

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

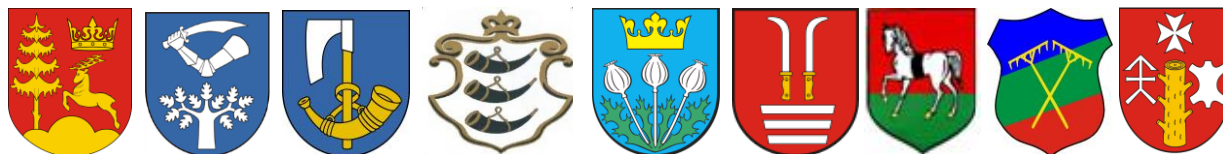
„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Operacja pn. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Podbabiogórze” na lata 2014-2020 mająca na celu rozwój obszarów wiejskich współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Wartość realizowanej operacji: 11 205 000 zł.

**Załącznik Nr 1 do Uchwały nr 13/2020
Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LGD „Podbabiogórze”
z dnia 27 października 2020 roku.**

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „PODBABIOGÓRZE” na lata 2014-2020

obejmująca gminy:

Budzów
Bystra-Sidzina
Jordanów (*gmina*)
Jordanów (*miasto*)
Maków Podhalański
Stryszawa
Sucha Beskidzka
Zembrzyce
Zawoja

Sucha Beskidzka, 29 czerwca 2017 r.

Spis treści

Spis treści	2
Rozdział I Charakterystyka LGD.....	3
Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR.....	9
Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności	13
Rozdział IV Analiza SWOT	25
Rozdział V Cele i wskaźniki	27
Rozdział VI Wybór i ocena operacji, kryteria wyboru	47
Rozdział VII Plan działania	52
Rozdział VIII Budżet LSR	53
Rozdział IX Plan komunikacji.....	54
Rozdział X Zintegrowanie	55
Rozdział XI Monitoring i ewaluacja	58
Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	59
Rozdział XIII Wykaz wykorzystanej literatury.....	59
Rozdział XIV. Załączniki do LSR	60

Rozdział I Charakterystyka LGD

I.1. Nazwa LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „PODBABIÓGÓRZE”

FORMA PRAWNA: Stowarzyszenie „specjalne”, posiadające osobowość prawną, działające na podstawie: ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. 2015, poz. 349), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015 r. poz. 378), rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, Ustawy z dnia 7 marca o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r., poz. 173 z późn. zm.) oraz Statutu Stowarzyszenia. Stowarzyszenie zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 12 kwietnia 2006r. pod numerem 0000254272. Jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i działającym, jako Lokalna Grupa Działania (LGD). Tworzy trójsektorowe partnerstwo przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego i mieszkańców.

I.2 Zwięzły opis obszaru

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Podbabiogórze” pokrywa się z administracyjnymi granicami powiatu suskiego (Sucha Beskidzka) i jest położony na południowo-zachodnim krańcu województwa małopolskiego. Obejmuje 9 gmin, w tym 2 miasta (Jordanów, Suchą Beskidzką), gminę miejsko – wiejską (Maków Podhalański) oraz 6 gmin wiejskich (Budzów, Bystra-Sidzina, Jordanów, Stryszawa, Zawoja, Zembrzyce). W skład powiatu wchodzi 38 miejscowości. Powiat suski ma 686 km² i jest siódmym co do wielkości powiatem w Małopolsce (na 22 powiaty). Stanowi 4,52% powierzchni województwa. Obszar graniczy z powiatami: wadowickim, myślenickim, nowotarskim (woj. małopolskie) i żywieckim (woj. śląskie), oraz z Republiką Słowacką: powiat Námestovo (kraj Żyliński). LGD „Podbabiogórze” od 2015 r. obejmuje cały powiat suski. Pozwoliły na to przepisy, włączające miasta do 20 tys. mieszkańców w skład LGD. Na tej podstawie dołączyły dwa miasta: Jordanów i Sucha Beskidzka. Łączna liczba mieszkańców obszaru LGD wynosi **84 111** (na dzień 31 XII 2013 r.) i jest **większa, niż średnia liczba mieszkańców objętych LSR/LSROR w latach 2007-2013 w województwie małopolskim (49304 osób)**. Ludność obszaru Podbabiogórze stanowi 2,5% liczby ludności województwa małopolskiego.

Tabela 1. Zestawienie podstawowych charakterystyk gmin wchodzących w skład LGD „Podbabiogórze”, powiatu suskiego oraz województwa małopolskiego (2013 r.)

Nazwa gminy	Liczba Mieszkańców	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]	Dochody na mieszkańca – 2013 r.	Dochód podatkowy na mieszkańca	Typ gminy
MAŁOPOLSKIE	3360581	15183	221	3518,93	912,43	-
Powiat suski/ obszar LGD	84111	686	123	2814,72	820,68	-
Budzów	8732	74	119	2912,16	495,59	wiejska
Bystra-Sidzina	6759	81	84	3060,70	565,09	wiejska
m. Jordanów	5274	21	251	2858,23	1172,25	miejska
gm. Jordanów	10932	92	118	2912,13	583,49	wiejska
Maków Podhalański	16403	109	151	2482,70	866,83	miejsko-wiejska
Stryszawa	11772	114	103	2796,01	761,41	wiejska
Sucha Beskidzka	9485	28	343	2755,44	1437,90	miejska
Zawoja	9089	128	71	3149,95	724,57	wiejska
Zembrzyce	5665	39	145	2705,08	778,98	wiejska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na 1 km² obszaru przypadają 123 osoby – to o 102 mniej niż średnia dla województwa małopolskiego. Średni dochód podatkowy gmin obszaru LGD przypadający na 1 mieszkańca, (obliczony jako średnia dochodu podatkowego każdej gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a następnie wszystkich gmin tworzących obszar LSR) wynosi **820,68 zł** (2013 r.) i **jest niższy niż średni, obliczony dla województwa małopolskiego, który wynosi 912,43 zł.**

I.3. Mapa obszaru

Rysunek 1: Mapy obszaru LGD „Podbabiogórze” (powiat suski)

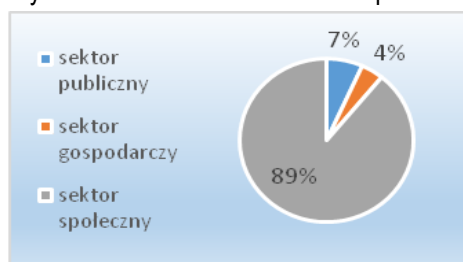

Spójność przestrzenna rozumiana w kontekście geograficznym jest zachowana. Gminy tworzące LGD przylegają do siebie w taki sposób, że obszar LGD znajduje się w jednym obrysie. Z perspektywy administracyjnej - gminy LGD tworzą w całości powiat suski.

I.4 Opis procesu tworzenia partnerstwa

Historia powstania LGD sięga czasów realizacji I Schematu „Pilotażowego Programu Leader+”, w ramach którego zrealizowano wiele przedsięwzięć edukacyjnych, promocyjnych i badawczych oraz powstało szereg opracowań i analiz obszaru. Następnym etapem tych działań było najpierw powołanie Komitetu Założycielskiego LGD „Podbabiogórze”, który liczył 50 osób z rekomendacji 28 podmiotów Podbabiogórza (14 należało do grupy partnerów publicznych i 14 należało do grupy partnerów społeczno-gospodarczych, zachowując tym samym równowagę sektorową), a następnie powstanie Lokalnej Grupy Działania (28 lutego 2006 r. – utworzenie Stowarzyszenia, 28 kwietnia – wpis do KRS) oraz opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Podbabiogórza na lata 2007-2008. ZSROW Podbabiogórza **była najlepszą strategią** w województwie małopolskim oraz zajęła drugą lokatę w kraju. W jej ramach zrealizowano 72 zadania z budżetem 750000 zł. Zśród wielu projektów warto wymienić dwa, które będą kontynuowane w obecnej LSR 2014-2020. Będą to certyfikacja i nadawanie znaku promocyjnego produktom lokalnym oraz dalsze rozwijanie szlaku Ekomuzeum. Okres pilotażowy Leader+ (Schemat I i II) pozwolił na wzajemne poznanie się partnerów, promocję podejścia Leader na obszarze LGD, wzmocnienie międzysektorowej współpracy oraz nabycie doświadczenia w pozyskiwaniu i rozliczaniu funduszy europejskich.

Wykres 1 Liczba członków LGD w podziale na sektory (2008 r.)

Kolejny okres 2007-2013, to już realizacja 4 osi PROW „Leader” i wdrażanie przygotowanej w drodze konsultacji społecznych Lokalnej Strategii Rozwoju „Podbabiogórza” na lata 2007-2013 z budżetem 10006724,00 (bez premii).

LGD „Podbabiogórze” liczyła wtedy 119 członków, w tym 8 z sektora publicznego, 5 z sektora gospodarczego i aż 106 członków reprezentujących sektor społeczny

Źródło: dane własne

Zrealizowano łącznie 228 projektów w tym 43 z *Odnowy i rozwoju wsi*, 164 z *Małych projektów*, 11 z *Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej* i 10 z *Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw*, a także 3 projekty współpracy, w tym 2 międzynarodowe¹. Wielkim sukcesem LGD Podbabiogórze było zdobycie w 2012 r. premii w wys. 5 mln zł, co powiększyło budżet LSR do kwoty 15006724 zł. W ramach dodatkowego przedsięwzięcia realizowano m.in. „Podbabiogórskie Szachowiska”, które stały się rozpoznawalnym elementem łączącym obszar Podbabiogórza². Powstało kilkanaście projektów inwestycyjnych, zawierających obowiązkowy element „rekreacyjny” - stanowiska do szachów tradycyjnych i trójdzielnych, produkowanych na obszarze LGD. Gra w szachy stała się też okazją do wielu rywalizacji szkolnych i międzygminnych na

¹ Na podst. Ewaluacja LSR 2009-2014

²J.w.

Podbabiogórze. Intencję uzupełnienia swojej rekreacyjnej infrastruktury o Podbabiogórskie Szachowiska wyraziły już - Jordanów i Sucha Beskidzka – dwa nowe miasta, który dołączyły do LGD w 2015 r.

Ilustracja 1 Podbabiogórskie Szachowiska – przykłady realizacji

Źródło: archiwum LGD

Niektórzy członkowie Stowarzyszenia (8 gmin, 5 organizacji, 3 firmy) są autorami ciekawych projektów zrealizowanych na obszarze Podbabiogórze, które dziś stanowią dobre praktyki. Ich wiedza i doświadczenia są wykorzystywane w pracach nad podnoszeniem jakości współpracy partnerskiej LGD. W trakcie prac nad LSR 2014-2020 organizowali spotkania, przekazywali mieszkańcom informacje oraz zbierali opinie i pomysły na projekty. Doświadczenie członków Stowarzyszenia wynika z prawie 10-letniej historii LGD „Podbabiogórze”, natomiast zaangażowanie z faktu utożsamiania się z organizacją, która jest rozpoznawalna na obszarze. Na Walnych Zebraniach członków oraz podczas wydarzeń inicjowanych przez LGD jest zawsze wysoka frekwencja. Spośród 50 członków założycieli, aż 24% członków należy do Stowarzyszenia od początku jego istnienia.

I.5 Opis struktury LGD

LGD liczy 116 członków (stan na dzień 30 XI 2015 r.) Sektor publiczny reprezentuje 10 samorządów: wszystkie gminy z powiatu suskiego oraz powiat suski. Sektor społeczny to 12 podmiotów posiadających osobowość prawną (Stowarzyszenie Klub Sportowy Bór, Stowarzyszenie Gmin Babiogórskich, Stowarzyszenie „Tradycja i Natura”, Zawojskie Stowarzyszenie Lasów Prywatnych, Stowarzyszenie Inicjatywa Społeczna, Ochotnicza Straż Pożarna w Bieńkówce, Fundacja Spółdzielczy Fundusz Oświaty Wiejskiej, Zawojskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców, Stowarzyszenie Zembrzyckie Koło Gospodyń „Mioduszyna”, Stowarzyszenie „Koło Gospodyń w Białce”, Uczniowski Klub Sportowy „Kobylanka”, Stowarzyszenie Uczniowski Klub Sportowy „Delta”) oraz 83 osoby fizyczne. Sektor gospodarczy liczy 11 członków ((Barbara Piaseczny „Zabielanka”, Józef Krzak – STOL-HAND, Mariusz Frankiewicz Usługi Tartaczne, Eduskrypt sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Budownictwa „Zawoja” sp. z o.o., Tomasz Bielarz Firma Handlowo-Usługowa, „DAWI” Handel-Usługi Damian Wicher, Damian Siwek - Firma G.P.M., Adam Miernik „TRANSCO” Firma Usługowo – Budowlana, Anita Piątkowska JANTA, F.H.P.U. „AGA – MEBLE”, Szwalnia Budzów Rafał Krzanowski).

W grudniu 2015 r. LGD Podbabiogórze ma następującą strukturę:

- Sektor publiczny (10 samorządów) stanowi 29,41% wszystkich członków LGD.
- Sektor społeczny (83 mieszkańców i 11 organizacji pozarządowych) stanowi 41,18% wszystkich członków Stowarzyszenia.
- Sektor gospodarczy stanowi 29,41% wszystkich członków LGD.

Udział każdego sektora w powyżej wskazanych proporcjach powoduje, iż nie ma dominacji żadnej ze znaczącej grup interesu. Największą grupę stanowią mieszkańcy: lokalni liderzy, aktywiści, działacze społeczni. Jest reprezentacja organizacji pozarządowych oraz firm, w tym z branży drzewnej i turystycznej. Są osoby prowadzące agroturystyki i wykonujące ważne dla obszaru tradycyjne zawody (np. pszczelarstwo). Powyższy skład Stowarzyszenia LGD jest zatem reprezentatywny dla ogółu mieszkańców (dla lokalnej społeczności). Każdy może zostać członkiem Stowarzyszenia, jeśli spełni statutowe warunki. Oznacza to, że zapewniony jest równy dostęp do udziału w partnerstwie LGD. W historii Stowarzyszenia nie było wykluczenia, nikomu też nie odmówiono członkostwa w LGD.

Elementem ostatniej ewaluacji LSR 2017-2014 były badania ankietowe członków LGD. Kluczowymi pytaniami w kwestionariuszu ankiety były te, których celem była wielowymiarowa ocena wybranych i wdrażanych celów i priorytetów w Lokalnej Strategii Rozwoju. Pytania dotyczyły efektów realizacji projektów przez beneficjentów i LGD. Członkowie dobrze ocenili wdrożenie LSR 2007-2013. W dalszym ciągu najważniejszym kierunkiem rozwoju dla Podbabiogórze pozostaje – jak twierdzi aż 77,4% badanych – turystyka, a następnie rekreacja 6,5%, oraz rolnictwo i handel drzewny na poziomie 3,2% wskazań. Ważne w promocji obszaru jest dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz bogata i żywa tradycja. Wszystkie te kierunki rozwoju, potwierdzone w procesie partycypacyjnego przygotowywania LSR na lata 2014-2020, będą kontynuowane.

I.6. Opis składu organu decyzyjnego

Rada Stowarzyszenia liczy od 32 do 34 osób. Członkiem Rady nie może być pracownik Biura LGD, Członek Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Żadna pojedyncza grupa interesu, ani władze publiczne posiadają więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji w Radzie, która jest organem decyzyjnym przy wyborze operacji do realizacji w ramach LSR.

Lokalna Grupa Działania Podbabiogórze jest jedną z największych w Małopolsce. Dlatego liczebność Rady przekłada się na reprezentatywność każdego z sektorów. Co do zasady przyjęto, bowiem, iż z każdej gminy będzie co najmniej jedna osoba z każdego sektora. Dodatkowo w Radzie jest także reprezentowany Powiat. Członkowie LGD uznali, iż dla celów przejrzystości i jawności procesu wyboru operacji tak liczna Rada jest niezbędna.

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do wniosku o wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność „Dane wszystkich członków organu wnioskodawcy”: Rada Stowarzyszenia na dzień 31 XII 2015 r. liczy 34 osoby, reprezentujące trzy sektory i bardzo różne środowiska. Oprócz reprezentantów 9 gmin i Powiatu suskiego są przedsiębiorcy, sektor gospodarczy oraz sektor społeczny reprezentowany przez mieszkańców-liderów lokalnych i osoby prawne.

- Sektor publiczny reprezentuje 10 osób - 29,41%;
- Sektor gospodarczy ma 10 przedstawicieli - 29,41%;
- Sektor społeczny to 14 podmiotów, w tym 8 mieszkańców;
- *Ponadto w składzie Rady jest 9 kobiet, a trzy osoby mają poniżej 35 r. życia.*

Każdy członek Rady jest rekomendowany przez swoje środowisko najpierw wstępując do Stowarzyszenia, a następnie w procedurze wyboru przez Walne Zebranie, co oznacza, że jest osobą poważaną w lokalnej społeczności. Kadencja Rady jest czteroletnia, ale przeważająca większość członków Rady pełni swoje funkcje od 2009 r. Są więc grupą doświadczoną w ocenianiu wniosków, znają zasady podejścia Leader, cele PROW oraz posiadają niezbędną wiedzę związaną z problemami obszaru. Standardy kompetencji, a także wymagane doświadczenie członków Rady opisane są m.in. w Statucie w § 20 pkt. 13-15 („Rada składa się z członków, którzy posiadają doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków unijnych. Co najmniej 50% członków Rady powinno być zameldowane na pobyt stały, na obszarze objętym działalnością LSR, co najmniej 3 lat przed ich powołaniem”), oraz w Regulaminie Rady m.in., w §3, pkt.3 („...partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet?”). Członkowie Rady są aktywnymi działaczami w swoich środowiskach, mają wiedzę o obszarze i doświadczenie w pracy społecznej. Brali też czynny udział w konsultacjach LSR na lata 2014-2020.

Członkowie Rady będą podwyższać swoją wiedzę i umiejętności zgodnie z przygotowanym **planem szkoleniowym na lata 2016-2020**, który przewiduje co roku szkolenie z zakresu zasad oceny i wyboru projektów do finansowania, potwierdzone certyfikatem (łącznie 6 szkoleń). W 2016 roku odbędzie się szkolenie z zasad wdrażania Lokalnej Strategii Kierowanej przez Społeczność „Podbabiogórze”. Udział w szkoleniach organizowanych przez LGD jest otwarty dla wszystkich członków organów. Ponadto, jeśli zaistnieje uzasadniona potrzeba dodatkowych szkoleń – Zarząd i Biuro będą na taką potrzebę reagować.

I.7. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Zgodnie ze Statutem, do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia nr 1303/2013. Rada na pierwszym posiedzeniu, które zwołuje Prezes Zarządu wybiera w głosowaniu tajnym Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i Sekretarza Rady. Szczególną rolę ma Przewodniczący Rady, który organizuje pracę gremium i przewodniczy posiedzeniom Rady. Zapewnia prawidłowy przebieg procesu oceny i wyboru operacji, a w jego toku, dba o to, by kryteria wyboru były jednolicie przez członków Rady rozumiane i wyjaśnia rozbieżności w ich rozumieniu. Ponadto baczy, by ocena operacji była dokonywana zgodnie z zatwierdzonymi kryteriami wyboru i zgodnie z przyjętymi procedurami wyboru. Członkowie Rady powinni być pisemnie zawiadomieni o miejscu, terminie i porządku posiedzenia Rady najpóźniej 7 dni przed terminem posiedzenia, pisemnie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w inny skuteczny sposób. Także opinia społeczna w tym terminie dowiaduje się o posiedzeniach Rady, które są jawne.

Ocena i wybór operacji dokonywane są w formie uchwał Rad, podjętych zwykłą większością głosów, przy obecności co najmniej połowy członków Rady, przy czym wymaga się, aby członkowie Rady dysponowali w głosowaniu co najmniej 49% głosów. Członkowie Rady zobowiązani są zachować bezstronność w procesie oceny i wyboru operacji. W przypadku powiązania z wnioskodawcą **wyłączają się z oceny i wyboru operacji**. Dodatkowo Zarząd prowadzi **rejestr interesów członków** Rady - dokument zawierający informacje na temat zajmowanych stanowisk, pełnionych funkcji, prowadzonej działalności zawodowej /gospodarczej/ społecznej/ naukowej i innej, przez poszczególnych członków Rady, pozwalające na

identyfikację faktu i charakteru ich powiązań z Wnioskodawcami lub poszczególnymi projektami. Dane zawarte w rejestrze Zarząd przekazuje Przewodniczącemu Rady.

Procedura oceny i wyboru operacji wprowadza zasady, które gwarantują zachowanie wymaganego parytetu każdego z sektorów przy ocenie i wyborze operacji oraz jawność procesu wyboru, poprzez udostępnianie procedur i protokołów z posiedzeń Rady do wiadomości publicznej (na stronie internetowej LGD, w wersji papierowej do wglądu w biurze LGD, po zanonimizowaniu danych). **Procedura uwzględnia sytuacje szczególne**, które mogą zaistnieć w procesie wyboru i oceny operacji, oraz określa sposoby ich rozwiązania (np. przy równej ilości punktów, rozbieżnościach w ocenie itp.) Procedura przewiduje także możliwość odwołania się wnioskodawców od decyzji Rady. Bezstronność w podejmowaniu decyzji zapewniona jest poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji tzw. *Deklaracji bezstronności i poufności*. Procedura wyboru i oceny operacji przewiduje możliwości skorzystania z informatycznego systemu - Platformy Obsługi Projektów (POP), która znacząco wpłynie na sprawność i szybkość oceny.

I.8. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

LGD działa w oparciu o przepisy polskiego prawa w zakresie stowarzyszeń, wytyczne PROW 2014-2020, Statut Stowarzyszenia oraz Regulaminy opracowane dla poszczególnych organów Stowarzyszenia (**Regulamin Obrad Walnego Zebrania, Regulamin Zarządu, Regulamin Komisji Rewizyjnej, Regulamin Rady Stowarzyszenia, Regulamin Komisji Problemowych**). Ponadto praca Biura wykonywana jest na podstawie Regulaminu Biura Zarządu, a także innych procedur wewnętrznych (np. opisy stanowisk pracy, plany szkoleń itp.)

Podstawowe dokumenty regulujące zasady działania LGD „Podbabiogórze”:

STATUT STOWARZYSZENIA. Statut zawiera podstawę prawną Stowarzyszenia LGD oraz cele. Wskazuje organ nadzoru – Marszałka woj. małopolskiego. W Statucie znajdują się zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD. Statut opisuje szczegółowo organy stowarzyszenia: Walne Zebranie Członków, Radę, Zarząd i Komisję Rewizyjną. I równocześnie kieruje do Regulaminów każdego z tych organów w kwestii szczegółowych procedur. Organem odpowiedzialnym za uchwalenia LSR jest Walne Zebranie. LSR uchwała większością zwykłą głosów. Do kompetencji Zarządu należy m.in. aktualizacja LSR, uchwalanie i zmiana kryteriów wyboru operacji, uchwalanie i zmiana procedur oceny i wyboru wniosków.

REGULAMIN RADY. Regulamin Rady określa szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, a więc sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, itp. określa także: szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji tzn. sposób wyłączenia członka organu z oceny; szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (dot. ocena wniosków, sposób podziału wniosków do oceny pomiędzy członków organu, zasady dokumentowania oceny, wzory dokumentów, itp.), zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego. Regulamin uchwalany jest przez WZC.

REGULAMIN WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW. W Regulaminie Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LGD „Podbabiogórze” opisane są szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC, w tym sposób informowania członków o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, itp.), Regulamin zawiera także szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD. Opisano sposób zgłaszania kandydatów, oddawania głosów, ograniczenia dotyczące możliwości łączenia różnych funkcji w LGD. Podano także informację o organizacji wyborów uzupełniających. W regulaminie, który uchwała WZC, określono także zasady protokołowania posiedzeń WZC.

REGULAMIN ZARZĄDU. Regulamin Zarządu zawiera m.in. opis kompetencji Zarządu, przebiegu posiedzeń Zarządu oraz podział zadań pomiędzy członków Zarządu. Regulamin uchwalany jest przez WZC.

REGULAMIN KOMISJI REWIZYJNEJ. Regulamin Komisji Rewizyjnej opisuje m.in. szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji, zasady prowadzenia działań kontrolnych oraz zasady protokołowania posiedzeń. Regulamin uchwalany jest przez WZC.

REGULAMIN BIURA ZARZĄDU Regulamin Biura określa zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, uprawnienia dyrektora biura, zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych, a także opisuje metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa. Regulamin akceptowany przez Zarząd – uchwała WZC.

REGULAMIN KOMISJI PROBLEMOWYCH. Zarząd zapisami w Regulaminie Zarządu umocowany jest do powoływania na okres swojej kadencji lub krótszy Komisje (zespoły problemowe), w zależności od potrzeb).

I.9 Zarząd Stowarzyszenia, Biuro i Pracownicy

Zgodnie ze Statutem Zarząd Stowarzyszenia liczy od 9 do 11 osób. Wybierany jest na czteroletnią kadencję. Obsługę administracyjną organów wykonuje Biuro Zarządu Stowarzyszenia, które prowadzi swoją działalność w oparciu o Statut Stowarzyszenia, uchwały Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia oraz Regulamin Biura Zarządu Stowarzyszenia (przygotowywany przez Zarząd, a akceptowany przez Walnego Zebrania Członków w formie uchwały).

Regulamin Biura Zarządu określa zasady jego funkcjonowania, ramowy zakres działania i kompetencji. Biurem Zarządu kieruje Dyrektor, zatrudniony przez Zarząd Stowarzyszenia, który może - z upoważnienia Zarządu - reprezentować Stowarzyszenie na zewnątrz w granicach umocowania. Na wniosek Dyrektora, Zarząd zatrudnia pozostałych pracowników, określa ich kompetencje, obowiązki, odpowiedzialność oraz czas pracy i wynagrodzenie. Zarząd udziela pełnomocnictwa Dyrektorowi do prowadzenia spraw bieżących Stowarzyszenia. Regulamin wymienia także stanowiska pracy. Oprócz dyrektora są to: specjaliści ds. wdrażania LSR, a także księgowy. **Animacja lokalna**, rozumiana jako metoda aktywizacji społeczności lokalnej jest jednym z priorytetowych działań LGD. Powiązane jest także **ze współpracą** ze środowiskami lokalnymi, która przypisana jest każdemu pracownikowi. Nadzór nad wykonywaniem pracy związanej z animacją i współpracą należy do Dyrektora Biura. Ponadto członkowie Zarządu Stowarzyszenia są zaangażowani w realizację zadań z tego obszaru. **Pomiar efektywności animacji lokalnej i współpracy** zapisany jest w planie ewaluacji (wskaźniki związane z frekwencją na imprezach i innych wydarzeniach organizowanych przez LGD, które także oceniane są na bieżąco po zakończonych wydarzeniach).

Biuro świadczy bezpłatne **usługi doradcze dla mieszkańców**. Zasady opisane są w rozdziale VII Regulaminu Biura. Doradca zobowiązany jest do wypełnienia karty doradztwa wraz z oceną przez klienta przydatności przekazanej wiedzy. Wyróżnia się trzy rodzaje doradztwa: bezpośrednie, telefoniczne, e-mailowe. Efektywność doradztwa oceniana jest dwustopniowo: przez beneficjenta – w karcie doradztwa oraz w ramach ewaluacji - poprzez badanie stosunku ilości udzielonych beneficjentom porad do ilości złożonych przez osoby korzystające z doradztwa wniosków oraz - wybranych do dofinansowania – wniosków, składanych przez osoby korzystające z doradztwa. Badanie jakościowe prowadzone jest na podstawie wypełnionych ankiet na Karcie doradztwa. Sprawdzenia efektywności prowadzonej przez biuro animacji lokalnej i współpracy z partnerami Stowarzyszenia dokonuje się podczas corocznej oceny działań m.in. przy pomocy badań ankietowych.

Z opisu każdego stanowiska pracy wynika obowiązek i prawo do podnoszenia kwalifikacji. Pracownicy LGD są zobowiązani do uczestniczenia w spotkaniach organizowanych przez UMWM, KSOW i inne podobne instytucje. Ponadto Zarząd przygotował na lata 2014-2020 „**Plan szkoleń dla członków rady i pracowników Biura Zarządu [...]**”, w którym przewidziano m.in. szkolenia z zasad wdrażania LSR, wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej, oceny i wyboru projektów do finansowania, czy ewaluacji i monitoringu LSR. Pracownicy mogą także wnioskować o dodatkowe szkolenia do Zarządu Stowarzyszenia, zgodnie ze swoją zaplanowaną ścieżką kariery.

Dyrektor Biura Zarządu (zatrudniona od 2007 roku) i Księgową (zatrudniona od 2009 r.) mają doświadczenie, które pozwala na powierzanie im zadań z zakresu działań organizacyjnych, doradczych i projektowych. Zakresy ich obowiązków mieszczą się w opisie stanowisk pracy w najwyższej kategorii. Zarówno Dyrektor Biura, jak i księgową **posiadają doświadczenie i niezbędną wiedzę**, by pracować przy wdrażaniu i aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020. Potwierdzają to liczne dokumenty oraz certyfikaty. Zespół posiada – sprawdzone w działaniu - umiejętności organizacyjne i zarządcze, a także wiedzę w zakresie Funduszy UE. Dyrektor Biura w latach 2007 - 2015 współpracowała przy wdrażaniu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Lokalnego, a następnie LSR 2007-2013. W ostatnim okresie programowania UE także księgową współpracowała przy wdrażaniu LSR na lata 2007-2013. Biuro LGD „Podbabiogórze” ma swoją siedzibę w Suchej Beskidzkiej.

Zaangażowanie członków LGD i pracowników Biura w przygotowanie LSR:

- Członkowie Zarządu wchodzili w skład Grupy Roboczej, uczestniczyli w spotkaniach z mieszkańcami, prowadzili dystrybucję ulotek oraz wlepek. Dyżurowali w gminach i w siedzibie LGD, weryfikowali analizę SWOT, pracowali na każdym etapie powstawania LSR, w tym przy drzewie celów i drzewie problemów. Ustalali ostateczny kształt LSR.
- Pracownicy Biura byli zaangażowani m.in. w obsługę spotkań, nadzorowanie badań opinii społecznej, w weryfikowanie i zestawianie kart projektowych, wykonywanie analiz dla Zespołu Roboczego, aktualizację strony www, informacji w mediach społecznościowych, w dyżurowanie i przygotowanie materiałów na spotkania ZR oraz bieżące odpowiadanie na maile mieszkańców.

Do pracy nad LSR 2014-2020 powołana została **Grupa Robocza**. W lipcu zostało zamieszczone na stronie www.lgd-podbabiogrze.pl ogłoszenie o naborze kandydatów do Grupy - zaproszono osoby z sektorów społecznego i gospodarczego, liderów lokalnych oraz znawców obszaru. Do pracy nad LSR zgłosiło się 22 osób - w skład grupy weszli także przedstawiciele sektora publicznego – 9 osób. Grupa robocza była reprezentatywna dla mieszkańców obszaru. Pracowało w niej łącznie 22 osób.

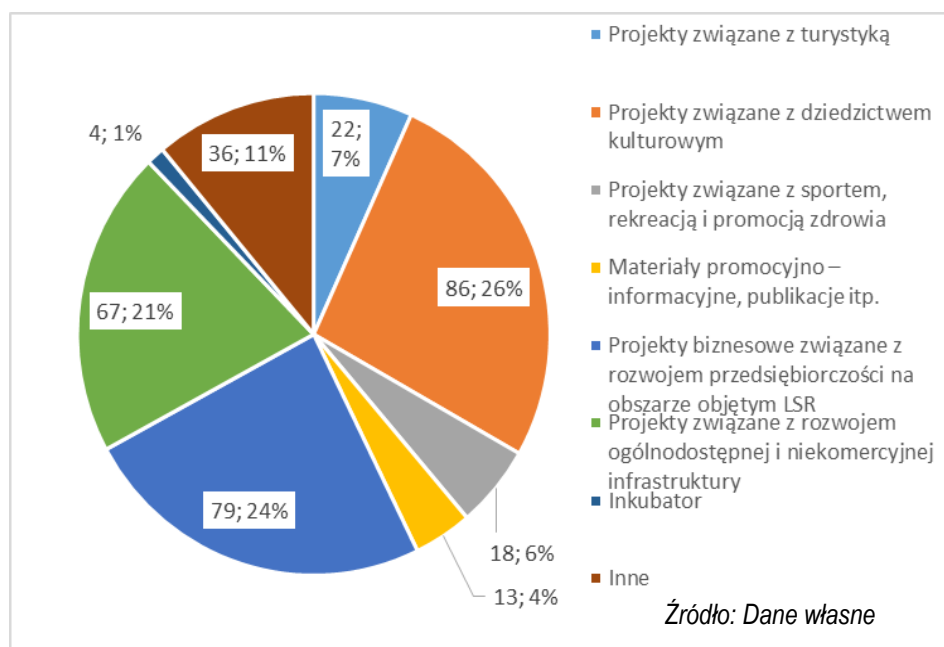
Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR

II.1 Dane z konsultacji społecznych LSR

LSR jest dokumentem wypracowanym przy aktywnym udziale społeczności lokalnej. W jej tworzenie włączyli się: mieszkańcy, organizacje pozarządowe, nieformalne grupy społeczne, przedsiębiorcy, rolnicy, samorządy, młodzież ponadgimnazjalna, studenci, turyści, pracownicy instytucji kultury, pracownicy ośrodków pomocy społecznej, terapeuci ze świetlic środowiskowych, organizacje pracujące z grupami defaworyzowanymi. Przeprowadzone konsultacje oparte były na trzech podstawowych zasadach: otwartości udziału, równości uczestnictwa i jawności przebiegu. Chodziło o włączenie w proces decyzyjny jak największej liczby zainteresowanych, w efekcie czego powstać mógł dokument uwzględniający różnorodne stanowiska i potrzeby. W wyniku prowadzonych konsultacji zdiagnozowano najważniejsze problemy obszaru, wypracowano opinie społeczności lokalnej na temat słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń, określono wstępnie cele ogólne i cele szczegółowe Podbabiogórza, jak również określono grupy defaworyzowane na terenie LGD Podbabiogórze. Proces konsultacji prowadzono od stycznia 2015 r. do grudnia 2015 r. Łącznie w konsultacjach wzięło udział 804 osób, a w badaniach ankietowych 1109. Kart projektowych złożono 325.

Najważniejsze dane z konsultacji społecznych wykorzystane w LSR to:

Wykres 2: Obszary tematyczne z Kart projektowych

KARTY PROJEKTOWE³.

Dane z 325 kart projektowych zostały wykorzystane wprost do tworzenia budżetów dla przedsięwzięć (przyjęto proporcje podziału środków w korelacji z zainteresowaniem realizacją konkretnych przedsięwzięć w danym obszarze tematycznym przez projektodawców. Autorami kart byli: mieszkańcy, instytucje ngo's, przedsiębiorcy. Rozkład terytorialny projektów był także równomierny: Budzów (37), Bystra Sidzina (50), Jordanów (40), Jordanów m. (32), Maków P. (21), Stryszawa (24), Sycha b. (50), Zawoja (32), Zembrzyce (22). Większość projektów będzie mogła

zostać zgłoszona do zaplanowanych konkursów. Na wykresie obok znajduje się podział projektów na obszary tematyczne w ujęciu liczbowym i procentowym. Ponadto obszerny raport zawiera także szczegółowe opracowanie każdego z tematów w podziale na podgrupy tematyczne. Na przykład projekty związane z ogólnodostępną i niekomercyjną infrastrukturą zostały podzielone na 5 grup: 1. place zabaw, sztafasy, punkty widokowe itp.(28, 41,8%); 2. Wyposażenie i remonty świetlic wiejskich itp.(17, 25,4%); 3. Budowa boisk sportowych (11, 16,4%); 4. Chodniki (9, 13,4%); 5 Drogi w zakresie włączenia społecznego (2, 3%). Warto wspomnieć o projektach z grupy „Inne”. Niektóre z nich zostały odrzucone w partycypacyjnej i przejrzystej procedurze stosowanej przez Grupę Roboczą. I tak np. pomimo spójności z ideą RLKS nie uwzględniono możliwości wsparcia projektów na solary i geotermię ze względu na niewielkie oddziaływanie pojedynczych, prywatnych projektów na obszar LGD. OZE mogą instalować np. przedsiębiorcy w ramach swoich projektów biznesowych dofinansowywanych w celu II. Dane z Kart projektowych przekładały się bezpośrednio na wskaźniki. I tak np. wskaźnik „Liczba materiałów promocyjnych (edycji) sformułowane m.in. na podstawie zgłoszonych 9 Kart projektowych z tego zakresu, a wskaźnik „Liczba osób korzystających z zakupionego sprzętu służącego do kultywowania tradycji, rekreacji i sportu” został sformułowany na podstawie 30 Kart z tego zakresu - 30 kart projektowych

WYNIKI Z ANKIET. LGD przeprowadziła bardzo szerokie badania ankietowe zarówno ogółu mieszkańców, jak i w różnych grupach sektorowych i z użyciem różnych technik (rozwiniecie w kolejnym podrozdziale). Z badań tych powstało 7 raportów.

³ Na podst: Raport z Kart projektowych zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych LSR 2014-2020:

W kolejnych rozdziałach strategii przywoływane są wyniki ankiet. Na przykład w sferze przedsiębiorczości (opis w podrozdziale II.3), gdzie wyniki ankiet miały wpływ na konstrukcję celu ogólnego II lub w sferze dotyczącej organizacji pozarządowej (opis w podrozdziale III.5), gdzie respondenci wskazywali zapotrzebowanie na wsparcie swoich działań statutowych oraz wyposażenie sprzętowe. Warto jednak w tym miejscu przytoczyć wyniki badań studentów Wyższej Szkoły Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej dotyczące pytania o priorytety inwestycyjne. I tak na pierwszym miejscu są ścieżki rowerowe (34,30%), następnie: imprezy sportowe i rekreacyjne (33,8%); obiekty sportowe (32,40%); szlaki turystyczne (32,4%), place zabaw (29,1%), miejsca wypoczynku, biwakowe itp. (26,3), obiekty kulturalne (24,9%); parki i tereny zielone (23,9%), imprezy kulturalne i masowe (23%) oraz obiekty zabytkowe (21,1%). W tym zestawieniu na dalekich miejscach uplasowały się baza edukacyjna (8,5%), drogi i chodniki (7,5%), czy świetlice środowiskowe (7,5%). Studenci uznali także, że najbardziej wykluczoną grupą z życia społecznego są bezrobotni (42,7%). Jako symbole (wizytówki) Podbabiogórza studenci uznali: walory przyrodnicze (44,6%), zabytki (39,9%) oraz turystykę rowerową (28,6%) oraz sieć szlaków turystycznych (22,5%). Wypowiedzi studentów, którzy właśnie wchodzi w dorosłe życie pokazują ich oczekiwania, skorelowane z profilem szkoły tj. przede wszystkim wykorzystanie turystyczne walorów Podbabiogórza. Ten aspekt, który potwierdzał się w badaniach innych grup stał się wiodącym w LSR. Cała strategia jest bowiem ukierunkowana na turystykę, dziedzictwo kulturowe i produkt lokalny – obszary spójne i powiązane ze sobą. W przypadku turystyki będą preferencje zarówno dla przedsiębiorczości, jak i dla budowy infrastruktury ogólnodostępnej i niekomercyjnej, a także szlaków i tras turystycznych. Działania wspierające produkt lokalny mają także służyć jego komercjalizacji, co związane jest z turystyką. Natomiast kwestie dziedzictwa kulturowego są już tradycyjnie wpisane w kalendarz uwzględniający ruch turystyczny. Ważne jest, by młode pokolenie traktowało kultywowanie tradycji nie tylko jako przekaz rodzinny, ale wyjątkową specyfikę regionu, którą znakomicie można powiązać z podniesieniem atrakcyjności turystycznej dla zwiększenia liczby odwiedzających obszar gości.

SPOTKANIA Z MIESZKAŃCAMI. Jednym z elementów spotkań z mieszkańcami było rangowanie priorytetów LSR. Najwięcej głosów oddanych zostało na turystykę (153 osoby, 42%), następnie na produkt lokalny (92 osoby, 25%) oraz na zachowanie dziedzictwa kulturowego (119 osób, 33%).

W poszczególnych rozdziałach znajdują się odniesienia zarówno do partycypacji, jak i do diagnozy, jak i do analizy SWOT, wskazując, jak uwzględniono poszczególne elementy w LSR.

II.2 Partycypacyjne metody konsultacji

W trakcie partycypacyjnego przygotowywania LSR zastosowano różne metody i techniki, by zwiększyć efektywność dialogu z mieszkańcami. Były to: spotkania publiczne, spotkania branżowe, spotkania z organami decyzyjnymi LGD, Grupy roboczej, pisemne opiniowanie propozycji, wykorzystanie grup przedstawicielskich; e-konsultacje; mobilne i stałe punkty konsultacyjno-doradcze i inne. LGD przygotowała także ulotki, plakaty i wlepki, a także wydawnictwa upowszechniające dorobek poprzedniego okresu. Całość procesu partycypacyjnego nadzorowała Grupa robocza, w skład której wchodził cały zarząd.

Etap definiowania potrzeb i problemów (tzw. partycypacyjna diagnoza)

Na tym etapie angażowano społeczność lokalną w przygotowanie LSR z założeniem zachowania proporcji udziału przedstawicieli sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców. Na początku opracowano diagnozę społeczno-gospodarczą obszaru oraz rozpoczęto badania ankietowe. Przygotowana została **ankieta w formie elektronicznej CAWI** (Computer-Assisted Web Interview) na stronie internetowej LGD, promowana również przez gminy. Ankiety kierowane do poszczególnych grup przesyłane były **w formie linków** do adresatów z baz danych. Badania studentów Wyższej Szkoły Turystyki i Ekologii przeprowadzono także metodą ankiety internetowej (CAWI), ale w celu ograniczenia wypełniania ankiety przez osoby nieupoważnione (inne niż studenci tej uczelni) zastosowano autoryzację za pomocą **tokenów, czyli kodów jednorazowych**. Badania turystów wykonywali przeszkoleni ankieterzy oraz wykorzystano **infokioski** pełniących funkcję całodobowych, elektronicznych punktów informacji turystycznej na obszarze. Obok ankiety elektronicznej rozprawdane były także wersje papierowe wszystkich ankiet. Wszystkie działania były podsumowywane w formie raportów i opracowań.

Zorganizowane zostały **spotkania publiczne z mieszkańcami** w każdej gminie (9). W pierwszej części spotkania miały charakter szkoleniowo-informacyjny, a w drugiej warsztatowy. Wykonywana była analiza SWOT obszaru i wstępna hierarchizacja priorytetów rozwojowych. Spotkania miały charakter otwarty. Dodatkowo uruchomiono street-artową akcję z „wlepkami” zachęcającą do polubienia LGD na Face Booku i na Twitterze. Pracownicy Biura i przyjaciele stowarzyszenia zamieścili plansze z informacjami o konsultacjach społecznych w swoich prywatnych samochodach, stając się **ruchomą reklamą**.

Konsultacje branżowe z ważnymi dla LGD grupami odbywały się w formie **debaty moderowanej**. Odbyły się spotkania z przedsiębiorcami, z organizacjami pozarządowymi, z członkami Zarządu i pracownikami LGD, z pracownikami Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej powiatu suskiego, z terapeutami ze świetlic środowiskowych oraz z organizacjami pracującymi z grupami defaworyzowanymi (w tym z uzależnionymi), z dyrektorami instytucji kultury, z Radą LGD.

LGD uruchomiła także **Mobilne Punkty Informacyjno-Konsultacyjne** w miejscach, gdzie odbywały się ważne dla społeczności lokalnej imprezy, np. Tydzień Kultury Beskidzkiej. Pracownicy Biura udzielali bezpośrednio mieszkańcom porad (doradztwa), informacji, zbierali Karty projektowe i dystrybuowali materiały informacyjne. Takich miejsc było 9.

Etap określania celów i ustalania ich hierarchii

Efektom prac poprzedniego etapu była analiza SWOT poddana publicznej dyskusji, natomiast w tym etapie, w zespołach roboczych powstawało drzewo problemów i drzewo celów, by w efekcie pozostawić tylko te obszary interwencji, które mieszczą się w zakresie objętym LSR. Dokonano na tym etapie szczegółowej analizy fiszek projektowych, których wpłynęło 325. Powstał bogaty materiał potrzeb i pomysłów mieszkańców na rozwój, zarówno indywidualny, jak i w grupach formalnych i nieformalnych. Materiał ten stanowił podstawę nie tylko do planowania zakresów przedsięwzięć, ale do planowania podziału budżetu. Grupa robocza pracowała metodami debaty moderowanej, spotkań konsultacyjnych, dyskusji tematycznych.

Etap poszukiwania rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii

Sposoby rozwiązywania problemów mieszkańców były przedmiotem pytań badawczych w ankietach kierowanych do poszczególnych grup sektorowych. Proponowane sposoby stały się inspiracją do wyboru sposobów realizacji LSR. (więcej w podrozdziale II.3). Spotkanie zespołu roboczego z przedstawicielami gmin wykonane zostało według przygotowanego scenariusza wywiadu fokusowego.

Etap formułowania wskaźników realizacji LSR

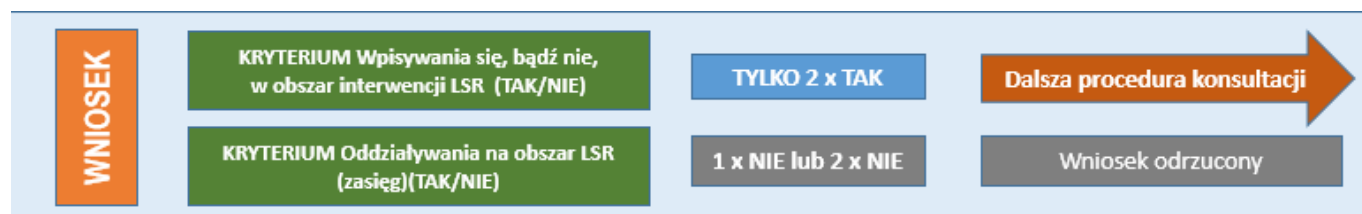
Konsultacje wskaźników przeprowadzono w gronie członków LGD (Grupa Robocza, Zarząd, Rada), a następnie przeprowadzono warsztaty z członkami Rady. Kryteria poddano konsultacjom on-line (strona www i FB) na początku grudnia.

Etap identyfikacji grup docelowych strategii

Konsultacje społeczne oparto na podziale sektorowym członków LGD. W toku prac nad strategią, kolejnych analiz i konsultacji branżowych zdefiniowano grupy defaworyzowane, z którymi konsultowano ich problemy i potrzeby. Identyfikacja grup defaworyzowanych, ich potrzeb i problemów była dokonywana na wszystkich kluczowych etapach przygotowania i realizacji. Następnie dokonano weryfikacji potrzeb w statystykach publicznych i w konsultacjach z pracownikami instytucji pomocy społecznej. Dla prawidłowego przebiegu procesu partycypacyjnego przygotowania LSR Podbabiogórza powołany został Zespół Roboczy (Grupa Robocza), składający się z 22 osób. Zbierał się regularnie monitorując kolejne działania. Na każdym etapie do Grupy Roboczej należało ostateczne, rozstrzygające zdanie. Zebrania były moderowane, w większości miały charakter warsztatowy. Członkowie Zespołu byli obecni na spotkaniach organizowanych w ich gminach, a także pełnili rolę ambasadorów LGD w swoich środowiskach.

II.3 Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji,

Po każdym etapie procesu tworzenia LSR Grupa Robocza zajmowała się analizą zebranego materiału. Sporządzano wtedy listę wniosków, które przypisywano do określonego zakresu konsultacji. Wnioski, które nie przechodziły do kolejnego etapu konsultacji były analizowane pod kątem spójności z priorytetami LSR. Przyjęto dwa główne kryteria analizy wniosków: 1. Wpisywania się, bądź nie, w obszar interwencji LSR; 2. Oddziaływania na obszar. Istniała możliwość tworzenia dodatkowych kryteriów, ale w toku prac nie zaistniała taka potrzeba. Procedura była więc przejrzysta, a odrzucane wnioski były zawsze uzasadniane. Grupa konsultacyjna reprezentowała różne środowiska i sektory, zatem i aspekt spojrzenia z różnych punktów widzenia został dotrzymany. Schemat działania Zespołu Roboczego dotyczący wniosków z konsultacji:

Najważniejsze, uwzględnione w LSR wyniki przeprowadzonej analizy wniosków i postulatów z konsultacji społecznych LSR:

GRUPA DEFAWORYZOWANA – Początkowo były to tylko osoby uzależnione, ale rozszerzono tę grupę o osoby narażone na różne zagrożenia cywilizacyjne i połączono ten aspekt z priorytetem PROW – ochroną środowiska i zmianami klimatu oraz zdiagnozowanym problemem niewystarczającej świadomości proekologicznej mieszkańców. Informacja pozyskana została podczas spotkania zorganizowanego z pracownikami pomocy społecznej i świetlic terapeutycznych oraz wykładowców

z WSTiE, zaakceptowana przez Zespół Roboczy po zakończeniu etapu definiowania potrzeb i problemów. W konsultacjach z grupami defaworyzowanymi zostały włączone szersze środowiska.

DOBRA PRAKTYKA Z „OBSZARU” - Znakomite rozwiązanie problemu czasowego wykluczenia z życia kulturalnego i „rekreacyjnego” matek z małymi dziećmi znalazła grupa młodych kobiet w Stryszawie. Przykład ten stał się inspiracją dla zapisania w LSR wspierania tworzenia podobnych, społecznie innowacyjnych rozwiązań w innych gminach. (Informacja pozyskana podczas spotkania otwartego z mieszkańcami, zaakceptowana przez Zespół Roboczy po zakończeniu etapu definiowania potrzeb i problemów została włączona w proces dalszej konsultacji LSR).

KULTUROWA WARTOŚĆ DODANA - Postulat środowisk kultury, by LGD organizując konkursy na różne aktywności związane z kultywowaniem tradycji starała się łączyć inicjatywy pod wspólnym szyldem np. Kulturowej Akademii Podbabiogórza, tak, by jednorazowe wydarzenia tworzyły także wartość dodaną w postaci modelowych opracowań scenariuszy, programów, dobrych praktyk do późniejszego wykorzystania z poszanowaniem praw autorskich. (Postulat sformułowany w ostatnim etapie konsultacji społecznych. Na wniosek Zespołu Roboczego Prezes LGD przeprowadziła dodatkowe konsultacje telefoniczne z instytucjami kultury z obszaru, które wsparły pomysł).

II.4 Podstawowe informacje dotyczące konsultacji LSR

Pierwsza część przygotowań do LSR 2014-2020 obejmowała działania od stycznia do czerwca 2015 r. Podsumowywano wtedy poprzedni okres programowania, wykonano sprawozdania do UMWM oraz ewaluację LSR 2007-2013, w której wnioski i rekomendacje stały się podstawą do rozpoczęcia prac nad kolejną strategią. Okres ten był także okazją do promocji działań LGD, jak również dokonania identyfikacji preferowanych kierunków działań w latach 2016-2022. Prezes Zarządu prezentowała osiągnięcia na sesjach rad wszystkich gmin obszaru i na sesji Rady Powiatu. Powstało wydawnictwo podsumowujące zrealizowane projekty pt. „Dobre Praktyki Podbabiogórza”. Zidentyfikowano grupy istotne z punktu widzenia realizacji zapisów LSR oraz przygotowano ankiety do badania oceny potrzeb i problemów obszaru, a także barier oraz potencjałów.

W pierwszym etapie odbyło się 16 spotkań z udziałem 389 osób:

- Spotkania na sesjach rad w gminach i w powiecie z radnymi, wójtami, burmistrzami i ze starostą oraz mieszkańcami: Budzów (27.02, 20 osób); Bystra-Sidzina (2.07, 21 osób); gm. Jordanów (31.03, 20 osób); m. Jordanów (2.02, 16 osób); Maków Podhalański (11.03, 27 osób); Stryszawa (22.05, 26 osób); Sucha Beskidzka (27.02, 22 osoby), Zawoja (26.02, 25 osób); Zembrzyce (17.04, 30 osób); P. suski (26.05, 19 osób). Łącznie 226 osób (10 spotkań).
- Spotkania branżowe: z udziałem członkiń Kół Gospodyń Wiejskich (24.05, 10 osób), z członkami Zarządu i pracownikami biura Zarządu LGD (15.05, 10 osób); z członkami LGD (30.06, 39 osób). Łącznie 59 osób (3 spotkania).
- Mobilne Punkty Informacyjno-Konsultacyjne: Stryszawa (6.06, 54 osoby), Sucha Beskidzka (20.06, 20 osób); Zembrzyce (21.06, 30 osób). Łącznie 104 osoby (3 spotkania).

II część, której celem było angażowanie społeczności lokalnej w przygotowanie LSR w rozbiciu na 6 etapów opisano powyżej.

Podczas procesu partycypacyjnego powstały następujące dokumenty:

- Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru Podbabiogórza
- Analiza wyników badania ankietowego pracowników pomocy społecznej
- Raport z analizy wyników badań ankietowych organizacji pozarządowych
- Raport z analizy wyników ankiet ankietowych pracowników instytucji kultury
- Raport z analizy wyników badań ankietowych przedsiębiorców i rolników
- Raport z analizy wyników badań ankietowych uczniów liceum w Suchoj Beskidzkiej
- Raport z analizy wyników badań ankietowych studentów WSTiE w Suchoj Beskidzkiej
- Raport z analizy wyników badań ankietowych turystów
- Raport z Kart projektowych zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych LSR 2014-2020
- Raport podsumowujący konsultacje LSR Podbabiogórza 2014-2020.

Spotkania publiczne (otwarte) z mieszkańcami. Budzów (24.09, 38 osób); Bystra-Sidzina (9.09, 39 osób); gm. Jordanów (10.09, 46 osób); m. Jordanów (10.09, 22 osoby); Maków Podhalański (24.09, 12 osób); Stryszawa (16.09, 8 osób); Sucha Beskidzka (23.09, 14 osób); Zawoja (16.09, 19 osób) Zembrzyce (23.09, 15 osób). Odbyło się 9 spotkań, w których uczestniczyło 223 osób.

Konsultacje branżowe: z przedsiębiorcami (14.08, 15 osób); z organizacjami pozarządowymi (14.08, 19 osób); z członkami Zarządu i pracownikami LGD (24.07, 10 osób), z pracownikami Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej Powiatu Suskiego oraz z terapeutami ze świetlic środowiskowych oraz z organizacjami pracującymi z grupami defaworyzowanymi,

w tym z uzależnionymi (24.07, 16 osób), z dyrektorami instytucji kultury (24.07, 14 osób), z Radą LGD (14.12, 18 osób). Łącznie w spotkaniach branżowych uczestniczyły 92 osoby.

Mobilne Punkty Informacyjno-Konsultacyjne (9): Zembrzyce (18.08, 13 osób); Maków Podhalański (25.07, 14 osób); Bystra Sidzina (16.08, 23 osoby); gm. Jordanów (22.08, 11 osób); Budzów (23.08, 30 osób); Zawoja (20.09, 7 osób); Sucha Beskidzka (2.10, 12 osób) m. Jordanów (26.07, 2), Zembrzyce (6.09, 16 osób) Łącznie z doradztwa skorzystało 128 osób.

ANGAŻOWANIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W PROCES REALIZACJI LSR

Monitoring, ocena i aktualizacja LSR, a także kwestie opracowania oraz zmian kryteriów wyboru operacji były przedmiotem ostatniego etapu prac Grupy Roboczej. Założeniem podstawowym przyjętym przez członków Grupy było zaangażowanie społeczności lokalnej w każdy z tych procesów. I tak powstały procedury: Monitoringu i ewaluacji (zał. nr 2), Aktualizacji LSR (zał. nr 1), a także procedura zmian kryteriów (opis w rozdziale 6.2), uwzględniające przede wszystkim internetowe metody konsultacji poprzez stronę www oraz media społecznościowe. Wybór metod podyktowany jest wskazaniem respondentów badań ankietowych, którzy uznają Internet jako najskuteczniejszy sposób komunikacji z LGD.

Przed ostatecznym zatwierdzeniem powyższych elementów LSR opisywane powyżej procedury zostały także poddane konsultacjom społecznym on-line (poprzez wywieszenie na stronie i zamieszczenie na FB). Każdy mieszkaniec miał możliwość zgłaszania uwag na załączonym do procedur formularzu zmian.

Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności

III.1. Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR

Przedsiębiorcy oraz przyszli przedsiębiorcy, szczególnie w sektorze turystyki

NR	Problem/potrzeba	Uzasadnienie/sposób i cel interwencji/ efekt
1.	<ul style="list-style-type: none"> Nie podejmowanie współpracy gospodarczej na obszarze, Niezintegrowana oferta, Produkty i usługi turystyczne są zbyt mało „targetowane”, Niespójna promocja obszaru, Niski profesjonalizm usług, Sezonowość miejsc pracy. 	Tworzenie warunków wzrostu gospodarczego w MŚP, szczególnie w sektorze turystyki na obszarze LGD przede wszystkim poprzez koncentrację wsparcia na działania proinnowacyjne i pro środowiskowe, wiążące się z tworzeniem miejsc pracy. Inwestycje poprawią oferowane przez MŚP produkty i usługi, zwiększając ich potencjał do przekształcania posiadanych zasobów w realne efekty gospodarcze, co przeloży się na rozwój całego obszaru.

Źródło: Opracowana Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru oraz Raport z badania przedsiębiorców, a także informacje ze spotkania z branżą turystyczną, przedsiębiorcami, research w Internecie, informacje od organizacji turystycznych.

Podmioty działające w sferze kultury, sportu i rekreacji

NR	Problem/potrzeba	Sposób/cel interwencji
2.	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczające środki na kultywowanie tradycji, sport i rekreację, Brak zachęt ekonomicznych dla tradycyjnych zawodów i twórczości, Potrzeba przekazywanie, doświadczeń kulturowych młodym oraz oferowania ciekawych zajęć w wolnym czasie, w tym w sferze sportu i rekreacji, Odpowiedzialność za utrwalenie i niewyginiecie dorobku kulturowego. 	Rozwój dziedzictwa kulturowego i uczestnictwo w kulturze (m.in. dzięki stymulowaniu kreatywnego myślenia, wyobraźni), a także przyzwyczajanie ludzi do aktywności fizycznej to skuteczne metody rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich oraz inicjatywności oraz przedsiębiorczości, a więc także kompetencji kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.

Źródło: Wyniki badań ankietowych, spotkania z mieszkańcami, spotkania sektorowe z instytucjami kultury, karty projektów.

Przetwórcy lokalnych produktów

NR	Problem/potrzeba	Sposób/cel interwencji
3.	<ul style="list-style-type: none"> Potrzeba przekazywania doświadczeń kulturowych młodym, Odpowiedzialność za utrwalenie i niewyginiecie dorobku kulturowego, 	Odpowiedzią na problemy z nieopłacalnością produkcji produktów lokalnych jest przedsięwzięcie w LSR: Przedsięwzięcie P.1.2.1 Tworzenie sieci dystrybucji produktów lokalnych i ich certyfikacja

<ul style="list-style-type: none"> Brak dostatecznych umiejętności w tworzeniu sieci współpracy i wspólnych ofert w promocji licznych produktów lokalnych, 	LGD zamierza także wspierać budowę sieci dystrybucji i sprzedaży produktów pod wspólną marką Podbabiogóra.
---	--

Źródło: Wyniki badań ankietowych, spotkania z mieszkańcami, spotkania sektorowe z przedsiębiorcami i producentami, karty projektów.

GRUPY DEFAWORYZOWANE

Młodzi ludzie bez pracy, narażeni na wykluczenie

NR	Problem/potrzeba	Sposób interwencji
1.	<ul style="list-style-type: none"> Brak ofert pracy dla młodych wykształconych - Duże bezrobocie młodych w grupie 18-35 lat, Niechęć do podejmowania ryzyka działalności gospodarczej, Niedostosowane wykształcenie i umiejętności do rynku pracy, Zagrożenia cywilizacyjne dotyczące zanieczyszczeń środowiska oraz pogorszonego się stylu życia ludzi, w tym młodych. 	LGD zamierza włączyć się w podnoszenie kompetencji młodych ludzi bez pracy, narażonych na społeczne wykluczenie tak, by ułatwić im dostęp do rynku pracy. Organizowane będą szkolenia i doradztwo świadczone przez profesjonalne instytucje, które będą także zachęcały młodych do rozpoczynania działalności gospodarczej ze wsparciem LSR na preferencyjnych dla nich warunkach. Młodych ludzi dotyczą także zagrożenia cywilizacyjne. Będą oni grupą celową kampanii informacyjnych, a także działań z zakresu innowacji społecznych uruchamianych w ramach LSR przez organizacje społeczne.

Źródło: Diagnoza obszaru, spotkania z podmiotami opieki społecznej, branżą turystyczną, przedsiębiorcami, a także poprzez badanie ankietowe, research ofert w Internecie, informacje od organizacji turystycznych, badania WSTiE.

Matki z dziećmi

NR	Problem/potrzeba	Sposób interwencji
2.	<ul style="list-style-type: none"> Problem matek z dziećmi, które nie mają możliwości poświęcenia czasu dla siebie i dla swojego rozwoju osobistego i zawodowego, Czas opieki nad dzieckiem dezaktualizuje wyuczone kompetencje, a zmęczenie zniechęca do zajęć rekreacyjnych. 	Modelowy przykład rozwiązania problemów młodych matek z dziećmi został zidentyfikowany podczas konsultacji LSR. LGD wspierać będzie podobne, innowacyjne społecznie rozwiązania. Planuje się konkursy na uruchomienie w gminach przez organizacje społeczne „Centr Lokalnych” - w których matki mogłyby liczyć na podnoszenie kwalifikacji, czy zajęcia rekreacyjne, przy równoczesnym zapewnieniu kilkugodzinnej opieki nad dzieckiem. Innowacyjność rozwiązania mogłaby polegać na tworzeniu struktur wolontariatu: wzajemnej pomocy matek, wzajemnym dokształcaniu itp.

Źródło danych: Spotkania z mieszkańcami oraz z pracownikami opieki społecznej i organizacjami pozarządowymi, raporty z badań ankietowych różnych grup mieszkańców.

Kobiety 45+

NR	Problem/potrzeba	Sposób interwencji
3.	Zdiagnozowano problem kobiet w wieku +45, które nigdy lub prawie nigdy nie pracowały zawodowo, gdyż zajmowały się wychowaniem dzieci. Po ich odchowaniu i wykształceniu pozostają – na rynku pracy - grupą defaworyzowaną.	Kobiety - na ogół nigdy niepracujące zawodowo, a będące w sile wieku - potrzebują uaktywnić się zawodowo i społecznie. LGD zamierza wraz z WSTiE przygotować pakiety szkoleniowe dla kobiet, które – korzystając z doświadczenia w prowadzeniu domu uzupełnią swoją wiedzę np. o technologie żywienia, uzyskując stosowne certyfikaty. Jak zostało zbadane, istnieje zapotrzebowanie na taką profesję na obszarze. Ponadto zdrowe żywienie jest także odpowiedzią na jedno z zagrożeń cywilizacyjnych, związanych z coraz powszechniejszą nadwagą, chemizacją rolnictwa i produktów spożywczych. W tematykę szkoleń włączona zostanie ochrona środowiska i zmiany klimatu.

Źródło danych: Spotkania z mieszkańcami, spotkania sektorowe z instytucjami rynku pracy oraz kultury, karty projektów.

Starsi 60+

NR	Problem/potrzeba	Sposób interwencji
4.	<ul style="list-style-type: none"> Udział osób starszych w populacji ogółem wzrasta, a przy aktualnym trendzie migracyjnym wielu starszych jest też samotnych, Starsi nie zawsze są świadomi zagrożeń cywilizacyjnych wynikających np. z zanieczyszczenia środowiska 	LGD zamierza wspierać aktywizację seniorów poprzez dodatkowe punkty w kryteriach za: <ul style="list-style-type: none"> Relacje międzypokoleniowe (w tym wykorzystywanie doświadczeń seniorów do edukacji młodych); Edukację młodych w zakresie potrzeb seniorów; Edukację ekologiczną seniorów

Źródło danych: GUS BDL, *spotkania z mieszkańcami, spotkania sektorowe z instytucjami pomocy społecznej, badania ankietowe własne.*

Uzależnienie (szczególnie młodzi)

NR	Problem/potrzeba	Sposób interwencji
5.	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby uzależnionych (od używek, komputera, niewłaściwego odżywiania itp.), Łatwy dostęp do używek, Brak świadomości zagrożeń u rodziców i bliskich, Życiowa i środowiskowa alienacja osób z uzależnieniami, Niewystarczające struktury pomocy. 	<p>Na spotkaniach z pracownikami pomocy społecznej i świetlic terapeutycznych pozyskano informacje o drastycznie zwiększającej się liczbie osób uzależnionych i to w coraz młodszym wieku. Uzależnienia dotyczą wielu sfer, nie tylko tradycyjnie rozumianych używek. LGD zamierza włączyć się w edukację społeczności lokalnej na ten temat poprzez np. kampanie informacyjne a także wspierać będzie inicjatywy społeczne związane z systemową pomocą dla takich osób. Będą poszukiwane wśród bezrobotnych osoby z wykształceniem kierunkowym oraz predyspozycjami do pracy z uzależnionymi, a pomoc kierowana byłaby poprzez finansowanie specjalistycznych kursów. Dodać należy, iż jest to zawód bardzo deficytowy na obszarze i specjaliści znajdują pracę bez problemu.</p>

Źródło: *Diagnoza Obszaru, dane z PCPR, spotkania z podmiotami opieki społecznej, research ofert w Internecie, informacje od organizacji zajmującymi się uzależnieniami, badania WSTiE.*

III.2 Podstawowe dane demograficzne

Na koniec 2013 roku populacja powiatu suskiego (obszar objęty LSR) wynosiła 84 111 mieszkańców. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 38 osób. Stolica powiatu suskiego jest jedną z niewielu gmin, które odnotowały ujemny przyrost naturalny. Oprócz tego więcej osób opuściło miasto niż się do niego wprowadziło. **Miasto Jordanów** w 2013 liczyło 5274 mieszkańców, o 12 mniej niż przed rokiem. Spadek zaludnienia wynika między innymi z tego, że brak w nim miejsc pracy.

W 2013 roku wyjechało z niego na stałe 75 osób, a nowych wprowadziło się tylko 60. **Maków Podhalański** - największa gmina w powiecie suskim tylko minimalnie (o 5 osób) zwiększyła swoją populację w ciągu 2013 roku. Łącznie wg danych z 2013 mieszka w niej 16 403 ludzi, w tym 5865 w samym Makowie Podhalańskim. Tendencja, jak w innych miastach – ludzi ubywa, gdyż niektórzy przeprowadzają się do wiosek. W 2013 roku liczba mieszkańców Makowa zmniejszyła się o 27 osób. Najlepiej w całym powiecie ma się **gmina Budzów**. Osiedla się w niej więcej osób niż ją opuszcza - tych pierwszych było w 2013 roku 74, a drugich 57. Więcej się też rodzi niż umiera. W sumie w ciągu roku 2013 przybyło w gminie 34 mieszkańców i jest ich 8732. Na koniec 2013 roku w **Bystrej i Sidzinie** mieszkało 6759 osób, o 15 więcej niż 12 miesięcy wcześniej. To jedna z niewielu gmin, w których migracje nie miały żadnego wpływu na liczbę mieszkańców. Żyje w niej o tyle osób więcej, ile wynosiła przewaga narodzin nad zgonami. **Jordanów (gmina)** - ogólna liczba mieszkańców wyniosła na koniec grudnia 2013 10 932 i była wyższa o 36 osób niż rok wcześniej. Po stolicy powiatu **Stryszawa** to druga gmina z ujemnym przyrostem naturalnym. W 2013 roku zmarło 126 jej mieszkańców, a na świat przyszło tylko 112 nowych. Mimo to populacja wzrosła o 21 osób, dzięki temu, że dość chętnie osiedlają się tutaj przybysze z zewnątrz. Łączna liczba mieszkańców to wg danych za 2013 - 11 772. **Zawojaska** gmina jest kolejną, w której migracje (choć się odbywały) pozostały w ubiegłym roku bez wpływu na gęstość zaludnienia. Umarło 86 jej mieszkańców, a nowych urodziło się o 3 mniej. O tyle też zmalała populacja gminy, która na koniec 2013 roku wyniosła 9089 osoby. **Zembrzyce** - mimo dodatniego przyrostu naturalnego, ubywa ludzi, ponieważ chętniej ją opuszczają niż się w niej osiedlają. W 2013 mieszkało w niej o 5 osób mniej niż przed rokiem. W sumie jest ich 5665.

III.3 Charakterystyka gospodarki Podbabiogórze

Pod koniec 2013 roku w rejestrze REGON powiatu suskiego zarejestrowanych było 7677 podmiotów gospodarczych, z czego 96,8% podmiotów należy do sektora prywatnego. Na przestrzeni lat 2009-2014 liczba jednostek gospodarczych w powiecie systematycznie rosła (przyrost o 6,4%). Wskaźnik przedsiębiorczość mieszkańców powiatu liczony liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców w 2013 r. wyniósł **913** (przy średniej dla Małopolski 1045).

Największa liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (1821) jest w gminie Maków Podhalański, a największa koncentracja firm w Suchej Beskidzkiej (47 j. gosp./1 km²) 25,3% przedsiębiorstw w powiecie prowadzi działalność w obszarze: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (sekcja G), 21,5% w obszarze: przetwórstwo przemysłowe (sekcja C), a ponad 15,7% w obszarze: budownictwo (sektor F). W powiecie suskim są bardzo bogate tradycje przetwórstwa i obróbki drewna oraz produkcji mebli. Przeważają mikro (do 9 pracowników) i małe przedsiębiorstwa (10-49 pracowników).

Przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 50 pracowników stanowią 0,7% ogółu zarejestrowanych podmiotów. W porównaniu do stanu z końca 2009 roku wzrosła liczba mikroprzedsiębiorstw, niewielki wzrost można również zaobserwować w małych

i średnich przedsiębiorstwach. Stosunkowo duże znaczenie na obszarze ma także artystyczne przetwórstwo drewna, w postaci pamiątek i drobnych przedmiotów użytkowych. Największą firmą jest Fideltronik Poland sp. z o.o., z branży elektronicznej.

Na obszarze LGD działają dwie spółdzielnie socjalne, które utrzymały się na rynku – po zakończonym okresie dofinansowania. Spółdzielnia „Grosik” (m. Jordanów) świadczy usługi w wykonywaniu prac porządkowych, a w Stryszawie - cateringowych.

W *Raporcie z badań ankietowych przedsiębiorców i rolników*⁴, przeprowadzonych w 2015 r. przez LGD w ramach przygotowań LSR, największe potrzeby inwestycyjne ankietowani deklarują w zakresie budowy i modernizacji posiadanych obiektów (41%) oraz zakupu maszyn i urządzeń (40%), pomocy finansowej (19%), zakupu nowych technologii (16%). Inne zakresy potrzeb to promocja i marketing, poszerzenie lokalnego rynku zbytu oraz pomoc prawna. Brak środków na rozwój w przedsiębiorstwach nie pozwala także na powiększenie liczby pracowników. Aż 46% przedsiębiorców/rolników deklaruje, że w najbliższych latach raczej nie zatrudni pracownika, a 7%, że „na pewno nie” planuje zatrudnić pracowników. Jednego pracownika chce zatrudnić 26%, a prawie 12% od 3 do 5 osób. **Zdaniem przedsiębiorców i rolników pytanym o kierunek rozwoju gospodarczego Podbabiogórza ponad połowa ankietowanych wskazuje turystykę, na drugim miejscu są handel i usługi (36,8%), przemysł (20,6%) oraz rolnictwo (17,6%) i przetwórstwo (16,2%).**

Podbabiogórze ze względu na swe walory przyrodniczo-krajobrazowe jest **regionem wybitnie turystycznym**, który swoją przyszłość buduje w oparciu o rozwój przemysłu turystycznego. Najbardziej turystycznie rozwiniętą gminą jest Zawoja, która ma najbogatszą ofertą noclegową i gastronomiczną w powiecie. Gminami regularnie odwiedzanymi przez turystów są: Bystra-Sidzina, Maków Podhalański oraz Stryszawa. Najmniej rozwiniętą turystycznie gminą jest Budzów. W rozwoju turystyki na obszarze LGD istotne są inwestycje w kapitał ludzki i społeczny. Dla małych firm największą bolączką stanowi dostęp do taniego kapitału. Natomiast podstawowe znaczenie – dla całej branży turystycznej – mają działania z zakresu poprawy infrastruktury, które wpływają istotnie na kształtowanie produktu turystycznego na obszarze.⁵

III.4 Opis rynku pracy

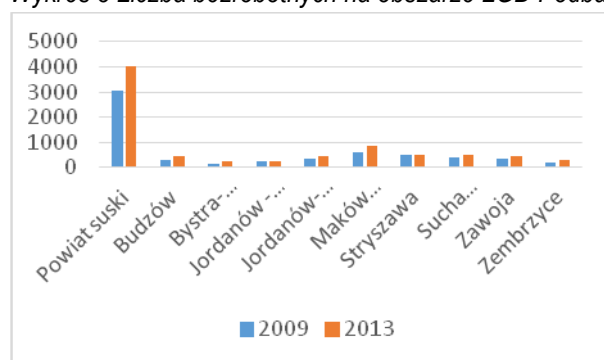
Na koniec 2013 roku w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy w Suchoj Beskidzkiej było **4027** osób bezrobotnych, a wskaźnik bezrobocia wynosił **12,6%** przy średniej wojewódzkiej 7,8% i krajowej 13,4%. Wg danych GUS (2013) na obszarze LGD „Podbabiogórze” w procencie ogółu zarejestrowanych bezrobotnych kobiety stanowiły 51,7%, co stanowi odbicie tendencji wojewódzkich (51,4% dla Małopolski). Natomiast wyższy od średniej regionalnej był współczynnik osób bezrobotnych poniżej 25-go roku życia i wynosił 29,2% (dla Małopolski 23,3%). Osoby pozostające bez pracy powyżej 1 roku na terenie powiatu suskiego stanowią 34,6% (w Małopolsce 38,3%).

Tabela 2: Liczba bezrobotnych na obszarze LGD Podbabiogórze od 2009 do 2014 r.

Jednostka terytorialna	ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat suski/obszar LGD	3034	3248	3321	3879	4027	3215

Źródło: BDL GUS oraz PUP w Suchoj Beskidzkiej

Wykres 3 Liczba bezrobotnych na obszarze LGD Podbabiogórze w 2009 i w 2013 r.

Pomiędzy 2009 a 2013 rokiem nastąpił wzrost liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze powiatu suskiego o 181 osób.

Spadek bezrobotnych zanotowano jedynie w trzech gminach obszaru: w miastach Jordanów i Sucha Beskidzka oraz w gminie Stryszawa.

Źródło: BDL GUS oraz PUP w Suchoj Beskidzkiej

⁴Raport z badania ankietowego przedsiębiorców; 2015 r. (badania własne LGD)

⁵Na podst. http://kdg.ue.poznan.pl/att/Gospodarka_Turystyczna/podrecznik_GT.pdf

Udział bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie suskim, województwie i kraju wyniósł na dzień 31 XII 2013 r.⁶: osoby powyżej 50 roku życia stanowią 19,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w Małopolsce 20,9%, w Polsce 24,3%); Osoby do 25 roku życia stanowią 29,2% ogółu bezrobotnych. Niepełnosprawni stanowią odpowiednio: 4,5%, 5,1% oraz 5,4%; W ogólnej grupie bezrobotnych pow. suskiego osoby długotrwale bezrobotni stanowią 44,9% (w Małopolsce 51,5%, w Polsce 53,7%). We wszystkich gminach powiatu suskiego największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia mają osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Stanowią one nawet do 33 % ogółu poszukujących pracy (Zembrzyce).⁷ Spośród zarejestrowanych bezrobotnych (w maju 2014 r.), będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, **prawie 30% to ludzie młodzi**, 20% to grupa osób powyżej 50 roku życia, 30 % nie ma kwalifikacji, a ponad 5% wychowuje samotnie dziecko.⁸ Według ostatnich danych Eurostatu w Polsce swoje kwalifikacje podnosi tylko 4% dorosłych, podczas gdy średnia unijna to blisko 11%. W tym miejscu warto wskazać niedostosowanie wykształcenia do potrzeb rynku pracy i odpływ za granicę osób, które zdobędą doświadczenie i umiejętności w poszukiwanych na rynku zawodach (*źródło: przedsiębiorcy lokalni*). Wskaźnik obciążenia demograficznego rozumiany, jako liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, w powiecie suskim wynosi 60,6 i jest większa niż w województwie małopolskim (58,8).⁹

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 7,7% dla obszaru LGD (2013 r.) i jest niższy niż w całej Małopolsce (7,8%). Najniższy wskaźnik zanotowano w Bystrej–Sidzinie (5,7%), a najwyższy w Zembrzycach (9%).

III.5 Sektor społeczny i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Na terenie obszaru LGD „Podbabiogórze” funkcjonują 134 organizacje pozarządowe. W roku 2013 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców było 15,2 organizacje. To mniej niż wynosi średnia dla kraju (20,3) i znacznie mniej niż dla województwa małopolskiego (33). W powiecie suskim jest 16 organizacji pożytku publicznego uprawnionych do ubiegania się o 1% (dane MPPS z maja 2015) - najwięcej jest w Jordanowie (4) w Suchej Beskidzkiej (3) i po dwie w gminach: Jordanów, Maków Podhalański, Zawoja i w Zembrzyce. Jedna organizacja pożytku publicznego jest w Stryszawie.¹⁰ Jak pokazuje Raport z badania ankietowego organizacji pozarządowych Podbabiogórze¹¹, około 20% NGO ma charakter lokalny, a 40% deklaruje zasięg powiatowy (obszar LGD). Ponad połowa z nich zajmuje się sportem, rekreacją, turystyką i hobby, nieco ponad 40% edukacją i wychowaniem, tyleż samo kulturą i sztuką. 30% organizacji zajmuje się rozwojem lokalnym w aspekcie społecznym ekonomicznym i tylko 20% z badanych NGO zajmuje się ekologią. Duże znaczenie dla integrowania społeczności lokalnych mają ochotnicze straże pożarne (43), koła gospodyń wiejskich (38), lokalne kluby sportowe (26), a także organizacje przedsiębiorców, rolników czy zrzeszające gospodarstwa agroturystyczne¹². Współpraca organizacji pozarządowych z LGD Podbabiogórze przejawiała się przede wszystkim w udziale w konkursach ogłaszanych przez LGD. Cztery najważniejsze cele inwestycji gminnych wskazane przez organizacje pozarządowe, gdyby samorządy uzyskały dodatkowe środki to: ochrona zdrowia, edukacja, wspieranie przedsiębiorczości i inwestycje w infrastrukturę, a w dalszej kolejności ochrona środowiska. Najważniejszymi mocnymi stronami wskazanymi przez organizacje są: akceptacja mieszkańców oraz zapał do pracy pomimo „wielu codziennych trudności”. Słabymi stronami i barierami rozwojowymi obszaru LSR jest brak środków na rozwój organizacji i działalność statutową oraz niemożność zaplanowania wieloletniego planu działania.

W przeprowadzonych analizach SWOT na spotkaniach konsultacyjnych zawsze podkreślano niewystarczające zaangażowania mieszkańców w życie społeczności lokalnej. Badania ogólnopolskie potwierdzają, że poczucie wpływu na sprawy lokalne deklaruje 42% Polaków, ale o niemożności kształtowania swojego bliskiego otoczenia mówi natomiast 55% respondentów. Przekonaniu o niewielkim wpływie na podejmowane decyzje towarzyszy niskie, w porównaniu z innymi państwami europejskimi, zaufanie do instytucji publicznych.¹³

⁶<http://pupsuchabeskidzka.pl/strona/roczne-informacje-o-stanie-i-strukturze-bezrobocia-w-powiecie-suskim-oraz-realizacji-zadan-z-zakresu-promocji-zatrudnienia/259>

⁷Diagnoza społeczno-gospodarcza Podbabiogórze; 2015 r. (badania własne LGD)

⁸<http://pupsuchabeskidzka.pl/strona/roczne-informacje-o-stanie-i-strukturze-bezrobocia-w-powiecie-suskim-oraz-realizacji-zadan-z-zakresu-promocji-zatrudnienia/259>

⁹ Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/powiat_suski#dane-demograficzne

¹⁰Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru LGD Podbabiogórze, 2015

¹¹Raport z badań ankietowych organizacji pozarządowych Podbabiogórze; 2015 r., badania własne LGD,

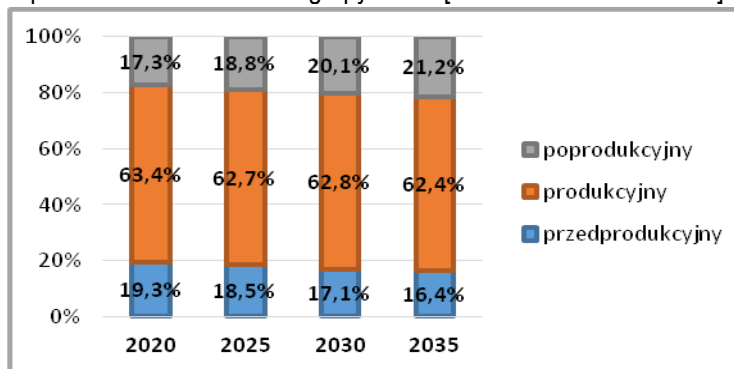
¹²Lista ngo m.in. <http://powiatsuski.pl/wykaz-stowarzyszen-oraz> w dokumencie „diagnoza”

¹³ M. Feliksiak, *Opinie o funkcjonowaniu demokracji w Polsce*, CBOS, Warszawa 2009

III.6 Problemy społeczne

Najczęstszą przyczyną ubóstwa i wykluczenia jest bezrobocie, stąd grupą zagrożoną są przede wszystkim dzieci w rodzinach bezrobotnych, zwłaszcza wielodzietnych. Stopa ubóstwa wśród osób w wieku 0-17 lat wyniosła w Polsce w 2013 r. ok. 23%. W zasięgu ubóstwa są też osoby starsze, w wieku 65 lat i więcej. W Polsce w 2013 r. stopa ubóstwa relatywnego osiągnęła w tej grupie wiekowej ok. 12%. Unia Europejska postawiła sobie za cel rozwojowy zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, o co najmniej 20 mln osób do roku 2020. Obecnie takich ludzi jest 122,6 mln. (Źródło: „Europa 2020”). W latach 2008-2013 nastąpił widoczny wzrost stopy ubóstwa relatywnego wśród osób bezrobotnych w Polsce. Wskaźnik ten wzrósł we wskazanym okresie o ok. 5 p. proc. (z ok. 39% w 2008 r. do ok. 44% w 2013 pr.). W tym czasie nieznacznie obniżył się natomiast wskaźnik zagrożenia ubóstwem wśród osób pracujących (o ok. 1 p. proc.).¹⁴W porównaniu do 2009 r. liczba osób objętych pomocą społeczną na obszarze zmniejszyła się z 24083 do 22801 osób (jedna osoba mogła korzystać z pomocy z kilku powodów). Największy spadek odnotowano w kategorii „sieroctwo” (83,3%), „bezdomność” (o 31,8%) i „ubóstwo” (o 22,1%). Natomiast wzrost nastąpił w liczbie osób objętych pomocą społeczną w kategorii „zdarzenia losowe” (o 142,5%), „przemoc” (o 41,2%) i „potrzeba ochrony macierzyństwa” (o 38,4%).¹⁵ Prognozy demograficzne dla powiatu suskiego - podobne jak dla większości regionów - są pesymistyczne. Obszary wiejskie się wyludniają, a społeczeństwo się starzeje.

Tabela 3 Prognoza demograficzna. Zmiana struktury wiekowej ludności na terenie LGD „Podbabiogórze” w latach 2020-2030 w podziale na ekonomiczne grupy wieku [wartości uśrednione w %]

Zmniejszanie się grupy wiekowej „przedprodukcyjnej”
- z 19,3% w 2020 r. do 16,4% w 2035 r.
- z równoczesnym wzrostem odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 17,3% w 2020 r. do 21,3% w 2035 r. będzie miało konsekwencje dla wszystkich dziedzin życia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Grupa ludzi starszych potrzebuje w skrajnych przypadkach pomocy społecznej, ale na ogół oczekuje oferty zagospodarowania czasu wolnego poprzez promocję zdrowego trybu życia oraz poprzez podnoszenie wiedzy i kwalifikacji, także w kontekście wymiany doświadczeń międzypokoleniowych. Grupa starszych mieszkańców powinna być edukowana w kierunku zagrożeń cywilizacyjnych, w tym zmiany klimatu, w celu zmian nieprawidłowych oraz szkodliwych codziennych zachowań i przyzwyczajzeń.

W powiecie suskim dobrze funkcjonują instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe zajmujące się np. działalnością charytatywną, problemami alkoholowymi, czy osobami niepełnosprawnymi. Działa też PCPR z pomocy, którego korzysta około 1000 osób rocznie. Dwa warsztaty terapii zajęciowej obejmują rehabilitację zawodową i społeczną około 100 osób. Udział osób objętych pomocą społeczną w liczbie ludności ogółem w latach 2009 – 2013 na obszarze LGD wynosił od ponad 10% (2009) do około 9% (2013). W trakcie całego mierzonego okresu obserwowany jest spadek procenta ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej. Jednak jest on wyższy niż w województwie (od ok. 7,7 do ok. 7,4 w mierzonym okresie). Na terenie powiatu istnieje duży problem **młodzieży uzależnionej** od przyjmowania różnych substancji psychotropowych, dopalaczy, a także uzależnionych od komputera, Internetu czy gier komputerowych. Problemy nie są rozpoznawane odpowiednio wcześniej ani przez rodziców ani przez nauczycieli, gdyż opiekunowie nie mają na ten temat wiedzy. Młodzież trafia więc do specjalistów zbyt późno i leczenie jest bardzo trudne. Na obszarze jest zbyt mało placówek i terapeutów. Brak jest też spójnego systemu kształcenia nauczycieli i opiekunów. Nie ma także wystarczającej edukacji społeczności lokalnej, by umiała zareagować odpowiednio wcześniej na problemy dzieci. Szerokie opracowanie tematyki pomocy społecznej dla powiatu suskiego zawiera Powiatowa Strategia Integracji i Polityki Społecznej.¹⁶

¹⁴ Na podst. Europejskiego badania dochodów i warunków życia (EU-SILC)

¹⁵ Źródło: Diagnoza

¹⁶ Powiatowa Strategia Integracji i Polityki Społecznej.

III.7 Wewnętrzna spójność obszaru inna niż przestrzenna

Obszar Podbabiogórza zachowuje – prócz spójności przestrzennej - wysoką spójność pod względem przyrodniczym, historycznym, kulturowym i ekonomicznym. Jest to obszar typowo górski, a naturalne bogactwo regionu stanowią lasy zajmujące 46,4% jego powierzchni, mając swoje odbicie w gospodarce lokalnej opartej na przemyśle drzewnym. Południowa część obszaru Podbabiogórza, położona najwyżej, znajduje się na terenie Beskidu Żywieckiego. Charakterystycznym elementem krajobrazu północnej części powiatu są wzniesienia należące do niższych grup górskich w Beskidzie Małym (na północnym zachodzie) oraz w Beskidzie Makowskim (na północnym wschodzie). Znacząca część obszaru posiada unikalne walory krajobrazowe i przyrodnicze, które stały się przedmiotem ustawowej ochrony już w 1954 r., kiedy utworzony został Babiogórski Park Narodowy (BPN). Teren objęty granicami BPN został w 1976 r. włączony do światowej sieci rezerwatów biosfery UNESCO w ramach programu MAB - Man and the Biosphere („Człowiek i Biosfera”). W roku 2007 Babia Góra znalazła się także na liście miejsc, wchodzących w skład europejskiej sieci „Natura 2000”, zarówno jako obszar specjalnej ochrony ptaków, jak i obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Europejskiej ze względu na wartość tutejszych siedlisk przyrodniczych. Wspólna historia i kultura oraz ciągłość zamieszkania na terenie Podbabiogórza od pokoleń sprawia, że mieszkańcy są niezwykle zidentyfikowani z obszarem, co przejawia się w kulturowaniu tradycji i „żywym” folklorze. Atrakcyjne tereny turystyczne oraz wyjątkowe walory krajobrazowe i przyrodnicze uczyniły branżę turystyczną kluczową dziedziną rozwoju obszaru.

III.8 Opis zagospodarowania przestrzennego

Układ przestrzenny. Strukturę przestrzenną obszaru LSR charakteryzują występujące obszary zabudowy miejskiej, wysoki stopień zalesienia, walory przyrodnicze poddane ochronie, atrakcyjna i niepowtarzalna architektura regionalna, przebieg dróg kolejowych i drogowych o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. Zmiany antropogeniczne wpłynęły trwale na zmiany w strukturze przestrzennej obszaru LGD. Ich szkielet wyznaczają: układ komunikacyjny (drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne), linie kolejowe, przebiegające sieci elektroenergetyczne i gazowe, które ze względu na strefy techniczne i zagrożenia wyłączają znaczne ilości terenów z zabudowy.

Przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym. Na terenie powiatu suskiego brakuje śluz. Występują natomiast zapory przeciwrumowiskowe oraz w Zawoi - zaporę do magazynowania wody do naśnieżania stoku narciarskiego. Pomiędzy Wadowicami a Suchą Beskidzką, na rzece Skawie, budowany jest zbiornik wodny (pow. zalewu ok. 1035 ha, pojemność zbiornika 161 mln m³) znajdujący się w obrębie miejscowości: Swinna Poręba, Jaszczurowa, Mucharz, Skawce, Łękawica, Stryków, Tarnawa Dolna, Zembrzyce. Budowę zbiornika rozpoczęto w 1985 r., a zakończenie planowano na rok 1996. Obecnie w roku 2015 stan zaawansowania robót wynosi niemal 100%. Podstawowymi funkcjami zbiornika będą: ochrona przeciwpowodziowa, rekreacja, pokrycie deficytów wody oraz produkcja energii.

Własność terenów. Rozdrobnienie własności gruntów powoduje wiele problemów inwestycyjnych. Problemy własnościowe napotykają inwestorzy, w tym także samorządowi rozbudowujący infrastrukturę sieciową. Są także trudności z wytyczaniem tras turystycznych przez obszary leśne, gdzie oprócz instytucjonalnych zarządców są jeszcze prywatni właściciele i spółki leśne.

Obszary chronione. Babiogórski Park Narodowy (BPN) jest w sieci „Natura, 2000” (jako obszar specjalnej ochrony ptaków obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Europejskiej ze względu na wartość tutejszych siedlisk przyrodniczych). Inne bardzo cenne przyrodniczo tereny to „Rezerwat na Policy im. prof. Zenona Klemensiewicza” (utworzony w 1972 r., pow. 58,70 ha, gm. Zawoja) oraz rezerwat „Na Policy” (utworzony w 1998 r., pow. 13,21 ha, gm. Bystra-Sidzina). Rezerваты te chronią naturalny górnoreglowy bór świerkowy wraz z ostoją chronionych gatunków zwierząt (m.in. głuszec) i są w sieci „Natura, 2000”. Szczytowe partie pasma Leskowca i Łamanej Skąły wraz z ich południowymi i południowo-wschodnimi stokami, położone w północno-zachodniej części obszaru, wchodzi w skład „Parku Krajobrazowego Beskidu Małego”(od 1998 r.). Południowo-wschodnie tereny to część rozległego Południowo Małopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na obszarze Podbabiogórza znajduje się również 50 pomników przyrody.

Warunki dla rozwoju innowacyjności obszaru LSR. Obszarem miejskim o dużym potencjale do rozwoju gospodarki jest Sucha Beskidzka. Jako miasto powiatowe Sucha Beskidzka pełni rolę centrum administracyjnego, gospodarczego i handlowego dla regionu Podbabiogórskiego. Obecnie tworzy strefy aktywności gospodarczej, które mają znacznie podnieść atrakcyjność inwestycyjną miasta, zachęcić do lokowania inwestycji na jego terenie i pomóc w wykreowaniu wizerunku miasta, jako miejsca dynamicznie rozwijającego się i promującego przedsiębiorczość. Stworzenie - w pełni wyposażonego w niezbędną infrastrukturę techniczną i przyjaznego inwestorom obszaru - SAG w Suchej Beskidzkiej (pow. 7,4 ha) przełoży się na rozwój lokalnej gospodarki i podniesie atrakcyjność inwestycyjną obszaru.

III.9 Infrastruktura komunalna

Na obszarze LSR odbiorcy wody zaopatrują się w wodę z **sieci wodociągowej** lub ze studni gospodarskich. Do sieci wodociągowej woda dostarczana jest z ujęć wód powierzchniowych i podziemnych. Wskaźnik zwodociągowania dla powiatu suskiego (obszar LSR) wynosi 33,8 % i jest najniższy wśród powiatów w Małopolsce (średnia dla województwa 75,7%).

Zwodociągowanie gmin wynosi: Sucha Beskidzka 68,6%; Zembrzyce 49,9%; Bystra-Sidzina 45,1%; Stryszawa 31,7%; Jordanów 80,6% (*miasto*) 25,1% (*tereny wiejskie*); Zawoja 24,6%; Maków Podhalański 47,7% (*miasto*) 0,7% (*tereny wiejskie*); Budzów 0,6%. Długość sieci wodociągowej na całym obszarze wynosi: 266,48 km.

Natomiast bazując na wskaźnikach **skanalizowania** powiatów województwa małopolskiego – powiat suski (obszar LSR) plasuje się na jednym z ostatnich miejsc, ze wskaźnikiem skanalizowania ok. 25% (średnia dla województwa 52,7%). Skanalizowanie gmin należących do obszaru LSR wynosi: Sucha Beskidzka 66,0%; Zembrzyce 40,0%; Jordanów 45,4% (*miasto*) 26,0% (*tereny wiejskie*); Maków Podhalański 68,5% (*miasto*) 0,1% (*tereny wiejskie*); Stryszawa 18,7%; Zawoja 9,4%; Budzów 0,2%; Bystra-Sidzina 0,0%. Długość sieci kanalizacyjnej na całym obszarze wynosi 898,4 km.

Oczyszczalnie ścieków na obszarze LSR obsługują ok. 23,16 % ludności ogółem. Na terenie Powiatu Suskiego znajduje się szereg oczyszczalni ścieków. W większości są to małe oczyszczalnie. Największe zlokalizowane są w Zawoi, Zembrzycach, Jordanowie i Suchej Beskidzkiej. Największą oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną na terenie Powiatu Suskiego jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Suchej Beskidzkiej. Jej maksymalna przepustowość może sięgać 7000 m³/d i uwzględnia potrzeby rozwojowe miasta Sucha Beskidzka oraz ościennych gmin Makowa Podhalańskiego i Stryszawy. Gminy wchodzące w skład obszaru LSR nie posiadają scentralizowanych **systemów ciepłowniczych** na swoim terenie. Na terenie Suchej Beskidzkiej, Makowa Podhalańskiego, Jordanowa znajdują się lokalne kotłownie osiedlowe zasilające od kilku do kilkunastu pięciokondygnacyjnych bloków osiedlowych. W budynkach użyteczności publicznej obserwuje się stopniowy system zamiany kotłowni na paliwo stałe na kotłownie gazowe lub olejowe. Dominującym źródłem ciepła w budynkach mieszkańców są indywidualne kotłownie domowe, opalane węglem. **Gazociąg** przebiega przez środek powiatu i obejmuje trzy gminy: Zembrzyce, Sucha Beskidzka, Jordanów i Maków Podhalański. Zwiększenie roli gazu, jako paliwa oraz dalsza rozbudowa, modernizacja sieci i urządzeń gazowniczych warunkuje aktywizację gospodarczą, poprawę jakości życia mieszkańców oraz poprawę jakości środowiska poprzez eliminację lokalnych źródeł emisji zanieczyszczeń. Mieszkańcy obszaru LSR mający dostęp do sieci gazowej w gminach Jordanów stanowią 13,9%, w Zembrzyce 13,2%, w Suchej Beskidzkiej 3,1% i w Makowie Podhalańskim 0,9%. Cztery gminy nie mają dostępu: Budzów, Bystra-Sidzina, Stryszawa i Zawoja.

Odnawialne źródła energii „Program zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i poprawy jakości powietrza w obrębie obszarów NATURA 2000, powiatu suskiego” realizowany był do końca 2012 r. Zostało zamontowanych 2349 instalacji solarnych na budynkach prywatnych mieszkańców powiatu suskiego oraz instalacja na budynku szpitala w Suchej Beskidzkiej. W ramach projektu zostało zainstalowanych 6179 sztuk kolektorów słonecznych o łącznej powierzchni 15076 m² na 2349 budynkach prywatnych i publicznych. Szacuje się, że emisja dwutlenku węgla, (CO₂) do atmosfery zmniejszyła się rocznie o 3513 ton. Projekt finansowano ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (Fundusz szwajcarski), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wkładu własnego. Na zlecenie powiatu w 2015 roku opracowywane zostały Plany Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) dla 8 gmin. W kilku gminach uruchomione zostały programy ograniczania niskiej emisji, dofinansowujące wymianę kotłów.

III.10 Infrastruktura transportowa

Przez obszar objęty LSR przebiegają dwie **drogi krajowe**: droga krajowa nr 28 relacji Wadowice – Sucha Beskidzka – Maków Podhalański – Jordanów – Rabka – Limanowa – Nowy Sącz oraz droga krajowa nr 7 relacji Kraków – Myślenice – Naprawa – Zakopane, oraz drogi wojewódzkie nr 964: Sucha Beskidzka – Stryszawa – Żywiec, nr 956: Biertowice - Sułkowice - Zembrzyce oraz droga nr 957: Białka - Zawoja - Jabłonka - Czarny Dunajec - Nowy Targ. Ponadto układ drogowy obszaru LSR stanowią **drogi powiatowe i drogi gminne**. Układ linii autobusowych i komunikacja samochodowa indywidualna stanowią podstawowe systemy transportowe przewozów pasażerskich na tym terenie. Część dróg cechują niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni. Sieć dróg zapewnia dojazd do wszystkich miejscowości za wyjątkiem dróg lokalnych i częściowo gminnych prowadzonych do przysiółków położonych na wzniesieniach, gdzie dojazd może być znacznie utrudniony lub też niemożliwy zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym.

Przez teren objęty LSR przebiegają dwie zelektryfikowane **linie kolejowe**, relacji: Żywiec – Lachowice – Żywiec oraz Kraków – Kalwaria Zebrzydowska – Zakopane - Kraków.

Na obszarze objętym LSR brak jest lotnisk. **Korytarz powietrzny** przebiega nad miejscowościami Śleszowice, Sucha Beskidzka, Grzechynia, Skawica, Juszczyń, Sidzina.

III.10 Infrastruktura społeczna

Kultura. Oferta kulturalna obszaru jest wynikiem zarówno specyfiki terenu jak i tradycji kulturalnych. Działania kulturotwórcze realizowane są tutaj w głównej mierze w oparciu o zasoby turystyczne, stąd przewaga wydarzeń kulturalnych w gminach

wiodących pod względem atrakcyjności turystycznej (Zawoja). Na obszarze znajduje się 15 gminnych ośrodków kultury, a średnia liczba mieszkańców przypadająca na jedną instytucję kultury wynosi 5609 osób i jest znacząco mniejsza od średniej dla Małopolski (7833 osób). Oferta turystyczna łączy się z koniecznością podtrzymywania tradycji i folkloru, jako produktu turystycznego. Cały obszar wykazuje pod tym względem dynamikę, która na tle województwa plasuje go w ściślejszej czołówce. Obszar Podbabiogórza obsługiwany jest przez 31 bibliotek o łącznej liczbie woluminów: 295 562 sztuk. Wskaźnik czytelnictwa wśród mieszkańców wynosi 172,94 osoby na 1000 mieszkańców. W powiecie suskim znajduje się 7 muzeów i oddziałów muzealnych, które w 2013 r. odwiedziło 226,6 tys. osób. Muzeum w Suchej Beskidzkiej, oprócz eksponowanych zbiorów historycznych posiada bogatą kolekcję archeologiczną, powstałą ze znalezisk w dorzeczu rzeki Skawy. Zbiory nie są jeszcze eksponowane.

Edukacja. Na terenie gmin tworzących obszar LGD „Podbabiogórze” działa 26 przedszkoli w tym 6 placówek wychowania przedszkolnego. Ponadto na obszarze gmin Podbabiogórza znajduje się 30 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Gminy Podbabiogórza nie dysponują przedszkolem specjalnym oraz żłobkiem. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym od 3 do 6 lat wynosi dla powiatu suskiego 66,6%, a dla Małopolski 75,2%. (GUS 2013). Na obszarze są 44 szkoły podstawowe i 23 gimnazja. W Makowie Podhalańskim znajduje się 1 szkoła i 1 gimnazjum specjalne. W powiecie suskim funkcjonuje siedem Zespołów Szkół Zawodowych, w tym: trzy w Suchej Beskidzkiej, dwa w Jordanowie oraz po jednym w Makowie Podhalańskim i w Zawoi, a także 8 zaocznych szkół dla dorosłych. Są tutaj także 3 uczelnie wyższe: Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii (WSTiE), Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Suchej Beskidzkiej oraz Beskidzkie Niepubliczne Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Ochrona zdrowia. Obszar Podbabiogórza obsługiwany jest przez 2 szpitale: w Suchej Beskidzkiej (368 łóżek) oraz w Makowie Podhalańskim (120 łóżek), a także 32 przychodnie (dane GUS 2013). Wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 aptekę ogólnodostępną wynosił w 2013 r. dla powiatu suskiego 3235 osób (dla Małopolski 3047), a liczba porad przypadająca na mieszkańca wyniosła dla powiatu suskiego 5,6 (dla Małopolski 6,9).

Sport i rekreacja. W gminach działają ludowe kluby sportowe (26), są boiska, w tym Orliki, na ogół przy szkołach są sale gimnastyczne i wielofunkcyjne i ogólnodostępne boiska sportowe dostępne po południu dla mieszkańców. Infrastruktura ogólnodostępna to także place zabaw dla dzieci, „Podbabiogórskie Szachowiska”, siłownie wewnętrzne i zewnętrzne. W gminach powiatu suskiego odbywają się różne imprezy sportowe, w tym o charakterze ponadlokalnym.

III.11 Opis dziedzictwa kulturowego i zabytków

Podbabiogórze przyciąga również licznymi zabytkami historycznymi, kulturowymi i architektonicznymi. Jednym z najważniejszych jest *Zespół zamkowo-parkowy w Suchej Beskidzkiej z XVI wieku*, który nazywany jest „*Małym Wawelem*” ze względu na charakterystyczne dla renesansowego zamku wawelskiego dwukondygnacyjne arkady. Obecnie ma tu siedzibę Miejski Ośrodek Kultury, który prowadzi swoją galerię (wystawy czasowe). Organizowane są również koncerty muzyczne m.in. „Dni Muzyki na Zamku” i imprezy okolicznościowe. Podobną działalność prowadzi Klub „Stara Zbrojownia” zajmujący parter najstarszej części budowli. W zamku działa też stylowa restauracja i hotel. Do zamku przylega park z oranżerią z XIX wieku. W „Domku Ogrodnika”, jest Izba Regionalna prowadzona przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Suskiej.

Turyści mogą podziwiać na terenie powiatu suskiego wspaniałe przykłady sztuki sakralnej, m.in.: *Zespół kościelno-klasztorny w Suchej Beskidzkiej* – pochodzący z początków XVII w.; *Kościół w Lachowicach pw. św. Apostołów Piotra i Pawła* – wybudowany w latach 1789-1791; *Kościół w Łętowi pw. św. Szymona i Judy* – wybudowany w latach 1760-65; *Kościół w Makowie Podhalańskim pw. Przemienienia Pańskiego* – przebudowany w XIX w. z wyposażeniem z XVI w.; *Kościół w Bieńkówce pw. Trójcy Świętej* – XVIII w.; *Kościół w Osielcu pw. św. Filipa i Jakuba* – wybudowany w latach 1838-1855; *Kościół w Sidzinie pw. św. Mikołaja* – wybudowany w latach 1815-1825; *Kościół w Zawoi pw. św. Klemensa* – budowę rozpoczęto w latach 1757-1759 i inne. Na Ziemi Suskiej jest wiele dworów i dworków, reprezentujących różne style architektoniczne, m.in.: *Dwór na Wysokiej (Wysoka k/Jordanowa)*, wybudowany w XVI w. przez pierwszych właścicieli wsi – ród Zebrzydowskich. Obecnie ma tu siedzibę Fundacja Lutnia Staropolska, odbywają się tu liczne koncerty i spotkania międzynarodowe. *Dwór na Chrobaczem*, dawnej wsi, a obecnie dzielnicy Jordanowa. Pochodzi z 1. poł. XVIII w.; *Dwór w Zembrzycach*, reprezentuje typ klasycystycznych dworków polskich z XIX wieku. Dwór wzniesiony został w latach 1807-1810; *Dworek w Stryszawie*, pochodzi z 2. poł. XIX w.; *Trzy dworki w Makowie Podhalańskim: dworek Karafiatów, dworek przy ul. Moniuszki 1, dworek Paczosówka* (wybudowany w latach 1892-1896). Ten ostatni, wybudowany dla Aleksandra Rittersa z Paczkowskich zwraca uwagę modernistyczną, klasycyzującą elewacją (siedziba Biblioteki i Izby Regionalnej). O miano dworku ubiegać się może także willa Kierów. W *Bystrej Podhalańskiej* zachował się *Dwór* wybudowany w połowie XIX w. Jednak ze względu na późniejsze modernizacje i przebudowy obiekt stracił swój pierwotny charakter. Do rejestru zabytków

wpisany został natomiast przydworski park krajobrazowy, który zachował dawny układ kompozycyjny. Ochronie prawnej podlega też ogród dworski w Toporzysku (sam dwór już nie istnieje). Dużą atrakcją turystyczną obszaru jest - stojąca na suskim rynku - drewniana *karczma „Rzym”* z XVIII wieku. Innego rodzaju zabytkami są *Skansen w Sidzinie* oraz *Skansen im. Józefa Żaka w Zawoi*. Ponadto na obszarze LGD można podziwiać przykłady tzw. starej architektury drewnianej, np.: małomiasteczkowe budownictwo drewniane, drewniane wille wypoczynkowej pensjonaty, drewniane zabudowania gospodarcze i drewniane dzwonniczki. Ciekawa jest także tzw. mała architektura sakralna, do której zalicza się kaplice, kapliczki, figury i krzyże przydrożne (np. kaplica konfederacka na górze Jasień w Suchej Beskidzkiej, kaplica zbójnicka w Zawoi Policznym p.w. św. Jana Chrzciciela, kaplica w Żarnówce, kaplica filasowa w Makowie Podhalańskim). Warto wymienić tzw. starą zabudowę miejską, wywodzącą się jeszcze z XVI w. Niestety wiele atrakcyjnych turystycznie obiektów i atrakcji przyrodniczych znajduje się również poza ustalonymi i promowanymi szlakami turystycznymi, co utrudnia ich dostępność. Konieczne jest stałe poszerzanie sieci wiążącej interesujące miejsca oraz poprawa ich dostępności poprzez oznakowanie i uporządkowanie infrastrukturalne. Nie bez znaczenia będzie uwzględnienie Podbabiogórza, jako jednego z 2 najatrakcyjniejszych turystycznie subregionów w województwie małopolskim w strategii budowy i popularyzacji marki *Małopolska* zgodnie z Programem Strategicznym Marketing Terytorialny, gwarantującym spójną promocję regionu i subregionów. Na dziedzictwo kulturowe mieszkańców Podbabiogórza składają się: **gwara**, przebogata **obrzędowość doroczno – rodzinna** (do dziś kultywuje się tradycje związane z dożynkami, kolędowaniem, jasełkami czy święceniem palm, przetrwały starodawne przyśpiewki i opowieści z wieloma specyficznymi obrzędami jak chociażby palenie hub, sobótki, dożynki), **folklor słowno – muzyczny** oraz **sztuka ludowa** – nieprofesjonalna oraz rękodzieło ludowe (przede wszystkim: zabawkarstwo, rzeźba w drewnie, malarstwo na szkle, hafciarstwo, plecionkarstwo – wyroby z wikliny i łuby dartej, bibułkarstwo). **Największymi, cyklicznymi imprezami na Podbabiogórzu** są: *Babiogórskie Podłazy – powiatowy przegląd grup kołędniczych*; *Powiatowy Konkurs Potraw i Palm Wielkanocnych (Budzów)*; *Święto Zabawki Ludowej (Stryżawa)*; *Przeгляд Orkiestr Dętych „Echo” (gmina Jordanów)*; *Suskie Spotkania z Folklorem (Sucha Beskidzka)*; *Tydzień Kultury Beskidzkiej (Maków Podhalański)*; *Babiogórska Jesień (Zawoja)*; *Powiatowy Konkurs na Babiogórską Szopkę Regionalną*; *Powiatowe Dożynki*. W ciągu roku poszczególne gminy powiatu zapraszają na swoje własne święta, takie jak Dni Ziemi Suskiej, Dni Makowa Podhalańskiego, Dni Ziemi Jordanowskiej, Dni Gminy Budzów, Dzień Gminy Zembrzyce. Towarzyszą im zawsze liczne imprezy kulturalne i sportowe.

III.12 Charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie

Turystyka w powiecie suskim odgrywa ogromną rolę. Wynika to z doskonałego usytuowania regionu w krajobrazie górskim. Powiat suski leży w Beskidach. Południowa część powiatu, położona najwyżej, znajduje się na terenie Beskidu Żywieckiego, który dzieli się tu na trzy mniejsze jednostki geograficzne: Pasma Babiogórskie z najwyższym szczytem całych Beskidów Zachodnich, Babią Górą (1725 m), Pasma Policy (Polica, 1369 m) oraz Pasma Jałowieckie, zwane też Przedbabiogórskim (Jałowiec, 1111 m).

Babia Góra to najwyższy szczytów całym Beskidzie Zachodnim. Ze szczytu rozciąga się jedna z najpiękniejszych w Polsce panoram górskich na Tatry, Podhale, Beskid Żywiecki, Makowski, Śląski i Mały. Charakterystycznym elementem krajobrazu północnej części powiatu są natomiast wzniesienia należące do niższych grup górskich - Pasma Leskowca (918 m) i Łamanej Skały (929 m) w Beskidzie Małym. Niemal cały teren powiatu leży w dorzeczu górnej Skawy, która jest główną rzeką regionu. Na Podbabiogórzu znajduje się także południowo-wschodnia część Parku Krajobrazowego Beskidu Małego. W przyszłości planowane jest utworzenie tutaj rezerwatu „Leskowiec”, który ochraniałby fragment naturalnej buczyny, porastającej grzbiet pomiędzy Leskowcem, a Groniem Jana Pawła II.

Dla turystów udostępnione są liczne szlaki, dostosowane do możliwości i potrzeb turystów, w tym 18 głównych tras rowerowych, o długości 20-50 km prowadzących wśród malowniczych zakątków górskich. W 2013 na obszarze Podbabiogórza istniało 38 kategoryzowanych obiektów noclegowych, 5 środków jeździeckich, w Zawoi są cztery wyciągi narciarskie. Z kolei doskonałe położenie gminy Zembrzyce w dorzeczu rzek Skawy i Paleczki stwarza możliwości kąpieli i plażowania. Gmina Stryżawa posiada walory zdrowotne: skupienie w dolinach potoków terenów rekreacyjnych, naturalne baseny kąpielowe w górskich potokach. Rozwojowi turystyki sprzyja duża ilość szczytów w pasmach górskich z układem roślinnym regla dolnego oraz piętnem hal i polan. Stwarza to możliwości do uprawiania paralotniarstwa lub zimną narciarstwa zjazdowego i biegowego. W Makowie Podhalańskim miejscowy mikroklimat zdecydował o powstaniu kompleksu leczniczo - sanatoryjnego. W gminie Bystra-Sidzina można leczyć choroby układu oddechowego. Najbardziej turystycznie rozwiniętą gminą Podbabiogórza jest gmina Zawoja, która dysponuje najbogatszą ofertą noclegową i gastronomiczną w powiecie. Na jej terenie koncentruje się największy ruch turystyczny w tym obszarze. Najslabiej rozwiniętą turystycznie gminą Podbabiogórza jest gmina Budzów.

Na obszarze jest 89 gospodarstw agroturystycznych. Właściciele gospodarstw agroturystycznych są zrzeszeni w Małopolskim Stowarzyszeniu Promocji Agroturystyki „Podbabiogórze” w Suchoj Beskidzkiej. (zał. w 1999 r.). Celem Stowarzyszenia jest przede wszystkim współpraca i wymiana doświadczeń w zakresie agroturystyki oraz promocja tej działalności wśród rolników, turystów i instytucji wspierających przedsiębiorczość. Ponadto Stowarzyszenie zajmuje się

promocją regionu suskiego, organizacją praktyk zawodowych i szkoleń dla przedsiębiorców, marketingiem i doradztwem.

Statystyki ruchu turystycznego w 2013 r.

Tylko w Babiogórskim Parku Narodowym są 2 obiekty turystyczne (schronisko i kemping) 14 schronów przeciwdeszczowych, 9 ścieżek dydaktycznych, 55 km tras turystycznych, 6 km narciostad. W 2013 r. Babiogórski Park odwiedziło 63 tys. osób, co przełożyło się na wskaźnik 8,6 tys. osób na 1 ha. Muzeum na terenie Parku odwiedziło 9498 osób (źródło: Ministerstwo Ochrony Środowiska). Na obszarze Podbabiogórza znajduje się 38 turystycznych obiektów noclegowych (w Małopolsce 968, w podregionie oświęcimskim 56). Ogólna liczba miejsc noclegowych w powiecie suskim wynosi 1685 (w Małopolsce 83789, w podregionie oświęcimskim 4796). Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych w 2013 r. wyniosła w powiecie suskim 106205 (w Małopolsce 9678888, w podregionie oświęcimskim 364644).¹⁷

Wskaźnik Schneidera, wyrażony liczbą turystów korzystających z noclegów, przypadającą na 100 mieszkańców stałych w 2013 r. wyniósł dla Polski: 60,8, dla Małopolski: 106,3, a dla powiatu suskiego **125,1**.

III.13 Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne ich promocja i sprzedaż

Królową góralskich potraw regionalnych jest **kwaśnica** z kiszzonej kapusty z ziemniakami, smaczkowite są **kluski bulate** przygotowywane z tartych ziemniaków z dodatkiem mąki razowej oraz **bugle zembrzyckie** – wypiekane od XVII - okrągłe ciasto posypane m.in. makiem, kminkiem, solą, sezamem lub czosnkiem wpisane jest na listę produktów małopolskich. **Pstrąg zawojski** pochodzi z hodowli w Zawoi Mosorne wykorzystującej krystalicznie czystą wodę z potoku Mosorczyk. Ryba ma bardzo smaczne, delikatne, białe mięso o wysokiej zawartości tłuszczu, bogate w białko. Najbardziej smaczkowity jest wędzony w tradycyjnej wędzarni opalanej drewnem olchowym. Mięso jest wyjątkowo soczyste i aromatyczne. Pstrąga zawojskiego serwują lokalne restauracje pod różnymi postaciami. Tradycyjny wyrobem Babiogórców jest **miód wielokwiatowy i spadziowy**, z którego wytwarzana jest oryginalna nalewka – **miodówka**. **Suski miód spadziowy z drzew iglastych** - mało słodki o posmaku lekko gorzkawym i aromacie żywicznym i korzennym został wpisany na listę produktów tradycyjnych w województwie małopolskim. Sidzinianie i Bystrzanie od pokoleń zajmowali się wyrobem **wędzonych i suszonych serków** tradycyjnymi metodami. Dzisiaj odradza się bowiem moda na rodzime sery owcze, czy kozie. Natomiast myśliwi zainteresowani są współpracą z podmiotem, który mógłby przetworzyć w tradycyjny sposób upolowaną zwierzynę i zapewnić produktom dystrybucję. Jednakże jak się wydaje - bez wsparcia finansowego i logistycznego – nie da się zaspokoić potrzeb i oczekiwań konsumenckich nawet rynku lokalnego. Przedsiębiorcy z branży handlowej są zainteresowani sprzedawaniem markowych produktów podbabiogórskich, ale muszą mieć zapewnione stałe dostawy i certyfikowane produkty. Bogate tradycje rękodzieła dzisiaj najbardziej znane są dzięki tzw. **haftowi makowskiemu**, który jest haftem płaskim na ogół białym, podszywanym, z elementami dziurkowanymi oraz toledą. Tradycyjnym zajęciem mieszkańców niektórych miejscowości jest od wielu lat produkcją wyrobów z łuby dartej i wikliny metodą chałupniczą. Jedną z najbardziej charakterystycznych wizytówek regionu jest produkcja oryginalnych, **drewnianych zabawek**. Aby kultywować te tradycje powołano – w ramach GOK w Stryszawie - Beskidzkie Centrum Zabawkarstwa Ludowego, które m.in. prowadzi muzeum, ze stałą ekspozycją koników, grzechotek, ptaszków, bryczek, taczek itp. oraz skupia swą działalność głównie na kultywowaniu i promowaniu słynnej tradycji zabawkarstwa poprzez np. prowadzenie warsztatów. O produkty lokalne zostali zapytani w badaniu ankietowym przedsiębiorcy i rolnicy, którzy mieli wskazać: czy któryś z ich produktów lub usług nadawałby się do miana produktów/usług lokalnych. Propozycje nawiązują do tradycji i są to przede wszystkim wyroby rzemiosła ludowego: haft i rzeźba oraz wyroby z drewna i metalu charakterystyczne dla regionu, pamiątki i zabawki regionalne. Rekomendowano drewniane domki, altany, szalasy i meble ogrodowe oraz deski elewacyjne na budynki. Produkty spożywcze to przede wszystkim przetwórstwo owoców leśnych, wytwory piekarnicze takie jak: chleb, drożdżówki a także „garmażerka”. Opisywano także minibrowar, jako nawiązanie do browaru zamkowego. Ankietowani podkreślali, że turystyczny produkt jest niezwykle ważny na obszarze Podbabiogórza.

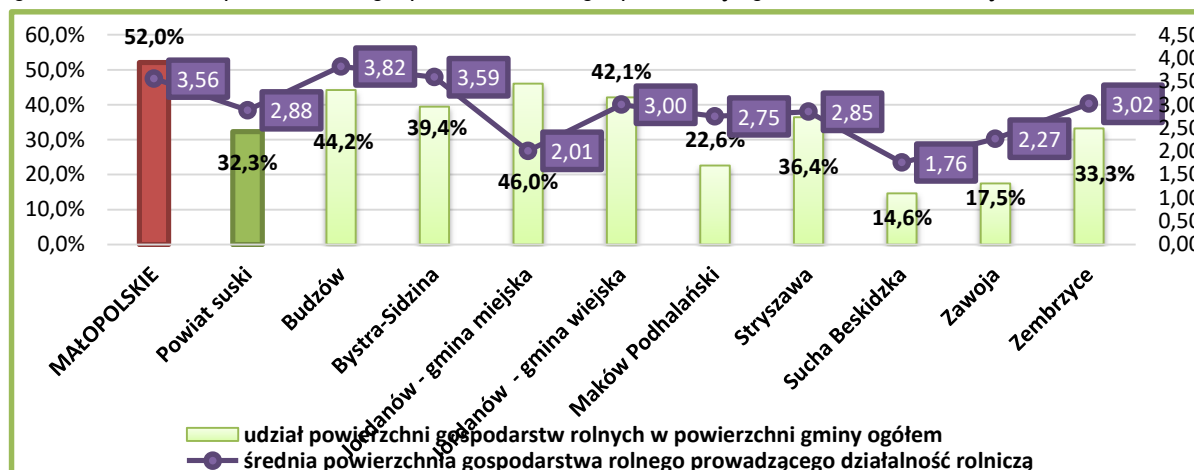
III.14 Charakterystykę rolnictwa i rynku rolnego

Obszar LGD zajmuje ok. 68 600 ha powierzchni ogółem, z czego użytki rolne zajmują 26 252 ha, co stanowi 41,2% powierzchni ogółem, jest to trochę mniej niż średnio w polskich wsiach gdzie zajmują one średnio 51% powierzchni. Lasy stanowią 48,2% obszaru (2013), (w Polsce ok. 30%), a użytki rolne to przede wszystkim grunty orne 15 477 ha (59% użytków rolnych) oraz łąki i pastwiska 10 633 ha, (40,5%), a pozostały teren zajmują sady. Użytki rolne to najsłabsze gleby w województwie i w Polsce (gleby płytkie, silnie szkieletowe, narażone na procesy erozyjne i wymywanie części spławianych). Do niekorzystnych czynników przyrodniczych należy także urozmaicona rzeźba terenu, która powoduje zróżnicowanie temperatur i opadów atmosferycznych oraz długość okresu wegetacyjnego i dni z pokrywą śnieżną. Rolnictwo charakteryzuje duża liczba jednostek

¹⁷Turystyka w woj. małopolskim w 2013 r.; Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2014 r.

zróznicowanych pod względem wielkości gospodarstw, jak i kierunku i poziomu produkcji, co powoduje złożoność i zmienność sytuacji ekonomicznej w gospodarstwach rolnych. Gospodarstwa rolne są rodzinne. Średnia powierzchnia wynosi 2,61 ha i jest niższa zarówno od średniej wojewódzkiej, jak i krajowej. Najwięcej jest gospodarstw małych (do 1 ha). Nie ma w ogóle gospodarstw większych niż 30 ha. Łącznie jest 13 515 gospodarstw. Rolnictwo jest mocno pofragmentowane, związane jest m.in. z specyficznym ukształtowaniem terenu. Gospodarstwa są mniejsze niż przeważnie na terenach wiejskich.

Wykres 4. Rolnictwo w gminach wchodzących w skład LGD „Podbabiogórze”: udział powierzchni rolnej w powierzchni gminy ogółem oraz średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą w 2010 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W strukturze zasiewów największy udział posiadają ziemniaki – 27,5 % oraz niektóre zboża: owies – 22,2 %, pszenica ozima – 21,6 %, i kukurydza na ziarno – 9,7 %. Pozostałe ze zbóż, rzepak oraz uprawy w warzywnikach i sadach odgrywają niewielką, uzupełniającą rolę. Na terenie Podbabiogórze pozostało jeszcze kilka reliktowych hal górskich (Hala Śmietanowa, Hala Trzebuńska, Hala Krupowa), które nieużytkowane rolniczo pod wypas, stopniowo zarastają. Z punktu widzenia wartości krajobrazowych i kulturowych korzystne byłoby przywrócenie na nich wypasu owiec. W strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich zdecydowanie wyróżnia się hodowla kur, w tym kur niosek, przy czym prawie połowa tej hodowli koncentruje się w gminie Zawoja. Ponadto na terenie gmin Podbabiogórze hoduje się bydło, krowy, trzodę chlewną, oraz w mniejszym zakresie konie, kozy i owce. Wartość wskaźnika pracujących w sektorze „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo” kształtuje się na poziomie 0,7 %, z uwagi na niezbyt korzystne warunki dla rolnictwa (dane GUS nie uwzględniają indywidualnych gospodarstw rolnych chyba, że są zarejestrowane jako podmiot gospodarczy, co zdarza się tylko w przypadku prowadzenia działalności rolniczej na skalę towarową).

Wielowiekową tradycją Podbabiogórze jest **pszczelarstwo**. „Suski miód spadziowy z drzew iglastych” został wpisany na listę produktów tradycyjnych Małopolski. Obecnie w 5 Kołach Pszczelarzy zrzeszonych jest 187 członków, którzy mają średnio 20 rodzin pszczelich. Daje to łącznie prawie 4 tys. rodzin pszczelich. Jest też wielu niezrzeszonych hodowców. Z wielu programów wspierana jest **hodowla owiec** (także krów). Można tutaj przywołać projekt zgłoszony do Subregionalnego Programu Rozwoju pn. „Rozwój produktu regionalnego poprzez wsparcie hodowli owiec i krów, jako wzmocnienie lokalnego rynku pracy oraz waloryzacja krajobrazu naturalnego” o wartości ponad 60 mln zł, który będzie realizowany przez powiaty: tatrzański, nowotarski i suski. Celem projektu jest aktywizacja gospodarza terenów wiejskich (górskich, podgórskich), rozwój produktu regionalnego poprzez wsparcie hodowli owiec i krów na terenie subregionu podhalańskiego. Zaplanowany w LSR inkubator przetwórstwa uzupełnia znakomicie ten subregionalny projekt. Wydaje się, że zatrzymała się już tendencja związana z likwidacją gospodarstw rolnych dzięki wprowadzonym przepisom dotyczącym tzw. sprzedaży bezpośredniej, które pozwalają na uruchamianie małych przetwórci przez rolników i hodowców. Rozwijają się hodowle królików, drobiu, a nawet byków, gdyż istnieje możliwość spełnienia warunków produkcji ekologicznej na obszarze o wysokich walorach środowiskowych. Powraca się też do starych gatunków zwierząt i roślin oraz planuje się identyfikację poszczególnych miejscowości i gmin poprzez odtworzenie np. zanikających zawodów, czy upraw (np. Inu czy ziół). Zwiększa się zainteresowanie poza formalnym kształceniem w tradycyjnych zajęciach domowych, kuchennych i artystycznych. Wielką rolę edukacyjną odgrywają tutaj skanseny i GOK-i, które organizują warsztaty, szkolenia i imprezy, a równocześnie – współpracując z etnografami – dbają o jakość i prawdziwość przekazywanej wiedzy. Branża turystyczna, a szczególnie gospodarstwa agroturystyczne i małe pensjonaty poszukują wyróżników dla swojej oferty w tradycyjnych przetworach, przepisach, zwyczajach, strojach oraz innych elementach regionalnych.

III.15 Opis innych obszarów tematycznych

Zmiany klimatu. Jednym ze skutków globalnego ocieplenia jest częstotliwość ekstremalnych zdarzeń pogodowych. Globalne zmiany klimatyczne powodowane są nadmierną emisją do atmosfery gazów cieplarnianych, a zwłaszcza dwutlenku węgla. Prowadzą nieuchronnie do zachwiania równowagi ekologicznej w skali całej planety. To jeden z najpoważniejszych problemów naszych czasów. Włączenie się LGD w edukację mieszkańców jest ważnym wyzwaniem w kontekście osiągnięcia ważnego celu PROW – zrównoważonego rozwoju obszaru. **Babiogórskie MOBILE** to kompleksowa, bezpłatna aplikacja elektroniczna (na urządzenia mobilne – tablet i telefon komórkowy), przygotowana przez Stowarzyszenie Gmin Babiogórskich dla mieszkańców i turystów. Zawiera informacje o instytucjach, atrakcjach turystycznych i wydarzeniach, bazie noclegowej i gastronomicznej. Aplikacja posiada funkcję wytyczania tras przy użyciu geolokalizacji (GPS).¹⁸ LGD w ramach projektu współpracy będzie chciała rozwinąć ten projekt. **Strzał w 10-tkę - Karta Babiogórska.** W 2015 r. zawieszono pierwszą współpracę w branży turystycznej pomiędzy pięcioma podmiotami działającymi w Podbabiogórzu. (Centrum Korona Ziemi., Babiogórski Park Narodowy, Polskie Koleje Linowe, Muzeum Orawski Park Etnograficzny oraz Wypasiona Dolina). Pilotażowa akcja promocyjna pn. Strzał w 10-tkę - Karta Babiogórska, polegała na udzielaniu wzajemnej zniżki w wysokości 10% na wybrane produkty. Klient zakupując bilet u jednego z partnerów otrzymywał voucher upoważniający go do 10% zniżki u pozostałych podmiotów umowy. LGD ma nadzieję na rozwój tej inicjatywy, także ze wsparciem m LSR.

Rozdział IV Analiza SWOT

W trakcie procesu przygotowania LSR powstała analiza mocnych i słabych stron obszaru Podbabiogórza oraz zidentyfikowanych dla niego szans i zagrożeń.

MOCNE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
ATUTY / POTENCJAŁY	
Uwarunkowanie geograficzne, dostępność komunikacyjna, wysokie walory krajobrazowe oraz ponadprzeciętny potencjał zasobów kulturowych (zabytków i tradycji) oraz przyrodniczych (obszary chronione), znakomite warunki dla turystyki letniej i zimowej	III.7.8 III.8 III.9
Położenie u podnóża Babiej Góry (marka), walory klimatyczne i krajobrazowe (góry, wysoki stopień zalesienia), czyste powietrze	III.9
Rozbudowana sieć szlaków, tras i ścieżek turystycznych pieszych, rowerowych i narciarskich dla turystyki amatorskiej, rodzinnej i kwalifikowanej	III.9
Obiekty zabytkowe (zamek, dwory, kościoły, kapliczki, domy, zespoły zabudowy), zbiory muzealne	III.8
Ważne turystyczne wydarzenia o ponadlokalnym, charakterze i uznane cykliczne imprezy kulturalne i sportowe	III.8, III.7.9
Wiele tradycyjnych produktów lokalnych o potencjale rozwojowym	III.11
Kultywowana przez mieszkańców żywa tradycja: strój, taniec, śpiew, muzyka, obrzędy, zawody, uprawy, przepisy, zwyczaje i umiejętności oraz wiedza (np. zielarstwo)	III.4
Duża koncentracja MŚP z dominującymi małymi rodzinnymi firmami, systematycznie wzrastająca liczba firm w REGON	III.2
Długoletnie tradycje przetwórstwa i obróbki drewna	II.4
Turystyka, jako branża strategiczna, znaczący rynek usług z branży turystycznej o dużym potencjale rozwojowym, agroturystyka	III.2; III.8, III.9
Gospodarstwa agroturystyczne	III.9
Uznane produkty lokalne: spożywcze i artystyczne	III.10
Dobre otoczenie biznesowe: instytucje, urzędy, banki, samorządy gospodarcze	III.7.6
Duże zasoby siły roboczej,	III.3
Tradycje rolnicze, pasterskie i pszczelarskie	III.11
Potencjał rozwojowy dla ekologicznych upraw i rozwoju agro i ekoturystyki	III.11
Mieszkańcy wykształceni, uzdolnieni, z inicjatywą, solidarni w działaniach, aktywni liderzy lokalni	III.6
Rodziny wielopokoleniowe, tradycyjne (Górale), silne poczucie tożsamości, w miarę dobre (na tle Polski) wskaźniki demograficzne	III.6
Wiele klubów, kół, boisk, placów zabaw, świetlic itp.	III.7.9
Aktywne organizacje pozarządowe działające w różnych dziedzinach	III.4
Prężnie działające instytucje kultury, kluby sportowe, KGW, OSP, a także liderzy lokalni	III.7.9

¹⁸ Informacja Stowarzyszenia Gmin Babiogórskich: http://www.sgb.org.pl/21112013_2.html

Młodzież wykształcona, osiągająca dobre wyniki w nauce	III.7.9
Obszary chronione, w tym Natura 2000	III.7.4
Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu	III.12

SŁABE STRONY

BARIERY / SŁABOŚCI	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
Niewystarczające wykorzystanie zasobów, niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, rozdrobnienie własnościowe atrakcyjnych przyrodniczo obszarów, wiele ciekawych miejsc niewyeksponowanych	III.7 III.11 III.12
Często zaniedbane, nieodnowione, niezsieciowane i niewypromowane miejsca, często z brakującymi elementami	III.11
Niska jakość usług, niespójna promocja obszaru i marki, niespójna i niezintegrowana informacja, niewystarczająca ekspozycja zbiorów na obszarze	III.11
Promocja obszaru mało spójna. Brak współpracy wielu sektorów w promocji obszaru	III.11
Niespójna i niezintegrowana informacja, niewystarczająca ekspozycja zbiorów na obszarze, braki w historycznych opracowaniach i monografiach	III.11
Brak inkubatorów dla rozwoju i komercjalizacji produktów (Nieopłacalna produkcja)	III.11
Zbyt mało środków na poprawę infrastruktury kulturalnej oraz na etnografów, instruktorów tańca, muzyki itp., a także na zachowanie (kultywowanie i utrwalenie) zanikających zawodów, upraw, zwyczajów, umiejętności itp.	III.4
Mniejsza od średniej w Małopolsce przedsiębiorczość, brak kapitału inwestycyjnego w tym na innowacje oraz inwestycje prośrodowiskowe w nowych i istniejących przedsiębiorstwach	III.2
Zbyt mało inwestycji w nowe technologie	III.2
Brak dostatecznych umiejętności w tworzeniu sieci współpracy i wspólnych ofert w promocji licznych produktów lokalnych	III.13
Niewykorzystane możliwości integracji i współpracy w biznesie i często źle pojęta konkurencyjność	III.2
Brak środków wspierających współpracę pomiędzy podmiotami różnych sektorów	III.4
Niska aktywność ludzi, nieangażowanie się w sprawy lokalne,	III.4
Wysokie bezrobocie dotykające szczególnie młodzież, osoby starsze oraz osoby z niskimi kwalifikacjami	III.3, III.5
Słaba opłacalność, brak systemu dystrybucji i sprzedaży produktów lokalnych	III.11
Zbyt małe wykorzystanie potencjału ludowości, wiejskości i tradycji w celach komercyjnych i promocyjnych obszaru	III.11
Zbyt mało środków na organizację wielu tradycyjnych imprez oraz realizacji nowych pomysłów i projektów mieszkańców	III.4
Niedostosowany system kształcenia i dokształcania do potrzeb lokalnego rynku	III.3
Spółeczność niewystarczająco zorganizowana, zbyt mało grup współpracy wielosektorowych, zbyt małe współdziałanie organizacji pozarządowych	III.4
Starzejące się społeczeństwo, migracja mieszkańców, szczególnie młodych oraz wyjazdy za pracą („eurosieroctwo”, samotne matki i inne zjawiska z tym związane)	III.3
Niewystarczające środki na poprawę infrastruktury społecznej,	III.4
Zbyt mało organizacji, nieumiejętność współdziałania i wymiany doświadczeń	III.4
Niechęć wśród młodych do kultywowania tradycji i zbyt małe zaangażowanie w życie społeczności lokalnej	III.4
Pojawiające się nowe zagrożenia dla młodych i mała świadomość społeczna w problemach związanych z zagrożeniami cywilizacyjnymi	III.3
Niski procent skanalizowania gmin, nieszczelny system gospodarki odpadami, niska emisja	III.8
Zbyt małe wykorzystywanie potencjału odnawialnych źródeł energii, brak źródeł dofinansowania wymiany kotłów na ekologiczne	III.12
Zbyt niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska, szczególnie w kontekście własnych złych nawyków i przyzwyczajzeń	III.12, III.5
Brak kompleksowego rozwiązania dotyczącego funkcjonowania gospodarki odpadowo ściekowej	III.8
Katastrofy naturalne – częste powodzie, osuwiska	III.7

SZANSE I ZAGROŻENIA

Podstawę do opracowania szans i zagrożeń stanowiły: diagnoza, ankieta (elektroniczna i audytoryjna), materiał zebrany w dialogu w oparciu o metody partycypacyjne (warsztaty dialogu społecznego i otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne).

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, w tym szczególnie PROW (V.3) • Wzrost zainteresowania produktem lokalnym, twórczością ludową i tradycjami lokalnymi (III.13) • Rozwój działalności pozarolniczej (III.12) • Wsparcie na tworzenie partnerstw i współpracę różnych podmiotów lokalnych (III.15) • Sprzyjające przetwórstwu lokalnemu przepisy prawne (III.14). • Ochrona środowiska i świadomość zmiany klimatu, jako powszechne cele edukacyjne mieszkańców (PROW) • Systematyczny wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem • Rozbudowa sieci gazowej na obszarze (III.9) • Rozwój energii odnawialnej (III.9) • Fundusze na rozwój inicjatyw prośrodowiskowych (III.9) • Tendencja i zachęty do współpracy różnych podmiotów (III.15) • <i>„Promowanie, szukanie, reaktywowanie i rozwijanie tego, co unikatowe, fenomenalne, małopolskie; dobre inwestycje w modę na rodzimność</i> • <i>Włączenie dziedzictwa kulturowego w obieg gospodarczy przy jednoczesnym zachowaniu priorytetu zabytku</i> • <i>Kreowanie wizerunku kraju w oparciu o produkty małopolskie</i> • <i>Wzrost popytu krajowego na usługi przemysłów czasu wolnego”</i> ¹⁹ 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby osób emigrujących ze względów ekonomicznych poza granice kraju (III.2, III.6) • Zanikanie łąk i pastwisk (III.14) • Zmiany klimatu (III.15) • Niestabilność przepisów i wzrastająca biurokracja • Nieopłacalność działalności rolniczej (III.14) • Brak zainteresowania młodzieży kultywowaniem tradycji i pozostawaniem na wsi • Starzenie się społeczeństw i zmniejszanie się populacji (III.6) • Zagrożenia powodziowe (III.8) • Kryzys gospodarczy w kraju, Europie (ogólne)

Rozdział V Cele i wskaźniki

V.1 Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą obszaru.

Cele sformułowane w LSR wynikają z dobrze przeprowadzonej diagnozy obszaru i analizy SWOT (informacje m.in. informacje w macyzy logicznej), badań ankietowych i konsultacji społecznych. Zarówno cele jak i przedsięwzięcia mają wskaźniki realizacji, skalę wartości i jednostki miary oraz źródła ich pozyskiwania (Tabele: 4,5,6,7). Są ambitne, planowane rzetelnie i racjonalnie, możliwe do wykonania, choć założone jest także ryzyko (czynniki zewnętrzne w macyzy logicznej).

Analizy problemów i wyzwań rozwojowych obszaru objętego LSR LGD „Podbabiogórze” dokonano w oparciu o partycypacyjne metody, uogólniając efekty do postaci umożliwiającej określić jasnych, klarownych i mierzalnych celów strategicznych, które będą się wzajemnie uzupełniały (dopełniały, łączyły, wzmacniały). Zidentyfikowane problemy i wyzwania zostały podzielone na obszary, logicznie powiązane, co stanowiło podstawę do opracowania celów szczegółowych.

Pierwsza grupa problemów i wyzwań dotyczyła włączania społeczności lokalnej w poprawę, jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze. Szczególną uwagę zwrócono na ochronę, promocję i ożywienie dziedzictwa kulturowego oraz wzmocnienie podbabiogórskiej marki i produktów lokalnych, a także podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie warunków do rozwoju kultury, sportu i rekreacji oraz oferty aktywnego spędzania wolnego czasu. Zaplanowane działania powinny zostać ukierunkowane zarówno na klienta wewnętrznego (społeczność lokalna) jak i zewnętrznego (turyści, inwestorzy, potencjalni migranci krótko i długoterminowi). Wzrost poziomu życia społeczności powinien mieć bezpośrednie przełożenie na dalszy wzrost atrakcyjności obszaru, który już dzisiaj należy do dwóch subregionów w Małopolsce o „pięciogwiazdkowej” wartości przyrodniczej i kulturowej. Położenie gmin obszaru w bezpośrednim sąsiedztwie województwa śląskiego oraz objęcie obu województw rządową Strategią dla Polski Południowej, w której nie pomięto rozwoju turystyki, daje wyjątkową szansę Podbabiogórze stworzenia oferty biznesowej opartej na posiadanym potencjalnie, który - poprzez nowe produkty, w tym pełne i kompleksowe produkty branży turystycznej - będzie wzmacniany i rozwijany. Diagnoza wykazała konieczność przeprowadzenia korzystnych zmian w przestrzeni publicznej, w tym rozbudowy infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej, poprawy stanu zachowania obiektów, jak i wzmocnienia oferty o nowe propozycje (atrakcje), a także

¹⁹ Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego, UMWM 2013 r.

położenia nacisku na rozwój niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które już dzisiaj jest pozytywnym wyróżnikiem subregionu podbabiogórskiego. Ważną rolę w realizacji tego celu odgrywać będzie edukacja środowiskowa oparta o wartości i produkty lokalne, kultywowanie, zachowanie i upowszechnianie tradycji wzmacniające spójność obszarową Podbabiogórza.

W drugiej grupie problemów i wyzwań zdiagnozowano konieczność wzrostu konkurencyjności gospodarczej w tym branży turystycznej. Obszar Podbabiogórza w zakresie turystyki od zawsze konkuruje z Podhalem, gdzie Zakopane pełni główną rolę magnesu turystycznego, a dla którego alternatywą może być Zawoja wraz z uzdrowiskami południowej części Śląska: Wisłą, Ustroniem, Brenną itp. Kołem zamachowym rozwoju lokalnej gospodarki będzie działalność okołoturystyczna i turystyczna, dająca ekonomiczne oparcie nie tylko właścicielom hoteli i pensjonatów, ale wszystkim mieszkańcom obszaru. Dlatego wśród celów szczegółowych w tej grupie problemów i wyzwań zdiagnozowano takie obszary aktywności ekonomicznej i społecznej jak: rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i rekreacyjnej, wzmocnienie promocji i integracji turystycznej, wzrost konkurencyjności gospodarczej szczególnie w zakresie innowacji i nowych technologii, rozwój gospodarczy Podbabiogórza w oparciu o lokalne zasoby (szczególnie przetwórstwo). Konieczne jest zachowanie wartości przyrodniczych obszaru. Stąd konkluzja, że rozwój gospodarczy musi opierać się o potencjały rodzime – twórcze i wytwórcze - z uwzględnieniem ekologii (w zakresie dostępnych innowacji), dający pozytywny wpływ na środowisko społeczne (rynek pracy) oraz przyrodnicze (zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych). Tak jak wszędzie w kraju, głównym kierunkiem jest pobudzenie na obszarze LGD nowej przedsiębiorczości (dla uzyskania efektu ekonomicznego w postaci np. redukcji poziomu bezrobocia i zmniejszenia skutków wykluczenia społecznego), efektu innowacyjności poprzez wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań w obszarze zatrudnienia oraz efektu środowiskowego w postaci promocji branż i rozwiązań inwestycyjnych mających neutralny, a nawet pozytywny wpływ na środowisko naturalne obszaru Podbabiogórza.

Trzeci pakiet problemów i wyzwań dotyczy aktywizacji mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym. W tym obszarze celami szczegółowymi powinny być: zmniejszanie barier społecznych dla grup defaworyzowanych, wzrost świadomości mieszkańców dotyczących zagrożeń czyhających na młodych ludzi, wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców na rzecz ochrony środowiska i zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cały pakiet działań w tym obszarze problemów i wyzwań połączony jest z pakietami poprzednimi i stanowi zespół wzajemnie uzupełniających się i przenikających działań: rozwój gospodarczy uzależniony jest od wzrostu aktywności społecznej, ta natomiast pozytywnie wpłynie na organicznie barier rozwojowych i będzie dobrym lekarstwem na potencjalnie groźne patologie. To wszystko będzie miało sens tylko wtedy, kiedy zachowane zostaną naturalne potencjały obszaru, wśród których niezmiennie jest tylko położenie. O wszystkie inne - krajobraz, przyrodę, kulturę - społeczność lokalna musi zadbać, co na zasadzie sprzężenia zwrotnego ma szansę uwolnić ogromne potencjały lokalnej aktywności we wszystkich dziedzinach programowania zrównoważonego rozwoju obszaru Podbabiogórza.

Powiązania poszczególnych etapów tworzenia LSR, oparte na procesie partycypacji i konsultacjach społecznych zapewniających szeroki udział społeczności lokalnej przebiegał według poniższego schematu:

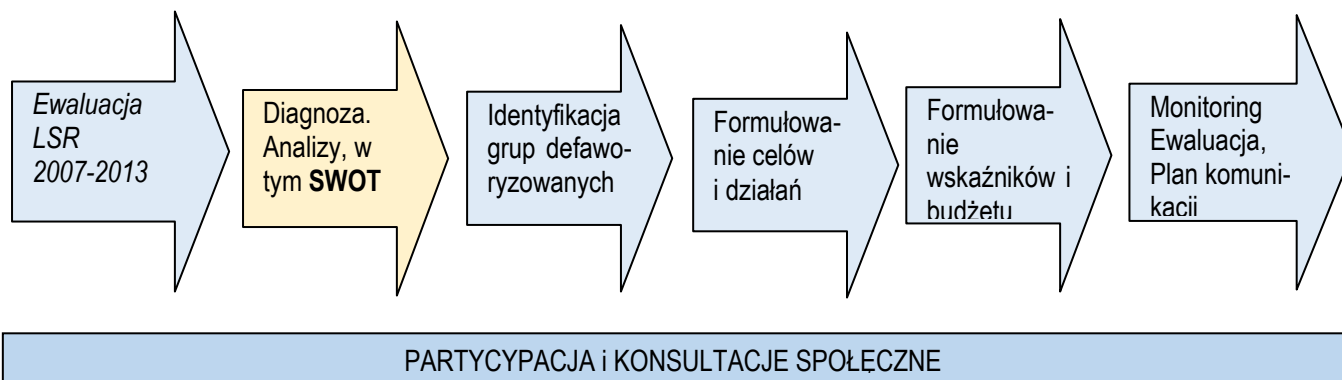

Tabela 4 Cel I ogólny, przypisane mu cele szczegółowe i przedsięwzięcia oraz wskaźniki, jednostki miary i źródła weryfikacji

I	CEL OGÓLNY I	Włączanie społeczności lokalnej w poprawę jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórza				
I.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	I.1 Ochrona, promocja i ożywienie dziedzictwa kulturowego Podbabiogórza				
I.2		I.2 Wzmocnienie podbabiogórskiej marki i produktów lokalnych				
I.3		I.3 Podniesienie jakości życia mieszkańców Podbabiogórza poprzez tworzenie warunków do kultury, sportu i rekreacji				
I.4		I.4 Rozwój oferty aktywnego spędzania wolnego czasu na Podbabiogórzu				
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	Stan początkowy	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wo.I	Wzmocnienie tożsamości mieszkańców—Podbabiogórza (badanie wśród ludzi młodych)	%	Stan pocz. 2016 r.	10 %	Dokumentacja własna LGD, badania kolejne w latach: 2018, 2023	
Wo II	Wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach o 10% w stosunku do roku 2013	%	(2013): 83203	91523,3	GUS	
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wr.I.1.1	Ochrona, promocja i ożywienie dziedzictwa kulturowego Podbabiogórza	Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty	%	0	10 %	Badania wykonane przez beneficjentów, dokumentacja LGD
Wr.I.1.2		Liczba uczestników warsztatów i szkoleń	osoba	0	500	Dokumentacja szkoleniowa, beneficjentów i LGD
Wr.I.1.3		Liczba odbiorców materiałów promocyjnych (łącznie liczba egzemplarzy w edycjach)	osoba	0	10000	Dokumentacja beneficjentów i LGD
Wr.I.2.1	Wzmocnienie podbabiogórskiej marki i produktów lokalnych	Liczba zsięciowanych miejsc sprzedaży produktów lokalnych	sztuka	0	10	Dokumentacja LGD
Wr.I.2.2		Wzrost liczby certyfikowanych przez LGD produktów (o 60%)	%	50	80	Dokumentacja certyfikująca,
Wr.I.3.1	Podniesienie jakości życia mieszkańców Podbabiogórza poprzez tworzenie warunków do kultury, sportu i rekreacji	Liczba osób korzystających z zakupionego sprzętu służącego do kultywowania tradycji, rekreacji i sportu	osób	0	1500	Dokumentacja beneficjentów i LGD
Wr.I.3.2		Wzrost liczby osób odwiedzających zmodernizowanych obiekty związane z kulturą, sportem i rekreacją o 10%	%	0	10 %	Badania wykonane przez beneficjentów, dokumentacja LGD
Wr.I.4.1	Rozwój oferty aktywnego spędzania wolnego czasu na Podbabiogórzu	Liczba uczestników zorganizowanych imprez kulturalnych lub sportowo-rekreacyjnych	osoba	0	2000	Dokumentacja beneficjentów i LGD

Wr.l.4. 1		Liczba uczestników warsztatów związanych z sportem i rekreacją		osoba	0	250	Dokumentacja beneficjentów i LGD	
PRZEDSIĘWZIĘCIA		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych / sposób pomiaru
		Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 r.					
1.1.1	P.I.1.1 Działania związane z dziedzictwem kulturowym oraz renowacją zabytków	Turyści, mieszkańcy	Projekt grantowy/Konkurs/ Operacja własna LGD	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR	sztuka	0	9	Dokumentacja beneficjentów i LGD
			Projekt grantowy/ Konkurs/ Operacja własna LGD	Liczba zorganizowanych imprez, warsztatów i szkoleń związanych z dziedzictwem kulturowym	sztuka	0	30	Dokumentacja beneficjentów i LGD
			Projekt grantowy/ Konkurs/ Operacja własna LGD	Liczba wydanych publikacji promujących lokalną kulturę	sztuka	0	10	Dokumentacja beneficjentów i LGD
1.2.1	P.I.2.1 Tworzenie sieci dystrybucji produktów lokalnych i ich certyfikacja	Przedsiębiorcy, mieszkańcy, turyści	Projekt własny LGD	Liczba „Kredensów Podbabiogórskich” dystrybuujących produkty lokalne w utworzonej sieci Podbabiogórskich Sklepików	sztuka	0	18	Dokumentacja beneficjentów i LGD
				Liczba procesów certyfikacyjnych	sztuka	0	5	Dokumentacja certyfikacyjna LGD
1.3.1	P.I.3.1 Inwestycje i wyposażenie związane z kultywowaniem tradycji, rekreacja i sportem	Instytucje kultury, podmioty, w tym NGO działające w sferze kultury, rekreacji i sportu	Projekt grantowy/ Konkurs/ Operacja własna LGD	<i>Konkurs</i> - Liczba operacji obejmujących remont i wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury <i>Grant</i> - Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze kultury	sztuka	0	17	Dokumentacja beneficjentów i LGD

			<i>Wskaźnik monitorujący bezkonkursowy</i>	Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	sztuka	0	25	Dokumentacja LGD
			Projekt grantowy	Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze sportu i rekreacji	sztuka	0	10	Dokumentacja beneficjentów i LGD
			Konkurs	Liczba inwestycji ogólnodostępnych i niekomercyjnych związanych z kultywowaniem tradycji i upowszechnianiem rekreacji i sportu	sztuka	0	10	Dokumentacja beneficjentów i LGD, dok. spraw. z wykonanych inwestycji
1.4.1	P.I.4.1 Organizacja przedsięwzięć związanych z sportem i rekreacją i kulturą	Instytucje, podmioty, w tym NGO działające w sferze rekreacji i sportu	Projekt grantowy/ Konkurs/ Operacja własna LGD	Liczba zorganizowanych imprez sportowo-rekreacyjnych	sztuka	0	10	Dokumentacja beneficjentów i LGD
			Projekt grantowy/ Konkurs/ Operacja własna LGD	Liczba zorganizowanych działań, w tym warsztatów i szkoleń związanych ze sportem i rekreacją	sztuka	0	10	Dokumentacja beneficjentów i LGD

Tabela 5 Cel II ogólny, przypisane mu cele szczegółowe i przedsięwzięcia oraz wskaźniki, jednostki miary i źródła weryfikacji

II	CEL OGÓLNY II	Wzrost konkurencyjności gospodarczej w tym branży turystycznej Podbabiogórze				
II.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	II.1 Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i rekreacyjnej Podbabiogórze				
II.2		II.2 Wzmocnienie promocji i integracji turystycznej obszaru				
II.3		II.3 Wzrost konkurencyjności gospodarczej szczególnie w zakresie innowacji i nowych technologii				
Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	Stan początkowy 2013	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wo.II	Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze „Podbabiogórze” o 10% w stosunku do 2013	%	7677	8445	GUS	
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wr.II.1.1	Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej	%	0	10 %	Badania zrobione przez beneficjentów, dokumentacja LGD

	rekreacyjnej Podbabiogórza	i rekreacyjnej						
Wr.II.1.2		Liczba osób korzystających z nowych lub zmodernizowanych lub oznakowanych tras i szlaków turystycznych	osoba	0	2000	Dokumentacja beneficjentów i LGD		
Wr.II.2.1	Wzmocnienie promocji i integracji turystycznej obszaru	Liczba osób uczestniczących w działaniach związanych z promocją walorów turystycznych Podbabiogórza	osoba	0	1000	Dokumentacja beneficjentów i LGD		
Wr.II.2.2		Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	osoba	0	500	Dokumentacja beneficjentów i LGD		
Wr.II.3.1	Wzrost konkurencyjności gospodarczej szczególnie w zakresie innowacji i nowych technologii	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	sztuka	0	43	Dokumentacja beneficjentów ARiMR oraz LGD		
Wr.II.3.2								
PRZEDSIĘWZIĘCIA		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				Źródło danych / sposób pomiaru
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		
						Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 rok	
II.1.1	P.II.1.1.Modernizacja i/lub budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	JST, właściciele obiektów turystycznych, NGO, towarzystwa turystyczne itd.	Konkurs,	Liczba nowych lub zmodernizowanych ogólnodostępnych i niekomercyjnych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	13	Dokumentacja beneficjentów i LGD
			Projekt grantowy/ Konkurs/ Operacja własna LGD	Liczba nowych lub zmodernizowanych lub oznakowanych tras i szlaków turystycznych w tym online	sztuka	0	9	Dokumentacja beneficjentów i LGD
II.2.1	P.II.2.1.Promocja, integrowanie i sieciowanie oferty turystycznej obszaru	Branża turystyczna, przedsiębiorcy	Projekt grantowy/ Konkurs/ Operacja własna LGD	Liczba działań promujących walory turystyczne Podbabiogórza	sztuka	0	10	Dokumentacja beneficjentów i LGD

	LGD	związani z turystyką, NGO, instytucje kultury	Konkurs	Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	sztuka	0	1	Dokumentacja beneficjentów i LGD
II.3.1	P.II.3.1. Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania obszaru LGD	Osoby fizyczne oraz MŚP	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	19	Dokumentacja beneficjentów oraz LGD
			Konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	12	Dokumentacja beneficjentów oraz LGD
			Konkurs	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	sztuka	0	15	Dokumentacja beneficjentów oraz LGD

Tabela 6 Cel III ogólny, przypisane mu cele szczegółowe i przedsięwzięcia oraz wskaźniki, jednostki miary i źródła weryfikacji

III	CEL OGÓLNY III	Aktywizacja mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym					
III.1	CELE SZCZEGÓLNE	III.1 Zmniejszanie barier społecznych dla grup defaworyzowanych					
III.2		III.2 Wzrost świadomości mieszkańców dotyczących zagrożeń czyhających na młodych ludzi					
III.3		III.3 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatu					
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wo.III		Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń cywilizacyjnych (badanie własne ankietowe)	%	Pomiar w 2016 (LGD)	Wzrost o 10% w stosunku do roku 2016	Badanie własne: 2016, Dokumentacja własna LGD, badania kolejne w latach: 2018, 2023	
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wr.III.1.1	III.1 Zmniejszanie barier społecznych dla grup defaworyzowanych	Liczba osób przeszkolonych w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	osoba	0	100	Dokumentacja własna LGD	
Wr.III.1.2		Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych	osoba	0	50	Dokumentacja własna LGD	

W.III.2.1	III.2 Wzrost świadomości mieszkańców dotyczących zagrożeń czyhających na młodych ludzi	Liczba przeszkolonych osób w zakresie zagrożeń czyhających na młodych ludzi	osoba	0	10	Dokumentacja własna LGD		
W.III.3.1	III.3 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatu	Liczba osób uczestniczących w wydarzeń promujących zmianę stylu życia na pro - eko	osoba	0	1000	Dokumentacja własna LGD		
PRZEDSIĘWZIĘCIA		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych / sposób pomiaru
						Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 rok	
1.1.1	P. III.1.1 Podnoszenie kompetencji grup defaworyzowanych ułatwiających im dostęp do rynku pracy	Młodzi ludzie, kobiety 45+,	Operacja własna	Liczba szkoleń w zakresie podnoszenia kompetencji grup defaworyzowanych ułatwiających im dostęp do rynku pracy	sztuka	0	4	Dokumentacja LGD (szkoleniowa)
1.2.1	P.III.2.1 Kształcenie i doskonalenie specjalistów w zakresie pomocy w nowych cywilizacyjnych zagrożeniach	Młodzi ludzie, kobiety 45+,	Operacja własna	Liczba specjalistycznych kursów w zakresie kształcenia i doskonalenia specjalistów w zakresie pomocy w nowych cywilizacyjnych zagrożeniach	sztuka	0	10	Dokumentacja LGD (szkoleniowa)
1.3.1	P.III.3.1 Podejmowanie działań promocyjno – edukacyjnych związanych z innowacyjnością, ochroną środowiska i zmianami klimatu		Operacja własna	Liczba inicjatyw proekologicznych i społecznych	sztuka	0	9	Dokumentacja LGD

Tabela 7 Cel IV ogólny, przypisane mu cele szczegółowe i przedsięwzięcia oraz wskaźniki, jednostki miary i źródła weryfikacji

IV		Wzmocnienie więzi i współpracy społeczności Podbabiogórze				
CEL OGÓLNY IV						
IV.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	IV.1 Podnoszenie kwalifikacji zespołu wdrażającego				
IV.2		IV.2 Aktywizacja społeczności w zakresie RLKS				
IV.3		IV.3 Nawiązywanie współpracy i zacieśnianie więzi pomiędzy lokalnymi grupami działania				
IV.4		IV.4 Wykorzystanie lokalnych walorów dla rozwoju obszaru Podbabiogórze				
IV.5		IV.5 Monitorowanie i ewaluacja wdrażania LSR				
IV.6		IV.6 Sprawne funkcjonowanie Biura Zarządu LGD				
Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wo.III	Zmniejszenie zjawiska uzależnień i budowanie systemu pomocy i profilaktyki Proponuję: zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń cywilizacyjnych	%	Pomiar w 2016 (LGD)	Wzrost o 10% w stosunku do roku 2016	Badanie własne: 2016, Dokumentacja własna LGD, badania kolejne w latach: 2018, 2023	
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wr.IV.1.1	IV.1.1 Podnoszenie kwalifikacji zespołu wdrażającego	Liczba osób, które uzyskały wiedzę i umiejętności dzięki szkoleniom	osoba	0	38	Dokumentacja szkoleniowa LGD, w tym certyfikaty
Wr.IV.2.1	IV.2 Aktywizacja społeczności w zakresie RLKS	Liczba osób, które uzyskały wiedzę i umiejętności dzięki szkoleniom	osoba	0	350	Dokumentacja szkoleniowa LGD
Wr.IV.2.2		Liczba osób, które uzyskały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	osoba	0	500	Dokumentacja z doradztwa i ewaluacja LGD
Wr.IV.2.3		Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych	osoba	0	9180	Dokumentacja szkoleniowa LGD

Wr.IV.2.4		Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	osoba	0	100	Dokumentacja szkoleniowa LGD		
Wr.IV.2.5		Liczba łączna egz. w nakładach materiałów informacyjnych dla mieszkańców	sztuka	0	22 000	Dokumentacja własna		
Wr.IV.3.1	IV.3 Nawiązywanie współpracy i zacieśnianie więzi pomiędzy lokalnymi grupami działania	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne	osoba	0	2	Dokumentacja LGD		
Wr.IV.3.2		Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne	sztuka	0	2	Dokumentacja LGD		
Wr.IV.4.1	Wykorzystanie lokalnych walorów dla rozwoju obszaru Podbabiogórza	Liczba uczestników imprez, wydarzeń kulturalnych i promocyjnych	osoba	0	10 000	Dokumentacja LGD		
Wr.IV.5.1	Monitorowanie i ewaluacja wdrażania LSR	Liczba raportów ewaluacyjnych	sztuka	0	3	Dokumentacja LGD		
Wr.IV.6.1	Sprawne funkcjonowanie Biura Zarządu LGD	Liczba wniosków o płatność	sztuka	0	7	Dokumentacja LGD		
PRZEDSIĘWZIĘCIA		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych / sposób pomiaru
						Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 rok	
P.IV.1.1	P.IV.1.1 Systematyczne zwiększanie wiedzy i umiejętności zespołu wdrażającego LSR	LGD	Aktywizacja	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	sztuka	0	44	Dokumentacja własna LGD
Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD				sztuka	0	408		
P.IV.2.1	P.IV.2.1 Zwiększanie wiedzy i umiejętności potencjalnych beneficjentów w zakresie wdrażania LSR	LGD	Aktywizacja	Liczba szkoleń dla potencjalnych beneficjentów	sztuka	0	16	Dokumentacja własna LGD
				Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	sztuka	0	800	
				Liczba spotkań informacyjno-	sztuka	0	9	

				konsultacyjnych z mieszkańcami LGD				
				Liczba materiałów informacyjnych dla beneficjentów (edycji)	sztuka	0	22 000	
P.IV.3.1	P.IV.3.1 Realizacja projektów współpracy LGD	LGD	Aktywizacja	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	sztuka	0	2	Dokumentacja własna LGD
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	sztuka	0	5	Dokumentacja własna LGD
P.IV.4.1	P. V.4.1 Promowanie obszaru działania LGD, lokalnych twórców i organizacji	LGD	Aktywizacja	Liczba imprez i wydarzeń promujących	sztuka	0	76	Dokumentacja własna LGD
P.IV.5.1	P.IV.5.1 Badanie nad obszarem LSR	LGD	Aktywizacja	Liczba badań i ewaluacji LSR	sztuka	0	3	Dokumentacja własna LGD
P.IV.6.1	P.IV.6.1 Funkcjonowanie Biura Zarządu LGD	LGD	Koszty bieżące	Koszty bieżące związane z funkcjonowaniem Biura Zarządu LGD	lata	0	7	Dokumentacja własna LGD

Matryca logiczna

Poniżej znajdują się 4 matryce logiczne (dla 4 celów ogólnych), **pokazujące ciąg przyczynowo–skutkowy** realizowanych w ramach strategii celów, przedsięwzięć i wskaźników. Efekty realizacji strategii są ściśle powiązane z celami i przedsięwzięciami. Tabela w prosty sposób obrazuje relacje pomiędzy wskaźnikami a celami i przedsięwzięciami. Uwzględnia także czynniki zewnętrzne, które mogą mieć wpływ na realizację założonych planów.

W kolumnie „zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne” znajdują się odniesienia do analizy SWOT, diagnozy oraz pozyskanych danych w ramach konsultacji społecznych.

Uwaga techniczna: „Oddziaływanie” znajduje się poza tabelą (pod nazwą każdego z celów głównych), gdyż w całości dotyczy celów szczegółowych w danym celu ogólnym.

CEL OGÓLNY I. Włączanie społeczności lokalnej w poprawę jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórza

ODDZIAŁYWANIE: Wzmocnienie tożsamości mieszkańców Podbabiogórza (na podst. badanie wśród ludzi młodych) oraz wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach o 10% w stosunku do roku 2013 (dla wszystkich celów szczegółowych)

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cele szcz.	Przeds.	Produkty	Rezultaty	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Zbyt mało środków na poprawę infrastruktury kulturalnej, zabytków oraz na etnografów, instruktorów tańca, muzyki itp., a także na zachowanie (kultywowanie i utrwalenie) zanikających zawodów, upraw, zwyczajów, umiejętności oraz wielka potrzeba publikacji, monografii, opracowań przemijających zjawisk kulturowych.	I.1	P. I.1.1	<ul style="list-style-type: none"> Zabytki poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR Zorganizowane imprezy, warsztaty i szkolenia związane z dziedzictwem kulturowym Wydane publikacje promujące lokalną kulturę 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty Uczestnicy warsztatów i szkoleń Odbiorcy materiałów promocyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> Prawidłowa i skuteczna komunikacja z mieszkańcami, Aktywność organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz dziedzictwa
Niewykorzystanie potencjału produktów lokalnych i nieumiejętność ich komercjalizacji i sieciowania dla stworzenia spójnego – poprzez identyfikację produktową – obszaru Podbabiogórza.	I.2	P. I.2.1	<ul style="list-style-type: none"> „Kredensy Podbabiogórskie” dystrybuujące produkty lokalne w utworzonej sieci Podbabiogórskich Sklepików Przeprowadzone procesy certyfikacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> Zsieciowane miejsca sprzedaży produktów lokalnych Wzrost liczba certyfikowanych przez LGD produktów (o 60%) 	<ul style="list-style-type: none"> Producenci i handlowcy będą mieli wystarczające zachęty ekonomiczne do współpracy.
Niska aktywność ludzi, niewystarczająca oferta dot. kultywowania tradycji lokalnych, niewykorzystanie potencjału kulturowego w tym produktu lokalnego do komercjalizacji i promocji; Niechęć młodych do kultywowania tradycji, bierność mieszkańców; Zbyt mało środków na organizację wielu tradycyjnych imprez oraz realizacji nowych pomysłów i projektów mieszkańców; Niewystarczająca infrastruktura społeczna służąca kultywowaniu tradycji, uprawianiu sportu i rekreacji.	I.3	P. I.3.1	<ul style="list-style-type: none"> Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze kultury Podmioty działające w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze sportu i rekreacji Inwestycje ogólnodostępne i niekomercyjne związane z kultywowaniem tradycji i upowszechnianiem rekreacji i sportu 	<ul style="list-style-type: none"> Osoby korzystające z zakupionego sprzętu służącego do kultywowania tradycji, rekreacji i sportu Wzrost liczby osób odwiedzających zmodernizowanych obiekty związane z kulturą, sportem i rekreacją o 10% 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymywanie relacji z beneficjentami projektu, Aktywność mieszkańców Aktywność organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz dziedzictwa Dobra współpraca na obszarze Dobry przepływ informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami

Niska aktywność ludzi w różnym wieku, niewystarczająca oferta wolnego czasu. Zbyt małe zaangażowanie ludzi w sport i rekreację. Niewykorzystanie potencjału miejsca dla rekreacji mieszkańców w tym produktu lokalnego do komercjalizacji i promocji.	I.4	P. I.4.1	<ul style="list-style-type: none"> Zorganizowane imprezy sportowo-rekreacyjnych Zorganizowane działania, w tym warsztaty i szkolenia związane ze sportem i rekreacją 	<ul style="list-style-type: none"> Uczestnicy zorganizowanych imprez kulturalnych lub sportowo-rekreacyjnych Uczestnicy warsztatów związanych z sportem i rekreacją 	<ul style="list-style-type: none"> Dobra komunikacja na obszarze, w tym do młodych ludzi oraz seniorów Współpraca instytucji i samorządów na obszarze. Dobre relacje z beneficjentami
---	-----	----------	--	---	--

CEL OGÓLNY II. Wzrost konkurencyjności gospodarczej w tym branży turystycznej Podbabiogórza

ODDZIAŁYWANIE: Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze „Podbabiogórza” 0 10% (dla wszystkich celów szczegółowych)

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cele szcz.	Przeds.	Produkty	Rezultaty	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczające wykorzystanie zasobów, niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, Często zaniedbane, nieodnowione, niez sieciowane i niewypromowane miejsca i obiekty, nie włączone w system informacji i promocji. 	II.1	P II.1.1	<ul style="list-style-type: none"> Nowe lub zmodernizowane, ogólnodostępne i niekomercyjne obiekty infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Nowe lub zmodernizowane lub oznakowane trasy i szlaki turystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Osoby korzystające z nowych lub zmodernizowanych lub oznakowanych tras i szlaków turystycznych 	Rozwój turystyki, szczególnie aktywnej i rodzinnej Promocja obszaru także na poziomie regionalnym. Współpraca podmiotów w tym administracji samorządowej.
<ul style="list-style-type: none"> Brak dostatecznych umiejętności w tworzeniu sieci współpracy i wspólnych ofert w promocji licznych produktów lokalnych Niewykorzystane możliwości integracji i współpracy w biznesie i często źle pojęta konkurencyjność 	II.2	P.II.2.1	<ul style="list-style-type: none"> Działania promujące walory turystyczne Podbabiogórza Sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR 	<ul style="list-style-type: none"> Osoby uczestniczące w działaniach związanych z promocją walorów turystycznych Podb. Osoby, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR 	Współpraca międzysektorowa Rozwój aplikacji elektronicznych, w tym poprawiających zwiedzanie obszaru. Projekty transgraniczne.
Mniejsza od średniej w Małopolsce przedsiębiorczość, brak kapitału inwestycyjnego w tym na innowacje oraz inwestycje prośrodowiskowe w nowych i istniejących przedsiębiorstwach	II.3	P.II.3.1	<ul style="list-style-type: none"> Operacje polegające na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa Operacje polegające na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa Operacje szczególnie 	<ul style="list-style-type: none"> Utworzone miejsca pracy (ogółem) Osoby, które skorzystały z miejsc noclegowych w ciągu roku 	<ul style="list-style-type: none"> Dobra koniunktura gospodarcza krajowa i europejska zachęcająca przedsiębiorców do inwestycji Prawidłowa komunikacja z mieszkańcami,

			ukierunkowane na innowacje		
			<ul style="list-style-type: none"> • Nowe miejsca noclegowe 		

CEL OGÓLNY III. Aktywizacja mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym

ODDZIAŁYWANIE: Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń cywilizacyjnych (dla wszystkich celów szczegółowych)

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cele szcz.	Przeds.	Produkty	Rezultaty	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Pojawiające się nowe zagrożenia dla młodych i mała świadomość społeczna problemów związanych z zagrożeniami cywilizacyjnymi; Zbyt niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska, szczególnie w kontekście własnych złych nawyków i przyzwyczajzeń; Niski procent skanalizowania gmin, nieszczelny system gospodarki odpadami, niska emisja; Zbyt małe wykorzystywanie potencjału OZE, brak źródeł dofinansowania wymiany kotłów na ekologiczne	III.1	P. III.1.1	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia z zakresie dostępu do rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • Przeszkolone osoby w tym z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem • Osoby oceniające szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych 	Skuteczna komunikacja z mieszkańcami; Regularne monitorowanie i kontrola ryzyk w LSR; Aktywność mieszkańców; Aktywność organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz pomocy społecznych oraz ekologicznych; Aktywność instytucji pomocy społecznej;
	III.2	P.III.2.1	<ul style="list-style-type: none"> • Specjalistyczne kursy 	<ul style="list-style-type: none"> • Przeszkolone osoby 	
	III.3	P.III.3.1	<ul style="list-style-type: none"> • Inicjatywy proekologiczne i społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Osoby uczestniczące w wydarzeniach promujących zmianę stylu życia na pro - eko 	

CEL OGÓLNY IV. Wzmocnienie więzi i współpracy społeczności Podbabiogórze

ODDZIAŁYWANIE: Zmniejszenie zjawiska uzależnień i budowanie systemu pomocy i profilaktyki Proponuję: zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń cywilizacyjnych (dla wszystkich celów szczegółowych)

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cele szcz.	Przeds.	Produkty	Rezultaty	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
<ul style="list-style-type: none"> • Zmieniające się otoczenie prawne LGD, wytyczne, interpretacje itd. • Dezaktualizująca się wiedza dotycząca PROW z powodu częstych zmian w przepisach 	IV.1	P. IV.1.1	<ul style="list-style-type: none"> • Przeszkoleni pracownicy LGD • Przeszkoleni członkowie organów LGD 	<ul style="list-style-type: none"> • Osoby, które uzyskały wiedzę i umiejętności dzięki szkoleniom 	Aktywność mieszkańców Prawidłowa komunikacja wszystkich partnerów na obszarze LGD
<ul style="list-style-type: none"> • Społeczność niezająca podejścia Leader (RLKS) w zarządzaniu rozwojem obszaru • Społeczność niewystarczająco zorganizowana, zbyt mało grup 	IV.2	P. IV.2.1	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia dla potencjalnych beneficjentów • Podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa • Spotkania informacyjno- 	<ul style="list-style-type: none"> • Osoby, które uzyskały wiedzę i umiejętności dzięki szkoleniom • Osoby, które uzyskały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się 	Czynnikiem zewnętrznym, który może mieć wpływ na aktywność ludzi może być pojawienie się innych możliwości wsparcia realizacji projektów lub

współpracy wielosektorowych, zbyt małe współdziałanie organizacji pozarządowych			<p>konsultacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Materiały informacyjne dla beneficjentów 	<p>o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osoby uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych • Osoby zadowolone ze spotkań przeprowadzonych przez LGD • Edycje materiałów informacyjnych dla mieszkańców 	nieprzygotowanie organizacji do absorpcji środków z Funduszy Unijnych 2014-2020
<ul style="list-style-type: none"> • Nawiązanie współpracy z innymi lokalnymi grupami działania, jako czynnik rozwojowy dla LGD „Podbabiogórze” w zakresie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk 	IV.3	P. IV.3.1	<ul style="list-style-type: none"> • Zrealizowane projekty współpracy w tym projektów międzynarodowej • LGD-y uczestniczące w projektach współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> • Projekty wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne • Projekty skierowane do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne 	Prawidłowe relacje pomiędzy administracją i partnerami społecznymi i gospodarczymi będzie również ważnym elementem tworzącym klimat do współpracy ponadlokalnej i międzynarodowej
<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie więzi i nowych relacji na obszarze LGD poprzez tradycję, promocję w celu zachęcenia młodych ludzi do pozostania na obszarze LGD. 	IV.4	P. IV.4.1	<ul style="list-style-type: none"> • Imprezy, wydarzenia promocyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczestnicy imprez, wydarzeń kulturalnych i promocyjnych 	Ryzykiem braku frekwencji mogłaby być zła komunikacja z mieszkańcami oraz np. katastrofy naturalne.
<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie LSR wymaga środków na bieżące funkcjonowanie Biura i organów, a także na zarządzanie i organizację oraz profesjonalne oceny okresowe. 	IV.5	P. IV.5.1	<ul style="list-style-type: none"> • Badania i ewaluacje LSR 	<ul style="list-style-type: none"> • Raporty ewaluacyjne 	Informacja o postępach w realizacji LSR; Regularne monitorowanie i kontrola ryzyk w LSR.
	IV.6.	P. IV.6.1	<ul style="list-style-type: none"> • Koszty bieżące związane z funkcjonowaniem Biura Zarządu LGD 	<ul style="list-style-type: none"> • Złożone wnioski o płatność 	

V.2. Wykazanie zgodności celów z celami PROW i RLKS

Wszystkie cele LSR są spójne z celami RLKS. I tak w zakresie „**promowania włączenia społecznego i zmniejszenia ubóstwa**”, wszystkie cele szczegółowe realizujące cele ogólne I II i IV dotyczą rozwoju i efektywnego wykorzystania potencjałów oraz przestrzeni publicznych, kulturowych i przyrodniczych w kształtowaniu aktywnych i kreatywnych postaw sprzyjających rozwojowi kompetencji społecznych i przeciwdziałaniu wykluczeniom społecznym. Cele szczegółowe realizowane przez cel ogólny II (II.1, II.2, II.3, II.4): wpisują się w realizację celu RLKS dotyczącego rozwoju gospodarczego poprzez: „**ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy oraz wspierania lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich**”. Cele te są spójne z celami PROW, gdyż poprawią innowacyjność firm, a także wykorzystanie pro środowiskowych technologii, które w efekcie pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i zmiany klimatu.

Rozwój kapitału społecznego, spójny z celami RLKS („**promowanie włączenia społecznego**”) oraz PROW („**zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich**”) realizowany jest na wielu płaszczyznach w zaplanowanych przedsięwzięciach m.in. poprzez podnoszenie wiedzy i umiejętności, rozwój szerokich kompetencji społecznych w tym kompetencji komunikacyjnych i kulturowych, a także budowanie więzi z wykorzystaniem zasobów przede wszystkim tradycji i dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Innowacyjność, jako cel główny PROW realizowana jest przede wszystkim przez cel II.3 Wzrost konkurencyjności gospodarczej szczególnie w zakresie innowacji i nowych technologii”. Ponadto kryterium innowacyjności stosowane będzie przy ocenie wszystkich operacji.

Tabela 8 Zgodność LSR z celami PROW i RLKS

Cel przekrojowy PROW 2014-2020	Przedsięwzięcia ze Strategii LGD
Ochrona środowiska	P.I.3.1 Kształcenie i doskonalenie specjalistów w zakresie pomocy w nowych zagrożeniach cywilizacyjnych P.II.3.1 Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania
Przeciwdziałanie zmianom klimatu	III.3.1 Podejmowanie działań promocyjno – edukacyjnych związanych z innowacyjnością, ochroną środowiska i zmianami klimatu
Innowacyjność	P.II.3.1 Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania P.III.3.1 Podejmowanie działań promocyjno – edukacyjnych związanych z innowacyjnością, ochroną środowiska i zmianami klimatu
RLKS – ubóstwo i wykluczenie	III.2.1 Liczba specjalistycznych kursów w zakresie kształcenia i doskonalenia specjalistów w zakresie pomocy w nowych zagrożeniach cywilizacyjnych

Źródło: własne

V.3 Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

LSR jest jednofunduszowa i wszystkie cele zaplanowane do realizacji są współfinansowane przez EFROW w ramach Programu Operacyjnego Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

V.4. Przedsięwzięcia realizowane w ramach RLKS

Cel ogólny I Włączenie społeczności lokalnej w poprawę jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze

Cel szczegółowy: I.1 Ochrona, promocja i ożywienie dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze	
P.I.1.1 Działania związane z dziedzictwem kulturowym oraz renowacja zabytków	Działania kierowane są do organizacji społecznych, grup nieformalnych, instytucji kultury. Realizowane będą przede wszystkim w konkursach grantowych. Mają na celu zmniejszenie braków w zakresie możliwości kultywowania tradycji. Renowacja zabytków będzie realizowana w ramach konkursów grantowych i dedykowana będzie właścicielom/użytkownikom zabytków takich jak np. kapliczki przydrożne. Konkurs grantowy/Operacja własna LGD/Konkurs, łączna kwota: 692 000 zł, dofinansowanie do 100% (JSFP do 100%)
Cel szczegółowy: I.2 Wzmocnienie podbabiogórskiej marki i produktów lokalnych	
I.2.1 Tworzenie sieci	Przedsięwzięcie dotyczy wykonania projektu „kredensu”, a następnie wykonania 18

dystrybucji produktów lokalnych i ich certyfikacja	„Kredensów Podbabiogórskich”, które zostaną przekazane podmiotom, które zadeklarują sprzedaż produktów lokalnych. W ten sposób rozpocznie się sieciowanie sprzedaży produktów lokalnych na Podbabiogórze. LGD będzie także organizować certyfikację produktów lokalnych, jako kontynuację działań z poprzedniego okresu Lidera. Zostanie powołana komisja, odbywać się będą wizyty u producentów, a następnie produkty będą otrzymywały certyfikaty. Podstawowym celem tego przedsięwzięcia jest uruchomienie sieci dystrybucji produktów lokalnych i ożywienie tego rynku. Projekt własny (2), łączna kwota: 60 000 zł, dofinansowanie do 95%.
Cel szczegółowy: I.3 Podniesienie jakości życia mieszkańców Podbabiogórze poprzez tworzenie warunków do sportu, rekreacji i kultury	
I.3.1 Inwestycje i wyposażenie związane z kultywowaniem tradycji, rekreacją i sportem	Działania kierowane są do organizacji sportu i rekreacji. Realizowane będą przede wszystkim w konkursach grantowych. Mają na celu przede wszystkim wzbogacenie oferty czasu wolnego dla mieszkańców. Konkursy grantowe/Operacja własna LGD/Konkurs, łączna kwota 250 000 zł, dofinansowanie do 100% (JSFP do 100%) Konkurs, łączna kwota: 2 251 700 zł, dofinansowanie do 80% (JSFP 63,63%)
Cel szczegółowy: I.4 Rozwój oferty aktywnego spędzania wolnego czasu na Podbabiogórze	
I.4.1 Organizacja przedsięwzięć związanych z sportem, rekreacją i kulturą	W ramach tego przedsięwzięcia będą organizowane warsztaty i inne imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne. Dodatkowo punktowane będzie wykorzystanie i promocja Podbabiogórskich szachowisk. Konkursy grantowe/Operacja własna LGD/Konkurs, łączna suma: 280 000 zł, dofinansowanie do 100% (JSFP do 100%)

Cel ogólny II Wzrost konkurencyjności gospodarczej w tym branży turystycznej Podbabiogórze

Cel szczegółowy: II.1 Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i rekreacyjnej Podbabiogórze	
II.1.1 Modernizacja i budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	W ramach przedsięwzięcia planuje się realizację inwestycji takich jak: ścieżki tematyczne i trasy rowerowe, budowy infrastruktury turystycznej, place zabaw, siłownie zewnętrzne, wieże widokowe, boiska sportowe, Podbabiogórskie Szachowiska itp. Konkurs, kwota 573 300 zł, dofinansowanie do 80% (JSFP 63,63%) Konkurs grantowy/Operacja własna LGD/Konkurs; kwota: 135 000 zł; dofinansowanie do 100% (JSFP do 100%)
Cel szczegółowy: II.2 Wzmocnienie promocji i integracji turystycznej obszaru	
II.2.1 Promocja, integrowanie i sieciowanie oferty turystycznej obszaru LGD	W ramach tego zakresu przewiduje się inwestycje wspólne przedsiębiorców oraz innych organizacji mających na celu wspólne działania w obszarze turystyki, wzbogacające oferty regionu i zwiększające ruch turystyczny. Projekt grantowy/Operacja własna LGD/Konkurs; kwota 100 000 zł, dofinansowanie do 100% (JSFP do 100%) Konkurs; kwota 100 000 zł, dofinansowanie do 80% (JSFP 63,63%)
Cel szczegółowy: II.3 Wzrost konkurencyjności gospodarczej szczególnie w zakresie innowacji i nowych technologii	
II.3.1 Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania	W ramach przedsięwzięcia firmy otrzymają dotacje na rozwój warunkowany utworzeniem miejsca pracy i utrzymaniem go, przez co najmniej 3 lata. Osoby fizyczne otrzymają dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Warunek innowacyjności i technologii pro środowiskowych musi być udowodniony w składanej aplikacji. Na szczególną premię liczyć mogą innowacyjne rozwiązania oraz branża turystyczna (preferencyjne kryteria). Konkursy; kwota 4 500 000 zł; Dofinansowanie zgodne z limitem (rozdział 6.3)

Cel główny III: Aktywizacja mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym

Cel szczegółowy: III.1 Zmniejszanie barier społecznych dla grup defaworyzowanych	
III.1.1 Podnoszenie kompetencji grup defaworyzowanych ułatwiających im dostęp do rynku pracy	W ramach projektu własnego LGD zamierza we współpracy z samorządami i przedsiębiorcami przygotować pakiety edukacyjne, które pozwolą kobietą +45 oraz bezrobotnej młodzieży podnieść swoje kwalifikacje potrzebne na rynku pracy. Projekt własny; 20 000 zł, dofinansowanie do 95%.
Cel szczegółowy: III.2 Wzrost świadomości mieszkańców dotyczących zagrożeń czyhających na młodych ludzi	
III.2.1 Kształcenie i doskonalenie specjalistów w zakresie pomocy w nowych zagrożeniach	Ekspertka dyskusja z przedstawicielami WSTiE na temat potrzeb zidentyfikowanych grup defaworyzowanych pozwoliła na przygotowanie programu wsparcia w połączeniu z rosnącymi potrzebami w tzw. branżach nowych, a

cywilizacyjnych	związanych z zagrożeniami cywilizacyjnymi (uzależnienia, w tym zdrowy tryb życia) oraz środowiskowymi (ekologia) LGD zamierza realizować projekt własny organizując specjalistyczne, certyfikowane kursy. Projekt własny; 20 000 zł, dofinansowanie do 95%.
Cel szczegółowy: III.3 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatu	
III.3.1 Podejmowanie działań promocyjno – edukacyjnych związanych z innowacyjnością, ochroną środowiska i zmianami klimatu	W ramach projektów własnych LGD zamierza przygotować nowatorskie akcje promujące innowacyjność szczególnie w kontekście ochrony środowiska i zmian klimatu. Projekt własny; 18 000 zł, dofinansowanie do 95%.

Cel główny IV: Wzmocnienie więzi i współpracy społeczności Podbabiogórze

Cel szczegółowy: IV.1 Podnoszenie kwalifikacji zespołu wdrażającego LSR	
IV.1.1 Systematyczne zwiększanie wiedzy i umiejętności zespołu wdrażającego LSR	Przedsięwzięcie dotyczy podnoszenia kwalifikacji pracowników i członków organów stowarzyszenia, zgodnie z przyjętym Planem szkoleń. W ramach funkcjonowania LGD
Cel szczegółowy: IV.2 Aktywizacja społeczności lokalnej w zakresie RLKS	
IV.2.1 Zwiększanie wiedzy i umiejętności potencjalnych beneficjentów w zakresie wdrażania LSR społeczności	LGD zamierza szkolić projektodawców oraz świadczyć doradztwo w zakresie przygotowania, realizacji i rozliczania projektów. W ramach funkcjonowania LGD
Cel szczegółowy: IV.3 Nawiązywanie współpracy i zacieśnienia więzi pomiędzy lokalnymi grupami działania	
IV.3.1 Realizacja projektów współpracy LGD	Jednym z zadań LGD jest współpraca z innymi LGD w celu wymiany doświadczeń oraz dobrych praktyk. LGD zamierza realizować, co najmniej 1 projekt z udziałem partnerów zagranicznych i co najmniej 1 projekt we współpracy krajowej. W ramach funkcjonowania LGD
Cel szczegółowy: IV.4 Wykorzystanie lokalnych walorów dla rozwoju obszaru Podbabiogórze	
IV.4.1 Promowanie obszaru działania LGD, lokalnych twórców i organizacji	Kontynuując dobre praktyki własne LGD zamierza promować obszar wykorzystując walory przyrodnicze, historyczne, a także twórczość ludową. W ramach funkcjonowania LGD

V.5. Specyfikacja wskaźników i źródło pozyskania danych

Wskaźniki przypisane celom i przedsięwzięciom określone są w czasie i stanowią miarę osiągnięcia nakreślonych kierunków rozwoju. Wynikają wprost ze zidentyfikowanych potrzeb (analizy SWOT). Zgodnie z logiką interwencji wskaźniki zostały określone na bazie zidentyfikowanych potrzeb. W końcowym etapie partycypacji zostały poddane konsultacji społecznej. Wskaźniki mają cechy SMART i są zrozumiałe dla potencjalnych beneficjentów. Przyjęty został system monitorowania ich wdrażania (procedura monitoringu i ewaluacji) oraz oceny w systemie etapowym (3 etapy wdrażania LSR). Dokumentacja znajduje się w siedzibie LGD. Archiwizacja prowadzona będzie także za pomocą systemu informatycznego.

WSKAŹNIKI PRODUKTU. Uzasadnienie wyboru wskaźników produktu w kontekście ich adekwatności do przedsięwzięć i celów: Przyjęto zasadę, by w jak największym stopniu korzystać ze wskaźników PROW rekomendowanych w *Podręczniku*, choć niektóre z nich będą monitorowane, bez przypisywanych im kwot. Dane na poziomie wskaźników produktu będą się znajdowały w sprawozdaniach beneficjentów oraz w dokumentacji LGD, a także na stronie internetowej, jako dobre praktyki. Wskaźniki obowiązkowe (z podręcznika oznaczono kursywą):

Wskaźniki produktu dla celu ogólnego I

P I.1.1 Działania związane z dziedzictwem kulturowym oraz renowacją zabytków

<i>Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR</i>	Wskaźnik obowiązkowy PROW („z podręcznika”) w obszarze: „Realizacja LSR – dziedzictwo”- adekwatny do celu szczegółowego I.1 LSR.
Liczba zorganizowanych imprez, warsztatów i szkoleń związanych z dziedzictwem kulturowym	Adekwatność wskaźników jest oczywista, wpisują się w obszar ożywienia dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze poprzez kultywowanie tradycji i wydawanie publikacji i monografii.
Liczba wydanych publikacji promujących lokalną kulturę	
P.I.2.1 Tworzenie sieci dystrybucji produktów lokalnych i ich certyfikacja	
Liczba „Kredensów Podbabiogórskich” dystrybuujących	Jednym z elementów dziedzictwa kulturowego obszaru jest też

produkty lokalne w utworzonej sieci Podbabiogórskich Sklepików	produkt lokalny. Zaplanowane wskaźniki dotyczą zarówno procesu certyfikowania produktu, jak i jego dystrybucji i promocji, co przyczyni się do wzmocnienia marki (cel).
Liczba procesów certyfikacyjnych	

P.I.3.1 Inwestycje i wyposażenie związane z kultywowaniem tradycji, rekreacją i sportem

<i>Konkurs - Liczba operacji obejmujących remont i wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury</i> <i>Grant- Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze kultury</i>	Wskaźniki obowiązkowe PROW w obszarze: „Realizacja LSR – dziedzictwo” - adekwatne do celów LSR
<i>Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR</i>	
Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze sportu i rekreacji	Wszystkie zaplanowane wskaźniki w tym przedsięwzięciu są adekwatne do celu, a ich sformułowanie (obszar tematyczny) wynika m.in. z Kart projektowych (więcej: rozdział II.1)
Liczba inwestycji ogólnodostępnych i niekomercyjnych związanych z kultywowaniem tradycji i upowszechnianiem rekreacji i sportu	

P.I.4.1 Organizacja przedsięwzięć związanych z sportem i rekreacją i kulturą

Liczba zorganizowanych imprez sportowo-rekreacyjnych	Elementem „Włączenia społecznego” (cel) oraz rozwoju oferty wolnego czasu (cel) są m.in. działania wspierające organizacje zajmujące się sportem i rekreacją. Stąd - a także z procesu partycypacyjnego - tak sformułowano wskaźniki, które są adekwatne do przedsięwzięcia i celu.
Liczba zorganizowanych działań, w tym warsztatów i szkoleń związanych ze sportem i rekreacją	

Wskaźniki produktu dla celu ogólnego II

P.II.1.1.Modernizacja i/lub budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

<i>Liczba nowych lub zmodernizowanych ogólnodostępnych i niekomercyjnych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</i>	Wskaźniki obowiązkowe PROW w obszarze: „Realizacja LSR – turystyka” - adekwatne do celów LSR
Liczba nowych lub zmodernizowanych lub oznakowanych tras i szlaków turystycznych w tym online	Jednym z elementów rozwoju turystyki są szlaki. Ich rozwój i modernizacja są koniecznymi działaniami w tej strategicznej dla obszaru Podbabiogórza dziedzinie, zdefiniowanej także na poziomie celu.

P.II.2.1.Promocja, integrowanie i sieciowanie oferty turystycznej obszaru LGD

Liczba działań promujących walory turystyczne Podbabiogórza	Wskaźniki w tym przedsięwzięciu są konsekwencją celów LSR, jakimi jest współpraca, a w tym przypadku w strategicznej dziedzinie – turystyce.
<i>Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR</i>	Wskaźnik obowiązkowy PROW w obszarze: „Realizacja LSR – turystyka”, adekwatny nie tylko do celów LSR, ale także do podejścia RLKS.

P.II.3.1. Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania obszaru LGD

<i>Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa</i>	Wskaźniki obowiązkowe PROW w obszarze: „Realizacja LSR – przedsiębiorczość” - adekwatne do celów LSR
<i>Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa</i>	
<i>Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje</i>	Wskaźnik obowiązkowy PROW w obszarze: „Realizacja LSR – innowacyjność” - adekwatny do celów LSR

Wskaźniki produktu dla celu ogólnego III

P. III.1.1 Podnoszenie kompetencji grup defaworyzowanych ułatwiających im dostęp do rynku pracy

Liczba szkoleń w zakresie dostępu do rynku pracy	Grupy defaworyzowane wymagają szkoleń, które umożliwią im podjęcie pracy w zidentyfikowanych obszarach. LGD będzie organizowała konkursy reagując na konkretne potrzeby rynkowe. Wskaźnik jest adekwatny
--	--

P.III.2.1 Kształcenie i doskonalenie specjalistów w zakresie pomocy w nowych cywilizacyjnych zagrożeniach

Liczba specjalistycznych kursów	Przeciwdziałanie wykluczeniu jest ważnym zadaniem LGD, a wybrana grupa defaworyzowana jest podmiotem działań, polegających m.in. na organizacji specjalistycznych kursów. Wskaźnik jest, więc zgodny z przedsięwzięciem i celem.
---------------------------------	--

P.III.3.1 Podejmowanie działań promocyjno – edukacyjnych związanych z innowacyjnością, ochroną środowiska i zmianami klimatu

Liczba inicjatyw	W ramach realizacji LSR jednym z założeń edukacji społeczności lokalnej jest poprawą
------------------	--

proekologicznych i społecznych	świadomości proekologicznej mieszkańców i ich wiedzy o zmianie klimatu. LGD będzie wokół tego tematu budowała partnerstwa i dlatego zamierza realizować na obszarze LGD innowacyjne działania środowiskowe. Wskaźnik jest adekwatny do działania i celów.
--------------------------------	---

Wskaźniki produktu dla celu ogólnego IV

P.IV.1.1 Systematyczne zwiększanie wiedzy i umiejętności zespołu wdrażającego LSR

Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	Wskaźniki obowiązkowe PROW („z podręcznika”) w obszarze: „Koszty bieżące” - adekwatne do celów i przedsięwzięcia LSR
Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	

P.IV.2.1 Zwiększanie wiedzy i umiejętności potencjalnych beneficjentów w zakresie wdrażania LSR

Liczba szkoleń dla potencjalnych beneficjentów	Jednym z zadań LGD są szkolenia dla mieszkańców. Wskaźnik jest adekwatny do tych działań
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Wskaźnik obowiązkowy PROW w obszarze: „Koszty bieżące” - adekwatny do celów i przedsięwzięcia LSR
Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Wskaźnik obowiązkowy PROW w obszarze: „Animacja” - adekwatny do celu i działania
Liczba materiałów informacyjnych dla beneficjentów (edycji)	LGD realizuje działania informacyjne i promocyjne także poprzez wydawnictwa. Wskaźnik jest adekwatny do tych działań i celu.

P.IV.3.1 Realizacja projektów współpracy LGD

Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	Wskaźniki obowiązkowe PROW w obszarze: „Współpraca” – są adekwatne do podejmowanych działań i założonych w LSR celów.
Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	

P. V.4.1 Promowanie obszaru działania LGD, lokalnych twórców i organizacji

Liczba imprez i wydarzeń promujących	LGD jest organizatorem wielu imprez animujących społeczność. Wskaźnik jest spójny z tymi działaniami.
--------------------------------------	---

P.IV.5.1 Badanie nad obszarem LSR

Liczba badań i ewaluacji LSR	Zaplanowane wskaźnik jest adekwatny do planów organizowania badań nad obszarem oraz ewaluacji LSR, zgodnie z przyjętą procedurą.
------------------------------	--

P.IV.6.1 Funkcjonowanie Biura Zarządu LGD

Koszty bieżące związane z funkcjonowaniem Biura Zarządu LGD	Wskaźnik pokazujący koszty obsługi wdrażania LSR.
---	---

WSKAŹNIKI REZULTATU. Uzasadnienie wyboru wskaźników rezultatu w kontekście ich adekwatności do celów:

Większość wskaźników rezultatu – podobnie jak wskaźniki produktu – jest przyjęta z listy wskaźników obowiązkowych PROW. Pozostałe wskaźniki rezultatu sformułowane według zasady, iż są one miarą osiągnięcia celów szczegółowych z wykorzystaniem zrealizowanych produktów. I tak np. wskaźnik Wr 1.2.2 „Wzrost liczby certyfikowanych przez LGD produktów (o 60%) „przyjęty dla celu „Wzmocnienie podbabiogórskiej marki i produktów lokalnych” jest osiągnięty przez wskaźnik produktu: „Liczba procesów certyfikacyjnych”. Jest, zatem adekwatny do celu, logiczny i wynikający z potrzeby wsparcia produktów lokalnych, co LGD robi od czasów wdrażania ZSR. Opisane jako „wzrost” (dynamiczne) będą badane przez beneficjentów. Projektodawca określa sposób pomiaru i podaje wyjściową daną we wniosku aplikacyjnym oraz określa metodę pomiaru. Deklaruje także, że dokona pomiaru w określonym czasie po zakończeniu realizacji projektu, w celu potwierdzenia osiągnięcia założonego rezultatu. Natomiast wskaźniki opisane jako „Liczba osób” (statyczne) będą w podobny sposób deklarowane przez wykonawcę wraz z podaniem wiarygodnego sposobu pomiaru. Do obowiązku beneficjenta będzie należało wykonanie pomiaru po zakończeniu realizacji projektu i powiadomienie LGD o wynikach.

WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA. Uzasadnienie wyboru wskaźników oddziaływania w kontekście ich adekwatności do celów:

Badania jakościowe prowadzone przez LGD mają potwierdzić zakładane zmiany np. w świadomości ekologicznej mieszkańców lub w poczuciu identyfikacji z obszarem. Natomiast dane z GUS dadzą wyniki ilościowe zarówno o aktywności mieszkańców, jak i rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD (wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych).

V.6 Źródła pozyskiwania danych do pomiaru

Źródłem większości danych pozwalających na monitoring wskaźników jest dokumentacja beneficjentów i dokumentacja w LGD. Ponadto monitoring danych będzie prowadzony w systemie informatycznym. W opisach wskaźników rezultatu podany jest sposób pomiaru danych przez beneficjentów, który będzie musiał być wykonany już po zakończeniu realizacji projektu. Źródłem danych ogólnodostępnych monitorowanych przez GUS, będą bazy GUS i BDL. Badania opinii społecznej prowadzone przez LGD będą posiadały pełną dokumentację zarówno w postaci Raportu, jak i dokumentów bazowych. Przy

określaniu wskaźników kierowano się wytycznymi *Poradnika do opracowania LSR*, aby wskaźniki były proste, zrozumiałe i adekwatne do celów i przedsięwzięć oraz by pozyskiwanie danych do pomiaru wskaźników było proste bazowało na dokumentacji przechowywanych w LGD, danych otrzymywanych od beneficjentów i grantobiorców lub instytucji wdrażającej. **Przyjęte wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania są więc mierzalne, a ich pomiar jest prosty i racjonalny finansowo.**

V.7 Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru

Monitorowanie osiągnięcia wskaźników odbywać się będzie w sposób ciągły na podstawie danych o zrealizowaniu i rozliczeniu każdego projektu, także za pomocą **informatycznego narzędzia badawczego**. Przyjęto **roczną częstotliwość dokonywania pomiarów wskaźników za pomocą algorytmu skorelowanego** z wielkością środków przeznaczonych na dany cel oraz z procentową wartością realizacji wskaźnika w danym przedziale czasowym. Algorytm wyliczania wskaźników przyjętych z bazy GUS uwzględniać będzie każdorazowo aktualizację zmiennych, dla określenia wartości docelowych (także w ewaluacjach on-going i mid-term). **Ewaluacja przewidywana jest co dwa lata** (pierwsza w 2018 r.). Wyniki ewaluacji mogą wpłynąć na aktualizację LSR oraz innych dokumentów (Regulaminy, procedury).

Algorytmy przyjęte do końcowego podsumowania realizacji wskaźników produktu i rezultatu w 2023 r. to suma stanu początkowego wskaźnika i wartości w kolejnych okresach badawczych (2018, 2020 i 2023). Natomiast algorytm dla wskaźników oddziaływania określany jako „wzrost” będzie sumą wzrostów wskaźnika w badanych okresach ewaluacyjnych. Oddziaływanie budżetu LSR na obszar LGD nie będzie miało znaczące w okresie realizacji LSR, a dopiero w kolejnych latach.

Dokumentacja z monitoringu będzie archiwizowana w biurze LGD i będzie dostępna dla ewaluatorów i kontroli. Na stronie internetowej LGD promowane są realizacje operacji dzięki wsparciu z LSR i ten zwyczaj będzie kontynuowany. Najlepsze dobre praktyki będą promowane także poprzez ich rekomendację do ogólnokrajowych instytucji.

V.8 Stan początkowy wskaźnika

Wartość bazowa wskaźników została przyjęta na poziomie wyjściowym „0” we wszystkich wskaźnikach produktu (wskaźniki statyczne) oraz we wskaźnikach rezultatu z wyjątkiem wskaźnika Wr.I.2.2 „Wzrost liczby certyfikowanych przez LGD produktów” (wskaźnik dynamiczny), gdzie wartość początkowa określono na „50”, a docelową na „80”. Wynika to z faktu z intencji kontynuowania działania, które LGD realizuje od czasów Leadera +.

V.8 Stan docelowy wskaźnika

Wartość docelowa wskaźników została określona na podstawie algorytmu liczby zakładanych operacji (projektów) w stosunku do przewidywanych uśrednionych kwot w poszczególnych typach konkursów. Ponadto wyliczenia wartości wskaźników oparte zostały o doświadczenia z wdrażania LSR 2007-2013 i wyniki ewaluacji LSR 2007-2013 (np. kwota premii na założenie działalności gospodarczej). Stan docelowy wskaźników został określony rzetelnie na podstawie badań własnych i trendów w ogólnodostępnych danych statystycznych. Były brane pod uwagę wyniki osiągnięte w LSR 2017-2013 (Ewaluacja LSR), a także analiza ponad 300 kart projektów zgłoszonych przez mieszkańców i instytucje z podanymi wskaźnikami i harmonogramami. Przewiduje się trzy momenty kluczowe w okresie wdrażania LSR: w 2018, w 2020 i w 2022. Dokonana zostanie wtedy ocena wdrażania LSR (ewaluacja wykonana przez zewnętrzny podmiot) m.in. poprzez osiągnięcie zaplanowanych wskaźników. Wartości docelowe wskaźników znajdują się w tabelach, w podrozdziale V.1. Przyjęte sposoby podziały budżetu i zakresu rzeczowego na zaplanowane 3 okresy wdrażania opisane są w rozdziale VII LSR.

Rozdział VI Wybór i ocena operacji, kryteria wyboru

VI.1 Charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych

Właściwe przygotowanie procedur oceny i wyboru operacji jest przedmiotem szczególnej uwagi LGD z racji kluczowego znaczenia, jakie odgrywają już na etapie realizacji samej strategii. I dlatego w oparciu o art. 34 ust. 3 lit. b Rozporządzenia 1303/2013 LGD „Podbabiogórze” przygotowała w sposób partycypacyjny procedury wewnętrzne. Przygotowując dokumenty brano pod uwagę ogólne zasady i normy, wzorowane na administracji publicznej, zarządzającej środkami publicznymi.

Kluczowe kwestie, które zostały uwzględnione w procedurach:

1. Udostępnianie procedur do wiadomości publicznej (wszystkie procedury i protokoły).
2. Przejrzysty podział zadań i zakres odpowiedzialności (Znacząca rola przewodniczącego Rady, wspierające działania pracowników Biura, obecność członków zarządu).

3. Zapewnienie tych samych kryteriów w całym procesie naboru i wyboru (np. rozstrzygająca interpretacja wątpliwości przez Przewodniczącego, czy rozwiązanie dotyczące tej samej liczby punktów dla kilku wniosków), kryteria SMART.
4. Limity wsparcia określono na poziomie LSR, w ogłoszeniach będą dodatkowo w materiałach konkursowych.
5. Określono w Regulaminie Rady oraz w procedurach naboru sposób liczenia kworum oraz proporcjonalność reprezentantów sektorów (Zapewniono na poziomie Regulaminu Rady wyższy niż 50% udział partnerów niepublicznych w składzie organu decyzyjnego, tak żeby przedstawiciele władzy publicznej ani żadnej pojedynczej grupy interesu nie mieli więcej niż 49 % praw głosu w podejmowaniu decyzji).
6. W procedurze zamieszczono przejrzyste zasady informowania o wynikach oceny oraz wnoszenia protestu przez projektodawców.
7. Bezstronność członków Rady jest zapewniona wielostronnie, m.in. przez składanie „deklaracji bezstronności” oraz prowadzenie rejestru interesów członków.
8. Publikowanie protokołów (pozbawionych danych wrażliwych) zapewnia jawność i przejrzystość całego procesu.

W Procedurze oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców uwzględniono m.in. zasady weryfikacji wykonania zadań przez grantobiorców, zasady rozliczania realizacji zadań przez grantobiorców, Zasady sprawozdawczości z realizacji zadań przez grantobiorców oraz zasady monitoringu i kontroli projektów grantowych. Procedura szczegółowo opisuje zasady ustalania kwoty wsparcia dla grantobiorców oraz opis sposobów zabezpieczenia się LGD przed ewentualnym niewywiązywaniem się grantobiorców z warunków umowy. Zawiera w końcu zasady wnoszenia i rozpatrywania odwołań od decyzji organu decyzyjnego. LGD „Podbabiogórze” nie dopuszcza rzeczowego wkładu własnego.

Tabela 9: Wybrane rozwiązania formalno-instytucjonalne wraz z uzasadnieniem ich przyjęcia

Przyjęte rozwiązania formalno-instytucjonalne rozwiązania	Opis kluczowych celów i założeń
Procedury wyboru operacji (3)	Celem tych bardzo szczegółowych procedur jest prowadzenia działań w sposób budzący zaufanie (jawny, przejrzysty i bezstronny); a także niedyskryminujące i pozwalający uniknąć konfliktu interesów, a także zapewniające stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru oraz możliwość wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć organu decyzyjnego.
Platforma Oceny Projektów (POP)	System informatyczny ma wspomagać proces naboru, wyboru i oceny wniosków, a także wzmacniać transparentność i bezstronność działań.
Rejestr interesów członków Rady	Celem prowadzenia rejestru interesów członków Rady, dotyczących powiązań oceniających z operacjami, mogącymi mieć wpływ na obiektywną ocenę jest zapewnienie - w obszarze najbardziej wrażliwym, czyli w procesie oceny i wyboru operacji – jak największej transparentności i bezstronności.
Procedura zmiany kryteriów	Procedura jest upubliczniona, konsultowana na etapie powstania oraz zmian, a każdorazowa zmiana wymaga akceptacji Samorządu Województwa (opis podrozdział VI.2).
Kryteria oceny operacji	Celem kryteriów jest wybór najlepszych operacji, które realizować będą cele LSR. Powstały w procesie partycypacji, są zrozumiałe i dobrze opisane (opis podrozdział VI.2).
Plan komunikacji	Powstał w celu realizacji zasady informowania społeczności oraz dla wzmocnienia procesu partycypacji beneficjentów we wdrażaniu LSR (uczestnictwo w konkursach, konsultacjach zmian dokumentów, w edukacji i wydarzeniach prowadzonych przez LGD itd.)

Źródło: własne LGD

W ramach LSR realizowane będą następujące typy operacji:

1. Operacje realizowane indywidualnie przez beneficjentów innych niż LGD;
2. Operacje realizowane w ramach projektów grantowych, których beneficjentem jest LGD, a grantobiorcami są inne podmioty;
3. Operacje własne, w których beneficjentem i realizatorem jest LGD.
4. Projekty współpracy realizowane przez LGD (projekt krajowy i projekt międzynarodowy).

Sposób wyboru i oceny operacji, (jak również zastosowane kryteria wyboru), zostały przez LGD opracowane odrębnie dla każdego typu operacji przewidzianych do realizacji. Gwarantują zachowanie poprawności przeprowadzania naborów i oceny wniosków z uwzględnieniem zasad jawności procesu wyboru i zachowania bezstronności członków Rady. Każdy typ operacji realizowany będzie zgodnie z przyjętymi procedurami. Ponadto w wyborze premiowane będą operacje skierowane do grup defaworyzowanych.

6.1 Procedury oceny i wyboru operacji

Procedury wyboru i oceny operacji (**Procedury oceny i wyboru operacji, Procedura oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoring i kontroli grantobiorców oraz Procedura oceny i wyboru operacji własnych LGD**) zostały opracowane na podstawie Ustawy RLKS – ustawa z dnia 20.02.2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. 2015.378 z późn. zm.), oraz Ustawy w zakresie polityki spójności – ustawa z dnia 11.07.2014r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz.U. 2014.1146 z późn. zm.). Organem kluczowym w procesie oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD oraz grantobiorców jest organ decyzyjny LGD – Rada Stowarzyszenia. W ramach Rady szczególne uprawnienia posiada Przewodniczący Rady, który organizuje jej pracę i podejmuje ważne decyzje proceduralne. Przyjęte w LGD procedury oceny i wyboru operacji są niedyskryminujące, przejrzyste, pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów (zawierają wzory deklaracji bezstronności i poufności oraz rejestr interesów członków). Ponadto:

- Osoba, która wyłączyła się z wyboru operacji z uwagi na ryzyko zaistnienia konfliktu interesu nie bierze udziału w całym procesie wyboru danej operacji, w tym opuszcza salę w momencie głosowania nad wyborem tej operacji.
- Struktura Rady odzwierciedla poszczególne grupy docelowe LSR, uwzględnia udział kobiet oraz osób młodych poniżej 35 roku życia.
- Procedury zapobiegają rozbieżnym ocenom w ramach jednoznacznych kryteriów, błędnej punktacji, rozbieżnościom informacji zawartych w protokole i na liście obecności itp.
- Określono zakres odpowiedzialności dla osób biorących udział w procedurze wyboru operacji, w tym szczególną rolę przypisano Przewodniczącemu, który może pełnić rolę arbitra rozstrzygającego m.in. kwestie sporne związane z kryteriami.
- Udział pracowników biura we wszystkich posiedzeniach organu decyzyjnego pozwoli na zapewnienia obsługi technicznej i zapewnienia nadzoru nad dokumentacją z wyboru. Pracownik sprawdza jej poprawności obejmująca m.in. sprawdzenie podpisów, paraf itd.

Procedury oceny i wyboru operacji zapewniają wyższy niż 50% udział partnerów niepublicznych w składzie organu decyzyjnego. Pozwalają na zastosowanie elektronicznego systemu dokonywania wyboru operacji przy zachowaniu bezpieczeństwa danych osobowych, co wpłynie na większą frekwencję członków Rady.

Procedura reguluje kwestię **podawanie do publicznej wiadomości protokołów** z posiedzeń dotyczących oceny i wyboru operacji, z równoczesną ochroną danych osobowych i innych danych wrażliwych.

6.2 Kryteria wyboru operacji

Zarząd – zgodnie ze swoimi statutowymi kompetencjami – korzystając z wiedzy uzyskanej w procesie partycypacyjnego przygotowywania LSR oraz w z doświadczeń wdrażania LSR 2007-2013 opracował wraz z Zespołem Roboczym kryteria, które były również konsultowane z lokalną społecznością za pośrednictwem strony internetowej i FB. Kryteria zostały przygotowane w podziale na następujące rodzaje operacji:

Operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD, a w ich ramach:

- operacje z zakresu podejmowania oraz rozwoju przedsiębiorczości;
- operacje z wyłączeniem tych z zakresu podejmowania oraz rozwoju przedsiębiorczości
- projekty grantowe.

LGD przygotowała także **kryteria premiowe** (strategiczne) dla wszystkich rodzajów operacji.

Kryteria posiadają metodologię ich wyliczenia oraz są mierzalne. Ponadto tworząc je brano pod uwagę, by były: obiektywne, niedyskryminujące, **przejrzyste**, powiązane z diagnozą obszaru, bezpośrednio przyczyniające się do wyboru operacji, które przyczyniają się do osiągania określonych w LSR wskaźników produktu i rezultatu, mierzalne, przyczyniające się do wyboru operacji do osiągania określonych w LSR wskaźników produktu i rezultatu. Zawierają szczegółowy – nie budzący wątpliwości – opisy i definicje, które są zrozumiałe i nie budzą wątpliwości interpretacyjnych oraz dookreślone w zakresie minimalnych i maksymalnych wartości wraz z opisaniem zasad przyznawania punktów w przedziale minimum – maksimum. Przewidziano w procedurze, że członkowie Rady będą **uzasadniać pisemnie przyznaną negatywną ocenę.**

Zasady ustalania lub zmiany kryteriów są przejrzyste. Przeprowadzane są zgodnie z przyjętą **Procedurą ustalania kryteriów wyboru operacji i ich zmiany.** Kompetencje zmian kryteriów ma Zarząd, który je zmienia na wniosek: Rady, co najmniej 10% członków LGD, z własnej inicjatywy lub wezwań UMMW. Najpierw zbierane są wnioski dotyczące zmian, a następnie poddaje **konsultacjom społecznym** te propozycje wywieszając na stronie internetowej oraz zawiadamiając

członków LGD. Po uwzględnieniu uwag, znowelizowane kryteria przyjmowane są uchwałą Zarządu. Kryteria musi każdorazowo akceptować Samorząd Województwa. Kryteria będą zamieszczane na stronie z informacją o dokonanych zmianach. Konsultacje społeczne zmian w kryteriach oraz innych dokumentach strategicznych LGD znajdują się także w Planie komunikacji.

6.3 Warunki przyznawania pomocy w ramach LSR

LGD „Podbabiogórze” wskazała podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR tj. określenie intensywności pomocy w zależności od kategorii beneficjenta lub rodzaju operacji biorąc pod uwagę: Wysokość premii przyznawanej na rozpoczęcie działalności gospodarczej, która nie powinna być wyższa niż 100 tys. zł); Ustalona kwota jest stała, a opracowany przez wnioskodawcę biznesplan musi być uzasadniony ekonomicznie; Pomoc będzie wypłacana w formie płatności ryczałtowej.

Wysokość premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej została ustalona na poziomie 80 tys. zł i wynika m.in. z doświadczeń z wdrażania LSR Podbabiogórze 2007-2014.

INTENSYWNOŚĆ POMOCY I LIMITY

LGD „Podbabiogórze” planuje premiować wybór operacji o wkładzie własnym przekraczającym intensywność pomocy określoną w poszczególnych programach w następujących przypadkach:

	Beneficjent	Limit wsparcia	Inne limity
1.	Jednostki sektora finansów publicznych z wyłączeniem projektów grantowych	Do 63,63 %	<ul style="list-style-type: none"> Bez limitu
2.	Przedsiębiorcy	Do 70%	<ul style="list-style-type: none"> Maksymalnie 80 tys. zł na utworzenie 1 miejsca pracy Do 160 tys. zł na cały okres
3.	Przedsiębiorcy (projekty na innowacje)	Do 70%	<ul style="list-style-type: none"> Maksymalnie 80 tys. zł na utworzenie 1 miejsca pracy Do 240 tys. zł na cały okres
4.	Osoby zakładające działalność gospodarczą	Do 100%	<ul style="list-style-type: none"> Premia w wys. 80 tys. zł
5.	Beneficjenci inni niż przedsiębiorcy (konkursy grantowe)	Do 100%	<ul style="list-style-type: none"> Maksymalnie 30 tys. na 1 mikrogrant Do 100 tys. zł na cały okres
6.	Beneficjenci inni niż przedsiębiorcy startujący w konkursach poza grantami (konkursy)	Do 80 %	<ul style="list-style-type: none"> Maksymalnie 300 tys. zł Do 300 tys. zł na cały okres
7.	LGD jako beneficjent operacji własnej	Do 95%	<ul style="list-style-type: none"> LGD zamierza w ramach operacji własnych współpracować z wieloma podmiotami, których wkład własny w postaci pracy własnej będzie dodatkowo powiększał wkład własny LGD.

Intensywność środków i limity wsparcia opracowano zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 IX 2015 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. Ustaw z dn. 9 X 2015 r. poz. 1570 z późn. zm.). W nie wyszczególnionych przypadkach obowiązują w/w przepisy z późn. zm.

PRZEWIDYWANA PREMIA ZA ZWIĘKSZONY WKŁAD WŁASNY BENEFICJENTA

LGD „Podbabiogórze” planuje premiować wybór operacji o wkładzie własnym przekraczającym intensywność pomocy określoną w poszczególnych programach w przypadku przedsiębiorczości.

VI.4 Innowacyjność w LSR oraz zasady jej oceny

Innowacje dla przedsiębiorczości:

LGD uszczegółowiła definicję innowacyjności na poziomie przedsięwzięcia: II.3.1 „**Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania**”. Rozumiana jest, jako **innowacje mające określony, wymierny, pozytywny wpływ na środowisko.**

Ponadto we wszystkich operacjach mających na celu tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw wnioski będą ocenione poprzez kryterium innowacyjności rozumianej w szczególności, jako innowacja prośrodowiskowa. Uznano bowiem, że dla obszaru o tak znakomitych walorach turystycznych i równocześnie wielu zagrożeniach dla środowiska innowacyjne rozwiązania muszą zawierać przede wszystkim poprawę parametrów związanych z ochroną środowiska.

Dla przedsięwzięcia: II.3.1 „**Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania**” zaplanowano wskaźnik „Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje”. Będzie on realizowany tylko przez to przedsiębiorstwo, które zastosuje „nowy proces” lub „nowy produkt” (nowe technologie) w ramach realizowanej operacji. Zaplanowano w tym przypadku zwiększony limit środków na okres 2014-2020 do 240 tys. zł na jedno przedsiębiorstwo.

Innowacje dla innych projektów

W zestawie kryteriów wyboru operacji znajduje się „ocena innowacyjności” dla wszystkich operacji. Projektodawca by otrzymać punkty musi udowodnić zamiar wdrożenia na obszarze (miejscowość, gmina, LGD) nowego lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Kryterium zakłada preferencje dla operacji, które zastosują innowacyjność:

- 1) wdrożeniu nowej lub znacząco ulepszonej technologii w procesie produkcji lub świadczenia usługi;
- 2) powstaniu nowej usługi/produktu (w tym turystycznego);
- 3) zastosowaniu nowych sposobów organizacji lub zarządzania;
- 4) zrealizowaniu nowej inwestycji rozumianej jako infrastruktura/technologia, której nie było w danej miejscowości/gminie;
- 5) nowatorskim wykorzystaniu lokalnych zasobów i surowców;
- 6) nowym sposobie zaangażowania lokalnej społeczności;
- 7) aktywizacji osób i środowisk, które dotychczas w niskim stopniu angażowały się w działania na rzecz rozwoju lokalnego;
- 8) upowszechnianiu lub wykorzystaniu nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych.
- Premiowana będzie także innowacyjność polegająca na innowacjach społecznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie wykluczeniom i promujących współpracę z innymi podmiotami.

Beneficjent będzie zobowiązany do udowodnienia zastosowania innowacyjności w swoich projektach, w sposób nie budzący wątpliwości oceniających.

Podbabiogórze jest obszarem o wyjątkowych walorach przyrodniczych narażonych na wiele zagrożeń. Zidentyfikowanym problemem na obszarze jest **niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców**. Dlatego LGD zaprojektowała cel III.3 „Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców na rzecz ochrony środowiska”, który będzie realizowany przez przedsięwzięcie „Podejmowanie działań promocyjno-edukacyjnych związanych z ochroną środowiska i zmian klimatu”. W ramach tego przedsięwzięcia promowane będą pro środowiskowe zachowania, ale ich realizacja musi być w swej istocie innowacyjna, proponująca innowacyjne rozwiązania.

VI.5 Projekty grantowe i własne

PROJEKTY GRANTOWE. Projekty „małe”- minigranty, mogą otrzymać dofinansowanie od 5 do 30 tys. zł. Wsparcie wynosi: do 100% dla uprawnionych beneficjentów.

LGD będzie realizować projekty grantowe w następujących przedsięwzięciach::

- I.1.1 Działania związane z dziedzictwem kulturowym oraz renowacją zabytków;
- I.3.1 Inwestycje i wyposażenie związane z kultywowaniem tradycji i upowszechnianiem sportu i rekreacji;
- I.4.1 Organizacja przedsięwzięć związanych ze sportem i rekreacją;
- II.1.1.Modernizacja i/lub budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- II.2.1 Promocja, integrowanie i sieciowanie oferty turystycznej obszaru LGD;

Dla prawidłowej realizacji PG opracowano **Procedurę oceny i wyboru operacji**, w której szczegółowo opisany jest proces wyboru grantobiorców, sposób rozliczania, monitoring i kontrola. Informacja o realizacji projektów grantowych znajduje się w LSR dostępnej na stronie internetowej LGD w zakładce „Dokumenty do pobrania”. Ponadto Procedura oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców, oprócz stałego jej zamieszczenia na stronie internetowej, znajdować się będzie w dokumentacji każdego ogłaszanego konkursu.

Każdy nabór na projekty grantowe będzie poprzedzony działaniami informacyjnymi. W okresie trwania naboru organizowane będą szkolenia dla potencjalnych beneficjentów oraz zintensyfikowane będzie doradztwo (nie wyklucza się dyżurów doradców zewnętrznych). Publiczne ogłoszenie konkursu będzie zawierać wszelkie dane i informacje będące

warunkami brzegowymi do udziału w konkursie. *Procedura oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020* szczegółowo określa m.in.: **sposób organizacji naborów wniosków** (wskazano i opisano sposób ustalania terminu oraz podawania do publicznej wiadomości ogłoszenia o naborze, a także informacje dotyczące terminu i zakresu tematycznego operacji, kryteriów wyboru operacji, minimalnej liczby punktów, będącą warunkiem wyboru operacji, **jak również informację o sposobie udostępnienia procedur naboru**). Określono procedurę składania i wycofywania wniosków, a także zasady korzystania z wspomagającego procedurę systemu POP (Platforma Obsługi Projektów). Procedura opisuje wszystkie etapy oceny, ew. odwołania od oceny, a następnie realizacji operacji, a także rozliczenie i monitoringu. Procedura liczy 25 stron i dostępna jest na stronie LGD, a także będzie elementem dokumentacji konkursowej..

Rozdział VII Plan działania

Przyjęty harmonogram osiągania poszczególnych celów i wskaźników pozwoli na wdrożenie LSR w zaplanowanym czasie i z zaplanowanymi miernikami sukcesu. Wszystkie wskaźniki będą monitorowane w sposób ciągły, a dla oceny prawidłowego wdrażania przewidziano 3 oceny on-going: w 2018 r., w 2020 r., w 2022 r. Najważniejsze zadania zaplanowano jednak do 2020 r. w celu zmniejszenia ryzyka ich niewykonania. Zainteresowanie potencjalnych beneficjentów jest bardzo duże. Świadczą o tym złożone fiszki projektowe oraz zgłaszane pomysły na projekty podczas konsultacji i spotkań z mieszkańcami. LGD „Podbabiogórze” ocenia, iż nie ma ryzyka niewykonania zaplanowanego zakresu rzeczowo-finansowego. Ponadto planuje się sięgnięcie po dodatkowe środki w roku 2020, jako premię za wykonany w 50% wartości wskaźników budżet.

Tabela 10: Budżet LSR w 3 kolejnych etapach wdrażania oraz łącznie

LATA	2016-2018	2019-2021	2022-2023	Razem 2016-2023
Cel ogólny I	2 977 700 zł	556 000 zł	0 zł	3 533 700 zł
Cel ogólny II	3 599 737,88 zł	1 808 562,12 zł	0 zł	5 408 300 zł
Cel ogólny III	58 000 zł	0 zł	0 zł	58 000 zł
Cel ogólny IV	1 273 418 zł	1 551 582 zł	100 000 zł	2 925 000 zł
Razem:	7 908 855,88 zł	3 916 144,12 zł	100 000 zł	11 925 000 zł

Źródło: dane własne LGD

PROJEKTY WSPÓLPRACY

Projekt współpracy międzynarodowej. LGD Podbabiogórze w poprzednim okresie zrealizowała 3 projekty współpracy, w tym dwa międzynarodowe z partnerami ze Szwecji i ze Słowacji. Współpraca międzynarodowa będzie kontynuowana w międzynarodowym projekcie współpracy, którego tematyka dotyczyć będzie promowania obszaru LGD. Realizowany będzie projekt międzynarodowy z udziałem LGD z Małopolski oraz LGD z Rumuni. Celem projektu jest zachowanie dziedzictwa kulinarnego i promocja produktów regionalnych poprzez utworzenie szlaku kulinarnego, wydanie mapy, publikacji oraz organizacji imprez i warsztatów kulinarnych. Wskaźnik produktu: Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej – 1. Wskaźnik rezultatu: Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne – 1 sztuka. Projekt wpisuje się w następujące cel szczegółowy IV.3: Nawiązywanie współpracy i zacieśnianie więzi pomiędzy lokalnymi grupami działania. Niektóre zadania: utworzenie szlaku kulinarnego, wydanie mapy, publikacji oraz organizacji imprez i warsztatów kulinarnych. Planowane koszty realizacji projektu 121 451,73 zł. Przewidywana realizacja 2021 rok.

Projekt współpracy krajowej. W projekcie o roboczym tytule „Kulinarne Unikaty Chałup - Nowością Inspiracją Atrakcją” uczestniczyć będzie co najmniej 4 LGD z kraju. Celem jest wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z zakresu produktów lokalnych, szczególnie kulinarnych. Ponadto zamierza się realizować kolejny projekt krajowy, którego celem jest rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i rekreacyjnej Podbabiogórza. Dodatkowo celem jest rozwój oferty aktywnego spędzania wolnego czasu na Podbabiogórze. Projekt krajowy z udziałem LGD z Małopolski. Celem projektu jest rozwój turystyki rowerowej na obszarach LGD partnerów projektu. Wskaźnik produktu: Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej – 1. Wskaźnik rezultatu: Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne – 1 sztuka. Projekt wpisuje się w następujące cel szczegółowy IV.3: Nawiązywanie współpracy i zacieśnianie więzi pomiędzy lokalnymi grupami działania. Niektóre zadania: budowa miejsc przyjaznych rowerzystą wraz z tablicami z aktualnym przebiegiem szlaków rowerowych,

wydanie materiałów promocyjno-informacyjnych. Planowane koszty realizacji projektu 450 000,00 zł. Przewidywana realizacja 2021 rok.

Wskaźniki pomiaru produktów i rezultatów: LGD Podbabiogórze będzie mierzyć realizację celów projektów współpracy za pomocą wskaźników wskazanych w Podręczniku. Na poziomie produktu: „Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej” oraz „Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy”. Na poziomie rezultatu „Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby”

Ponadto LGD Podbabiogórze będzie otwarta na propozycje współpracy płynące z innych LGD krajowych i zagranicznych oraz sama będzie inicjatorem takich działań, co przełoży się zapewne na kolejne projekty współpracy z innymi LGD. W związku z powyższym w planie działania LSR zapisano maksymalne kwoty na realizację projektów współpracy (poddziałanie 19.3) w celu ogólnym IV (10%).

Rozdział VIII Budżet LSR

VIII.1 Ogólna charakterystyka budżetu LSR w latach 2014-2020.

W planie finansowym uwzględniono wielkość wkładu w podziale na wkład EFRROW, budżet państwa oraz wkład pochodzący od beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych, dla których określono wsparcie na działania inwestycyjne, wymagające większych nakładów finansowych.

Kwota wkładu EFRROW przewidziana w LSR na poddziałanie 19.2 PROW jest równa 63,63% ogólnej kwoty przewidzianej w LSR na poddziałanie 19.2 PROW. Kwota środków działania LEADER przewidziana na poddziałanie 19.3 PROW (współpraca), która została uwzględniona w LSR na etapie wyboru LSR stanowi równowartość 2 % kwoty przewidzianej na poddziałanie 19.2 PROW (wdrażanie LSR) i wynosi **180 000** zł. Na poddziałanie 19.4 LGD Podbabiogórze otrzymuje kwotę 2 025 000,00 zł. (Maksymalne kwoty środków działania LEADER przewidziane na poddziałanie 19.4 PROW Animacja i aktywizacja w odniesieniu do LSR współfinansowanej tylko EFRROW są uzależnione od wysokości środków przewidzianych na poddziałanie 19.2 PROW, które w przypadku LGD Podbabiogórze wynoszą 9 000 000 zł). Połowa środków przeznaczanych na wdrażanie LSR (poddziałanie 19.2 PROW) przeznaczona jest na rozwój przedsiębiorczości na obszarze (wsparcie dla tworzenia i utrzymania miejsc pracy) w ramach celu II „Wzrost konkurencyjności gospodarczej, w tym branży turystycznej Podbabiogórze”. LGD wyznaczyła zasady premiowania projektów, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w poszczególnych programach oraz LGD przewiduje w ramach projektów własnych LGD większy udział środków własnych niż wynikający z przepisów dotyczących poszczególnych programów i kształtuje się on na poziomie 5%. LSR jest strategią jednofunduszową, wykorzystującą środki PROW 2014 – 2020. Budżet LSR w rozbiu na lata i poszczególne fundusze EFSI oraz w podziale na poszczególne zakresy wsparcia tj. realizację operacji w ramach LSR, wdrażanie projektów współpracy, koszty bieżące i aktywizację - jest załącznikiem do LSR.

VIII.2 Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR.

Powiązanie budżetu z celami prezentuje poniższa tabela. Wskazany jest procentowy udział każdego celu w całości budżetu. Zgodnie z wytycznymi zaplanowano **50%** budżetu na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy na obszarze LGD. Ponadto, jak opisano w podrozdziale II.1 podział środków budżetowych wynikał z podliczenia Kart projektowych, a w nich kwot oczekiwanego wsparcia.

Budżet wynika z diagnozy, m.in.:

- Potencjał turystyczny obszaru wykorzystywany jest dla poprawy koniunktury gospodarczej poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną
- Przedsiębiorczość mieszkańców wspierana jest środkami inwestycyjnymi na rozwój firm z uwzględnieniem technologii przyjaznej środowisku.
- Rozwiązania dla problemów społecznych zdiagnozowanych przez LGD są przygotowane w połączeniu ze wspieraniem działań pomocnych na rynku pracy (szkolenia w zawodach deficytowych) oraz z uwzględnieniem niewystarczającego poziomu wiedzy społeczności lokalnej nt. zagrożeń cywilizacyjnych.

Cel ogólny Budżet oraz procent budżetu na realizację celu	Opis powiązań budżetu z celami
I. Włączanie społeczności lokalnej w poprawę jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze Kwota: 3 533 700 zł	Postulowane przez mieszkańców działania w obszarze zagospodarowania wolnego czasu poprzez działania związane z kultywowaniem tradycji, renowacji zabytków oraz polepszenie oferty edukacyjnej, rekreacyjnej i sportowej będzie realizowane przez działania zapisane w tym celu. Niestety wielkość środków nie zaspakaja zgłaszanych potrzeb na fiskkach

Procent budżetu na wdrażanie LSR: 39,26%	projektowych.
II. Wzrost konkurencyjności gospodarczej w tym branży turystycznej Podbabiogórza Kwota: 5 408 300 zł Procent budżetu na wdrażanie LSR: 60,09%	Połowa środków poddziałania 19.2 PROW przeznaczona została na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy, a także na współpracę gospodarczą pomiędzy przedsiębiorcami szczególnie w zakresie produktu lokalnego i strategicznej branży dla obszaru – turystyki. Ponadto w tym celu zapisano inwestycje w zakresie infrastruktury społecznej: kulturalne, rekreacyjnej i sportowej, której rozwój tworzy dobry klimat zarówno dla mieszkańców, turystów, jak i biznesu.
III. Aktywizacja mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym Kwota: 58 000 zł Procent budżetu na wdrażanie LSR: 0,65%	Diagnoza obszaru oraz spotkania z pracownikami socjalnymi potwierdziła liczne zagrożenia cywilizacyjne, - szczególnie dla młodzieży – w obszarze związanym ze środowiskiem, a także uzależnieniami i złymi nawykami codziennego życia. LGD będzie inicjować akcje zwiększające świadomość mieszkańców w tym zakresie, a także organizować - wraz z WSTiE - szkolenia w najbardziej oczekiwanych przez rynek pracy kierunkach ramach tego obszaru tematycznego.
IV. Wzmocnienie więzi i współpracy społeczności Podbabiogórza Kwota: 180 000 zł (współpraca) Kwota: 2 025 000,00 zł (<i>funkcjonowanie</i>)	W ramach tego celu LGD będzie kontynuować działania wspierające promocję obszaru poprzez twórców ludowych, produkt lokalny i inne zasoby materialne i niematerialne obszaru. Ponadto przewiduje się podwyższanie kompetencji mieszkańców oraz pracowników i organy LGD w ramach RLKS i PROW.

Rozdział IX Plan komunikacji

Kluczowym zadaniem komunikacji LSR jest wspieranie wykorzystania środków zaplanowanych w LSR dla realizacji – zapisanych w niej - celów rozwojowych obszaru, tj.: wzrostu konkurencyjności gospodarczej Podbabiogórza w tym branży turystycznej, włączanie społeczności lokalnej w poprawę jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórza, aktywizację mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym oraz wzmocnienie więzi i współpracy społeczności Podbabiogórza.

Cel nadrzędny strategii komunikacji: Komunikacja LSR wspomaga wykorzystanie środków dla realizacji celów rozwojowych LSR Podbabiogórza, tworząc korzystną atmosferę społeczną dla wdrażania PROW 2014-2020 (Leader) i dla budowanie pozytywnego wizerunku obszarów wiejskich, jako miejsca zamieszkania i pracy oraz dla upowszechniania modelu partnerstwa dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, w tym korzyści wynikających z EFRROW.

Cele szczegółowe to: 1. Komunikacja zapewnia mieszkańcom informację na temat projektów współfinansowanych z PROW (Leader) i partnerstwie LGD; 2. Komunikacja aktywizuje mieszkańców w ubieganiu się o wsparcie z PROW (Leader); 3. Komunikacja wspiera beneficjentów w procesie przygotowania i realizacji projektów; 4. Komunikacja zapewnia akceptację społeczności lokalnej dla działań rozwojowych LGD

Działania komunikacyjne to m.in.: *Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020; Kampanie promujące LSR w kolejnych latach; Kampania informacyjna nt. konkursów w ramach LSR; Kampanie kierowane do poszczególnych grup beneficjentów; Kampanie promocyjne LGD*

Działania ciągłe to: komunikacja wewnętrzna partnerów LGD oraz monitoring i ewaluacja.

Grupy docelowe to: 1. **Ogół społeczeństwa;** 1. **Potencjalni beneficjenci;** 3. **Beneficjenci;** 4. **Grupy defaworyzowane** (LGD zidentyfikowała ich na obszarze kilka grup, do których kierować będzie swoje działania (młodzi bez pracy, kobiety +45, mieszkańcy bez pracy +50, matki z dziećmi). Przekaz do tych grup przygotowywany jest także za pośrednictwem takich instytucji jak: ośrodki pomocy społecznej, urzędy gmin, parafie itp. Ponadto planuje się działania do ogółu mieszkańców w celu ich aktywizacji do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym; 5. **Media z obszaru LGD;** 6. **Instytucje i organizacje z obszaru LGD** (organizacje pozarządowe (w tym organizacje zajmujące się kwestiami środowiska naturalnego); urzędy gmin i powiatu i ich jednostki; lokalni liderzy, w tym sołtysi; partnerzy gospodarczy; doradcy wspierający potencjalnych beneficjentów oraz beneficjentów PROW.

Wskaźniki efektywności:

W celu wzrostu zainteresowania mieszkańców działaniami Leader, przejawiający się konkretyzowaniem pomysłów na projekty, w celu poprawy efektywności szkoleń i konsultacji przekładającej się na frekwencje w konkursach oraz by zwiększyć krąg osób znających LGD oraz pozytywnie oceniających działanie partnerstwa uczestników szkoleń przypisano poszczególnym działaniom wskaźniki efektywności: 1. Liczba działań informacyjno-promocyjnych z frekwencją na poziomie,

co najmniej 90% od średniej z okresu 2007-2014; 2. Liczba działań edukacyjnych (szkoleniowo-warsztatowych) z frekwencją na poziomie, co najmniej 90% od średniej z okresu 2007-2014; 3. Liczba działań konsultacyjno- doradczych proponowanych beneficjentom (9); Liczba działań prezentacyjno-wystawienniczych promujących osiągnięcia Leader na obszarze oraz *pakiet działań zwyczajowych** opisany w załączniku nr 5.

W trakcie całego okresu wdrażania LSR prowadzona będzie ocena efektywności funkcjonowania LGD, w tym docierania do mieszkańców. Partycypacyjny proces przygotowywania LSR pozwolił na bezpośrednie dotarcie do grupy ponad 1,5 tysiąca osób z obszaru, a fiskalne projekty złożone przez potencjalnych beneficjentów obejmują kwotę dwukrotnie przewyższającą budżet LSR. Świadczy to o sprawnych dotychczasowych działaniach komunikacyjnych LGD. W ostatnim roku włączono do komunikacji także media społecznościowe.

Rozdział X Zintegrowanie

X.1 Zgodność i komplementarności LSR ze strategiami

Cele LSR są zbieżne, spójne i komplementarne z celami zapisanymi w dokumentach krajowych, regionalnych i lokalnych, a także z dwoma celami przekrojowymi PROW 2014-2020 tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność. W kryteriach wyboru operacji oraz we wskaźnikach LSR zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników związanych z tymi celami.

LSR LGD „Podbabiogórze” nawiązuje do założeń dokumentu „**Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**”, który jest długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE) na lata 2010-2020. Efektem realizacji Strategii „Europa 2020” ma być gospodarka bazująca na wiedzy, niskoemisyjna, promująca przyjazne środowisku technologie, oszczędnie gospodarująca zasobami, kreująca nowe „zielone” miejsca pracy, a zarazem zachowująca dbałość o spójność społeczną. W celu osiągnięcia powyższych założeń zaproponowano trzy podstawowe, wzajemnie powiązane ze sobą priorytety:

- **wzrost inteligentny:** rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji – priorytet ten obejmuje także rozwój i podnoszenie jakości edukacji;
- **wzrost zrównoważony:** wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, przyjaznej środowisku i konkurencyjnej. Idea „zielonego wzrostu” traktowana jest jako dodatkowa szansa na przejście na nowoczesne technologie eksploatacji zasobów środowiska naturalnego i na tworzenie nowych miejsc pracy;
- **wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth*):** wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną – celem Europy 2020 jest dążenie do aktywizacji zawodowej możliwie jak największej liczby osób.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) za najważniejsze priorytety uznaje: wsparcie ludzi młodych (do 29 r. życia, bez pracy), w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET) poprzez pomoc w zakresie określenia ścieżki zawodowej, szkolenia i egzaminy, staże, praktyki, subsydiowane zatrudnienie, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej itd. Integralną częścią działań wspierających osoby młode jest „inicjatywa dla młodych”. Ponadto priorytetem jest poprawa jakości polityki publicznej w odniesieniu do rynku pracy, gospodarki i edukacji, a szczególnie: poprawa jakości działań skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. PO WER wspiera innowacyjność w aspekcie społecznym, a także współpracę ponadnarodową. Cele planowane w LSR oraz priorytety POWER 2014-2020 są spójne w odniesieniu do zidentyfikowanych odbiorców i działań.

Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 z celem strategicznym 2 „Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych” oraz celem strategicznym 3: „Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi - Podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu” jest spójna z celem ogólnym II LSR

Na poziomie regionalnym:

CELE LSR	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-202	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020
Cel ogólny I	OBSZAR 2. DZIEDZICTWO I PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO Cel strategiczny: Wysoka atrakcyjność Małopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury.	Zgodność z osiami priorytetowymi: 6. Dziedzictwo regionalne
Cel	Obszar 1. GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI	3. Przedsiębiorcza Małopolska

ogólny II	Cel strategiczny: Silna pozycja Małopolski, jako regionu atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców. Zgodność z celami: 1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia; 1.5 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości; 2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego; 5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich	9. Region spójny społecznie 10. Wiedza i kompetencje 12. Infrastruktura społeczna
Cel główny III:	OBSZAR 6. BEZPIECZENSTWO EKOLOGICZNE, ZDROWOTNE I SPOŁECZNE; Cel strategiczny: Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym.	4. Regionalna polityka energetyczna 5. Ochrona środowiska 6. Dziedzictwo regionalne 9. Region spójny społecznie 10. Wiedza i kompetencje

Na poziomie regionalnym warto wymienić jeszcze „**Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego**”, którego większość priorytetów w tym Priorytet 1. Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych” oraz Priorytet 2. „Pobudzanie kreatywności oraz wzrost dostępu do oferty czasu wolnego” jest spójna z celami LSR.

Na poziomie Powiatu suskiego:

Strategia Rozwoju Powiatu suskiego - *Brak jest aktualnej perspektywy strategicznej wychodzącej poza horyzont czasowy roku 2015, gdyż dokument jest w trakcie opracowywania*

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2020 jest podporządkowana celowi głównemu, spójnemu z LSR: „rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia i osiągnięcie spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym”.

Na poziomie lokalnym

Strategia Gminy Budzów 2008-2020	Cel strategiczny nr 2 - rozwój rolnictwa i agroturystyki oraz wzmocnienie i wykorzystanie potencjału kulturowego i turystycznego gminy (spójność z celem I) Cel strategiczny nr 2 - rozwój rolnictwa i agroturystyki oraz wzmocnienie i wykorzystanie potencjału kulturowego i turystycznego gminy, (spójność z celem II) Cel strategiczny Nr 3 – wzrost standardu życia mieszkańców, cel operacyjny 1 – aktywizacja społeczności lokalnych; cel operacyjny (Spójność z celem III)
Strategia Rozwoju Gminy Bystra-Sidzina na lata 2014 – 2020	<i>Cel strategiczny: Wysoka jakość usług publicznych oraz przyjazna przestrzeń społeczna – spójny z celem I LSR;</i> <i>Spójność z celem II LSR: Cele strategiczne: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy i rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy; Wysoka jakość usług publicznych oraz przyjazna przestrzeń społeczna; Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy – cel III LSR</i>
Strategia Rozwoju Gminy Jordanów na lata 2014 – 2020	Cel I LSR spójny z Celem strategicznym: Rozwój potencjału gospodarczego gminy i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy. Cel II LSR spójny z celem strategicznym Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy
Strategia Rozwoju Miasta Jordanów na lata 2015-2020	Cel strategiczny: <i>Rozwój potencjału gospodarczego gminy i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy; Cel strategiczny: Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy</i>
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Maków Podhalański	<i>Brak aktualnej perspektywy strategicznej wychodzącej poza horyzont czasowy roku 2015 – dokument w trakcie opracowywania</i>
Strategia Rozwoju Gminy Sucha Beskidzka	<i>Brak aktualnej perspektywy strategicznej wychodzącej poza horyzont czasowy roku 2015 – dokument w trakcie opracowywania</i>
Strategia Rozwoju Gminy Stryszawa	<i>Brak aktualnej perspektywy strategicznej wychodzącej poza horyzont czasowy roku 2015 – dokument w trakcie opracowywania</i>
Strategia Rozwoju Gminy Zembrzyce	<i>Brak aktualnej perspektywy strategicznej wychodzącej poza horyzont czasowy roku 2015 – dokument w trakcie opracowywania</i>
Strategia Zrównoważonego	Cel I LSR: spójny z celem 8.3 – Kultura, jako środek rozwoju społeczności lokalnej i kształtowania tożsamości lokalnej oraz regionalnej:

Rozwoju Gminy Zawoja 2005-2025	Cel II LSR spójny z celem 8.5 – Turystyka i ochrona środowiska Budowa perspektyw dla rozwoju turystyki i poprawy środowiska naturalnego Gminy Zawoja Cel III LSR spójny z celem 8.1 – Poprawa stanu bezpieczeństwa: m.in. Stworzenie programu działań profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Budowanie perspektyw dla dzieci, młodzieży i mieszkańców Gminy
--------------------------------	--

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Podbabiogórze” jest zgodna z podstawowymi dokumentami o charakterze strategicznym i planistycznym na poziomie lokalnym, sub-regionalnym, regionalnym i narodowym. Lokalna Strategia Rozwoju bierze pod uwagę przede wszystkim opracowania dotyczące zidentyfikowanych potrzeb rozwoju społeczności lokalnych, w tym rozwoju przedsiębiorczości.

X.3 Integracja sektorów, partnerów, zasobów, branż

Przykładowe zintegrowanie działań na poziomie celów szczegółowych:

Cel I.1 Ochrona, promocja i ożywienie dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze

Spójność i kompleksowość	Podejście zintegrowane do tematu dziedzictwa kulturowego (renowacja zabytków, imprezy i warsztaty, publikacje.)
Użycie różnych metod	Wsparcie na inwestycje w zabytkowe obiekty a także możliwość wykonania np. monografii, a także wykorzystanie obiektów rewitalizowanych w celach organizacji imprez i festynów.
Zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów	Renowacja zabytków jest dedykowane wszystkim podmiotom, którzy są właścicielami takich obiektów: osoby prywatne, przedsiębiorcy, instytucje. Celem jest dbanie o dziedzictwo materialne obszaru. W kontekście dziedzictwa niematerialnego animatorami są instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe, samorządy gminne, instytucje kultury, parafie, a także osoby prywatne. Odbiorcami ostatecznymi są mieszkańcy i turyści.
Odniesienie do SWOT (słabe strony)	Często zaniedbane, nieodnowione, niez sieciowane i niewypromowane miejsca, często z brakującymi elementami; Niespójna i niezintegrowana informacja, niewystarczająca ekspozycja zbiorów na obszarze, braki w historycznych opracowaniach i monografiach; Zbyt mało środków na organizację wielu tradycyjnych imprez oraz realizacji nowych pomysłów i projektów mieszkańców.
Odniesienie do SWOT (zagrożenia)	Brak zainteresowania młodzieży kultywowaniem tradycji i pozostawaniem na wsi; Starzenie się społeczeństw i zmniejszanie się populacji.
Sekwencja interwencji	Inwestycje w obiekty kulturowe oraz ich promocja wpłyną na poprawę jakości życia oraz atrakcyjność turystyczną, a te przełożą się na przedsiębiorczość i wzrost ruchu turystycznego, co spowoduje ożywienie gospodarcze obszaru i nowe szanse dla młodych.

Cel I.3 Wzmocnienie podbabiogórskiej marki

Spójność i kompleksowość	Podejście zintegrowane do tematu produktu lokalnego, niezwykle ważnego dla budowania tożsamości lokalnej, dialogu międzypokoleniowego oraz promocji obszaru.
Użycie różnych metod	LGD powołuje komisje certyfikującą produkt lokalny, przyjmuje zgłoszenia produktów do certyfikacji, wspiera proces certyfikacji, a następnie promuje produkty certyfikowane (przyznanie certyfikatu podczas uroczystości). W ramach tego celu wykonywane są Podbabiogórskie Kredensy, które tworzą sieć dystrybucyjną produktów certyfikowanych.
Zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów	Naukowcy: etnografowie, marketingowcy, plastycy. Producenci: rolnicy, twórcy ludowi, przedsiębiorcy. Odbiorcy „Kredensów” – właściciele sklepów, pensjonatów itp. Odbiorcy końcowi: turyści i mieszkańcy.
Odniesienie do SWOT (słabe strony)	Brak dostatecznych umiejętności w tworzeniu sieci współpracy i wspólnych ofert w promocji licznych produktów lokalnych; Brak zainteresowania młodzieży kultywowaniem tradycji i pozostawaniem na wsi; Starzenie się społeczeństw i zmniejszanie się populacji; Zbyt małe wykorzystanie potencjału ludowości, wiejskości i tradycji w celach komercyjnych i promocyjnych obszaru.
Odniesienie do SWOT (zagrożenia)	Brak zainteresowania młodzieży kultywowaniem tradycji i pozostawaniem na wsi; Wzrost liczby osób emigrujących ze względów ekonomicznych poza granice kraju.
Sekwencja interwencji	Uruchomienie sieci dystrybucji produktów lokalnych, wzmocnienie marki przełoży się na poprawę kondycji producentów, lepszą promocję obszaru, w efekcie zwiększony ruch turystyczny i poprawę koniunktury gospodarczej.

Cel II.3 Wzrost konkurencyjności gospodarczej szczególnie w zakresie innowacji i nowych technologii.

Spójność i kompleksowość	Wzmocnienie przedsiębiorczości następować będzie m.in. poprzez wsparcie finansowe przyznawane na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy. Celem jednak jest zrównoważony rozwój, zatem inwestycje
--------------------------	---

	rozwojowe muszą być pro środowiskowe.
Użycie różnych metod	Wsparcie jest przeznaczone dla osób, które zakładają firmę, dla przedsiębiorców. Ci ostatni, jeśli użyją dla rozwoju swojej firmy nowoczesnych technologii mogą liczyć na większe wsparcie. Osoby z grup defaworyzowanych będą mogły skorzystać z kursów specjalistycznych i szkoleń, a także doradztwa w celu zwiększenia swojej atrakcyjności na rynku pracy.
Zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów	Szkoła wyższa, podmioty doradcze, przedsiębiorcy z obszaru LGD oraz osoby mające pomysł na własną działalność gospodarczą, producenci lokalni, wytwórcy i przetwórcy.
Zaangażowane branże	Sektor turystyczny, sektor przetwórczy, sektor rolniczy.
Odniesienie do SWOT (słabe strony)	Mniejsza od średniej w Małopolsce przedsiębiorczość, brak kapitału inwestycyjnego w tym na innowacje oraz inwestycje prośrodowiskowe w nowych i istniejących przedsiębiorstwach; Wysokie bezrobocie dotyczące szczególnie młodzież, osoby starsze oraz osoby z niskimi kwalifikacjami.
Odniesienie do SWOT (zagrożenia)	Kryzys gospodarczy, inne zagrożenia w skali kraju; Wzrost liczby osób emigrujących ze względów ekonomicznych poza granice kraju; Niestabilność przepisów i wzrastająca biurokracja; Nieopłacalność działalności rolniczej; Starzenie się społeczeństw i zmniejszanie się populacji; Mniejszy poziom dostępności do zewnętrznych środków finansowych, w tym funduszy europejskich.
Sekwencja interwencji	Inwestycje w przedsiębiorczość na obszarze poprawią rynek pracy, wzrośnie jakość życia, zmniejszy się emigracja.

LSR będzie integrować obszar LGD i jego mieszkańców nie tylko poprzez kierowane do społeczności imprezy i wydarzenia, ale także zostało zamieszczone kryterium partnerstwa i współpracy dające preferencje przy ocenie operacji

Integracja sektorów następuje natomiast **w całym celu ogólnym II**. Tam szczególnie wspierane są branże turystyczna i przetwórcza, budowane są sieci współpracy, dzięki którym handlowcy oraz prowadzący usługi turystyczne będą ze sobą współpracować.

Rozdział XI Monitoring i ewaluacja

Monitoring LSR jest procesem systematycznego i ciągłego zbierania oraz analizowania informacji na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji LSR w aspektach rzeczowym i finansowym. Proces monitoringu LSR na lata 2014-2020 będzie wspierany narzędziami informatycznymi pozwalającymi znacznie usprawnić pracę osób monitorujących. Opisany jest w Procedurze monitoringu i ewaluacji, która jest załącznikiem do LSR.

Głównym celem ewaluacji jest ocena wpływu działalności LGD i realizacji LSR na funkcjonowanie i rozwój społeczności lokalnej. Komisja Europejska stosuje i rekomenduje w procesie ewaluacji następujące kryteria: trafność/ adekwatność/ odpowiedniość, efektywność/ wydajność, skuteczność, użyteczność i trwałość. LGD wybrała trzy z nich: skuteczności, kryterium użyteczności oraz kryterium trwałości do badania ewaluacyjnego planowanego co dwa lata (on-going). Zakłada się zewnętrzne badanie przy współpracy zespołu ewaluacyjnego powołanego przez Walne Zebranie Członków. LGD będzie poddawać ewaluacji także swoje funkcjonowanie na obszarze. Oceniana będzie współpraca w środowisku oraz z innymi LGD.

Zakres przedmiotowy badania stanowią: realizacja LSR, działalności Biura i funkcjonowania partnerstwa. Zakres podmiotowy badania obejmuje pracowników i dyrektora biura, a także członków LGD i organy stowarzyszenia. Kolejnymi grupami są: beneficjenci operacji, wnioskodawcy, którzy nie uzyskali dofinansowania, organizacje pozarządowe, mieszkańcy.

Przeprowadzenie badania wymaga zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonaniu ich analizy, a następnie wypracowaniu rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe będzie zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR.

W zależności od zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne będzie zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych (realizacja strategii, działanie LGD oraz funkcjonowanie biura) zastosowane zostaną 3 metody lub techniki badawcze wybrane spośród następujących: analiza danych zastanych; ankieta CAWI; wywiady IDI (indywidualne, również przez telefon); zogniskowane wywiady grupowe; panel ekspertów.

Ostateczne wnioski i rekomendacje będą jawne (zamieszczane na stronie internetowej) oraz przekazywane odpowiednim organom stowarzyszenia. Mogą mieć wpływ na wdrożenie procedur związanych z korektami w zapisach procedur, regulaminów, czy w końcu LSR (procedura aktualizacji stanowi załącznik nr 1).

Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projekty strategii, jako dokumentów, których realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, mogą wymagać poddania ich treści przed zatwierdzeniem, strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.). Konieczność przeprowadzenia takiej oceny, w odniesieniu do tej kategorii dokumentów planistycznych uzależniona jest od ich indywidualnej zawartości oraz zewnętrznych uwarunkowań ich realizacji. Przesłanką obowiązkowo kwalifikującą projekt LSR do przedmiotowej oceny jest stwierdzone ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 w związku z realizacją przedsięwzięć, bądź innych działań nim objętych (patrz art. 46 pkt 3 i art. 47 ww. ustawy).

W związku z powyższym LGD „Podbabiogórze” zwróciła się z dniem 11 listopada 2015 r. do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie z prośbą o stwierdzenie czy istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Podbabiogórze na lata 2014-2020. Do pisma został dołączony opis celów i przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach LSR. Podobnej treści pismo zostało także wystosowane do Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie, w piśmie nr OO.410.1.96.2015.MZi z dnia 23 listopada 2015 roku uznał, iż przedstawiony projekt Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Podbabiogórze na lata 2014-2020 **nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** w myśl przepisów ustawy OoŚ. W końcowej sekwencji Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska zwrócił uwagę, iż **„skonkretyzowanie przedsięwzięć na kolejnych etapach postępowań, które byłyby finansowane ze środków PROW 2014-2022 w ramach działania LEADER, będzie wymagało analizy wpływu tych zamierzeń na środowisko, w tym obszary Natura 2000”**.

Odpowiedź z drugiej instytucji (pismo nr NS.90022.10.262.2015 z dnia 8 grudnia 2015 r.) była podobna w treści. W konkluzji napisano: **„...Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uznał, że dla opracowywanego projektu dokumentu nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.”**

Rozdział XIII Wykaz wykorzystanej literatury

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
- 2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005
- 3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008
- 4) Wspólne Wytyczne Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej, AGRI, EMPL, MARE i REGIO, na temat rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
- 5) Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność
- 6) Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Warszawa 2014
- 7) Bienias S. i in., *Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
- 8) Bloch E., Kościelecki P., Śpiewak R., Zalewska K., *Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju*, Warszawa 2010

Rozdział XIV. Załączniki do LSR

Załącznik 1: Procedura aktualizacji LSR

Celem procedury jest dostosowanie zapisów w dokumencie „Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność” do zmieniających się warunków zewnętrznych tj. otoczenia prawnego oraz pojawiających się szans i zagrożeń, uaktualnienie opisów obszaru oraz dokonanie korekty w zaplanowanych przedsięwzięciach dla skutecznego osiągnięcia zaplanowanych celów.

Przebieg procedury

- 1) Każdy może zgłosić potrzebę zmiany zapisów w LSR.
- 2) Formularz zmian dostępny jest w Biurze Zarządu Stowarzyszenia.
- 3) Wnioski od organów Stowarzyszenia (Rady, Komisji Rewizyjnej) oraz od Zespołu ewaluacyjnego, w szczególności po zrealizowaniu okresowej ewaluacji przyjmuje Biuro Zarządu Stowarzyszenia.
- 4) Analiza zgłaszanych do LGD potrzeb zmian oraz otoczenia prawnego związanego z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR dokonywana jest przez zespół pracowników Biura oraz Zarząd Stowarzyszenia.
- 5) Zarząd, może podjąć decyzję o zleceniu ekspertom zewnętrznym analizy związanej z koniecznością aktualizacji dokumentów Stowarzyszenia.
- 6) Zarząd dokonuje ostatecznej decyzji o zmianach.
- 7) Aktualizacja „Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność” jest wyłączną kompetencją Zarządu Stowarzyszenia i dokonywana jest poprzez przyjęcie uchwały o aktualizacji LSR.

Załącznikiem do procedury jest formularz zmiany zapisów w LSR lub innych dokumentach LGD (dostępny na stronie www)

Załącznik 2: Procedura monitoringu i ewaluacji

Celem monitoringu i ewaluacji jest systematyczne zbieranie i analiza danych dotyczących wskaźników realizacji LSR oraz funkcjonowania biura LGD. Głównym celem ewaluacji jest ocena wpływu działalności LGD i realizacji LSR na funkcjonowanie i rozwój społeczności lokalnej. Wpływ ten utożsamiany jest z realizacją celów zapisanych w LSR oraz sprawnym funkcjonowaniem LGD i organu "wykonawczego", czyli biura LGD.

Przebieg procedury

- 1) Decyzją Walnego Zebrania Członków powoływany jest zespół ewaluacyjny, inny w składzie od Komisji Rewizyjnej, od której oczekuje się wypełnienia standardowych obowiązków organu nadzorczego organizacji. Zespół ewaluacyjny ma za zadanie:
  - opracowanie zasad szczegółowych prowadzenia monitoringu i ewaluacji,
  - wybór pracowników biura odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań,
  - wybór zewnętrznych ekspertów,
  - opracowanie (zlecenie opracowania) narzędzi badawczych,
  - organizację i realizację badań ewaluacyjnych,
  - opracowanie wyników badań oraz przedstawienie raportu z badań,
  - przedstawienie rekomendacji oraz nadzór nad wdrożeniem rekomendacji,
  - prowadzenie dokumentacji i archiwizacji materiałów ewaluacyjnych.
- 2) Zespół ewaluacyjny jest upoważniony do zastosowania odpowiednich instrumentów ewaluacyjnych, o ile okaże się to zasadne, włącznie z koniecznością wyasygnowania odpowiednich środków na ten cel.
- 3) Zespół ewaluacyjny swoje uwagi i wnioski prezentuje Zarządowi Stowarzyszenia i wskazanemu przez Zarząd gremium. Uczestnicy Zebrania, po dyskusji wskazują sposób wykorzystania wniosków i rekomendacji do aktualizacji „Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność”, usprawnienia pracy Biura LGD, jak i funkcjonowania całego partnerstwa.

Zakres przedmiotowy monitoringu i ewaluacji

- **Realizacja LSR:** stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji;
- **Funkcjonowanie partnerstwa LGD:** jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji;

- **Działalność biura:** efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, ocena pracowników, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Zakres podmiotowy badania

Pracownicy i kierownictwo biura, członkowie LGD, Zarząd LGD, beneficjenci operacji, wnioskodawcy, którzy nie uzyskali dofinansowania, organizacje pozarządowe, mieszkańcy.

Kryteria ewaluacyjne

- Kryterium **skuteczności** - pozwoli bezpośrednio ocenić, na ile skuteczne są działania w zakresie osiągania celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność całego LGD oraz biura.
- Kryterium **użyteczności** - pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb mieszkańców lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane w celach.
- Kryterium **trwałości** – w przypadku tego badania pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych działań (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego a także, czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

Metoda

Zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych - zastosowane w stosunku do:

- źródeł danych: przeanalizowane będą zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane wywołane pochodzące ze wcześniejszych badań; dane zastane zostaną uzupełnione danymi pierwotnymi.
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoli na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoli też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja zostanie przeprowadzona przez pracowników biura oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoli uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień. Poza tym zastosowany zostanie partycypacyjny model badania, którego idea jest jak najszersze zaangażowanie społeczności zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

Metody i techniki badawcze

W każdym z zamierzeń badawczych (realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostaną co najmniej 3 z poniższych metod lub technik badawczych:

Analiza danych zastanych (desk research) - to zbieranie i analiza danych zastanych, zgromadzonych w ramach innych działań lub pozyskanych bez aktywnego działania badawczego;

Ankieta CAWI - to badanie metodą kwestionariuszową z zastosowaniem ankiety internetowej możliwej do wypełnienia ze strony internetowej lub wysłanej na adres mailowy respondenta. Ta druga możliwość zapewnia większą kontrolę, wiarygodność i może być stosowana w ewaluacji;

Wywiady IDI (indywidualne, również przez telefon) - pozwalają na uzyskanie pogłębionych informacji dotyczących nie tylko faktów, ale również interpretacji zjawisk, motywacji czy emocji;

Wywiady FGI (zogniskowane wywiady grupowe) - to wersja grupowa pogłębionych wywiadów indywidualnych, dzięki którym uzyskujemy skumulowany efekt informacyjny, dzięki procesom grupowym możemy pozyskać zobiektywizowane wyniki;

Panel ekspertów - to grupa robocza niezależnych specjalistów w danej dziedzinie pozwalająca ustalić ocenę działań na podstawie danych zgromadzonych innymi metodami.

Przykładowy zakres ewaluacji - każdy wymiar zostanie opisany zgodnie z *Poradnikiem*.

CO SIĘ BADA?	KTO WYKONUJE?	JAK SIĘ WYKONUJE?	KIEDY?	OCENA
MONITORING				
- Wskaźniki realizacji LSR - Budżet LGD - Harmonogram ogłaszania konkursów - Funkcjonowanie	Pracownicy biura LGD (ocena własna)	Dane zebrane z przeprowadzonych konkursów, rejestr danych,	Na bieżąco	- Stopień realizacji wskaźników - Stopień wykorzystania funduszy - Wysokość zakontraktowanych środków - Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem - Liczba zmian harmonogramu - Liczba członków LGD

partnerstwa LGD - Funkcjonowanie biura i ocena pracowników				<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uchwał - Liczba zmian w LSR - Liczba odwołań od oceny operacji - Wyniki oceny okresowej pracowników - Liczba szkoleń - Liczba innowacji w działalności biura - Liczba udzielonych animacji i doradztwa
EWALUACJA PROCESU REALIZACJI LSR				
<ul style="list-style-type: none"> - Stopień realizacji celów - Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur - Oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny - Jakość procesu partycypacji - Bariery realizacji LSR 	<ul style="list-style-type: none"> - Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - Pracownicy biura LGD (ocena własna) - Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna) 	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza dokumentów z monitoringu - Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura - Wywiady FGI z przedstawicielami organizacji pozarządowych - Panel ekspertów 	<i>Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu wdrażania (za całość okresu wdrażania)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Stopień realizacji poszczególnych celów - Stopień realizacji budżetu - Zgodność z harmonogramem ogłaszania konkursów - Znajomość efektów realizacji LSR na obszarze wsparcia - Społeczny odbiór realizacji LSR - Społeczna ocena jakości kryteriów i procedur - Klarowność i zrozumiałość kryteriów i procedur - Sprawiedliwość kryteriów i procedur - Stopień odczuwania rozwoju lokalnego - Wyznaczniki rozwoju lokalnego - Znajomość efektów realizacji LSR - Trwałość skutków wsparcia - Użyteczność niematerialnych form wsparcia - Znajomość działań LGD - Intensywność działań partycypacyjnych - Efektywność oddziaływania społecznego na decyzje podejmowane w LGD - Poziom kapitału społecznego i efektywność działań wspomagających budowanie tego kapitału - Skala niezrealizowanych projektów (analiza kontrfaktyczna) - Wpływ warunków zewnętrznych na realizację LSR - Wpływ efektywności działania biura na realizację LSR
EWALUACJA FUNKCJONOWANIA PARTNERSTWA LGD				
<ul style="list-style-type: none"> -Działania strategiczne -Organizacja funkcjonowania partnerstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - Pracownicy biura LGD (ocena własna) - Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna) 	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza dokumentów z monitoringu - Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura - Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami -Zogniskowany wywiad grupowy z beneficjentami i wnioskodawca 	<i>Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu wdrażania (za całość okresu wdrażania)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Skuteczność podejmowanych działań - Efektywność podejmowanej współpracy na poziomie regionalnym i ponadregionalnym - Sprawność reakcji na zmiany sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej (zmiany w LSR) - Jakość współpracy w ramach partnerstwa - Sprawność i jakość podejmowanych uchwał - Skuteczność nadzoru nad biurem LGD

		mi - Panel ekspertów		
EWALUACJA FUNKCJONOWANIA BIURA LGD				
<ul style="list-style-type: none"> - Przebieg konkursów - Komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna (zgodnie z Planem komunikacji) - Działania pracowników Animacja i doradztwo 	<ul style="list-style-type: none"> - Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - Pracownicy biura LGD (ocena własna) - Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna) 	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza dokumentów z monitoringu - Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura - Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami - Zogniskowany wywiad grupowy z beneficjentami i wnioskodawcami - Panel ekspertów 	<i>Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu wdrażania (za całość okresu wdrażania)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacja LSR zgodnie z harmonogramem - Realizacja LSR zgodnie z budżetem - Sprawność realizacji procedur - Jakość organizacji posiedzeń Rady - Jakość przepływu informacji - Skuteczność działań informacyjnych - Skuteczność działań promocyjnych - Skuteczność ustanowionych kanałów komunikacji ze społecznością - Stopień aktywizacji społeczności do wyrażania informacji zwrotnych - Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie - Uczestnictwo w posiedzeniach - Przestrzeganie regulaminu - Jakość świadczonych usług - Organizacja i przestrzeganie zasad ochrony danych osobowych, procesy archiwizacji i monitoringu - Aktywność w zakresie animacji - Skuteczność doradztwa - Społeczny odbiór działań doradczych

Ostateczne wnioski i rekomendacje z ewaluacji będą zamieszczane na stronie internetowej oraz przekazywane odpowiednim organom stowarzyszenia. Mogą mieć wpływ na wdrożenie procedur związanych z korektami w zapisach procedur, regulaminów, czy w końcu LSR (procedura aktualizacji stanowi załącznik nr 1).

Załącznik 3: Plan działania

Cel ogólny I

Cel ogólny I Włączenie społeczności lokalnej w poprawę jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze													
Cel Ogólny I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Przedsięwzięcia	I.1 Ochrona, promocja i ożywienie dziedzictwa kulturowego Podbabiogórze												PROW
P.I.1.1 Działania związane z dziedzictwem kulturowym oraz renowacja zabytków	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR	9 sztuk	100%	270 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	9	270 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe /Konkurs/Operacja własna LGD
	Liczba zorganizowanych imprez, warsztatów i szkoleń związanych z dziedzictwem kulturowym	15 wydarzeń	50%	137 000	15 wydarzeń	100%	185000	0 wydarzeń	100%	0	30	322 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe /Konkurs /Operacja własna LGD
	Liczba wydanych publikacji promujących lokalną kulturę	5 sztuk	50%	50 000	5 sztuk	100%	50 000	0 sztuk	100%	0	10	100 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe/Konkurs/ Operacja własna LGD
Razem cel szczegółowy I.1.1				457 000			235 000			0		692 000	
Cel Ogólny I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźnika	Razem planowane wsparcie	

		ę miary	ka narastaj ąco	w PLN	ę miary	ka narastaj ąco	e w PLN	ę miary	ka narastaj ąco		ów	wsparcie w PLN	
Przedsięwzięcia	I.2 Wzmocnienie podbabiogórskiej marki i produktów lokalnych												PROW
P.I.2.1 Tworzenie sieci dystrybucji produktów lokalnych i ich certyfikacja	Liczba „Kredensów Podbabiogórskich” dystrybuujących produkty lokalne utworzonej sieci Podbabiogórskich Sklepików	18 sztuk	100%	45 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	18	45 000	Wrażanie LSR Projekt Własny
	Liczba przeprowadzonych procesów certyfikacyjnych	3 procesy	60%	9 000	2 procesy	100%	6 000	0 procesów	100%	0	5	15 000	Wrażanie LSR Projekt Własny
Razem cel szczegółowy I.2.1				54 000			6 000			0		60 000	
Cel Ogólny I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Przedsięwzięcia	I.3 Podniesienie jakości życia mieszkańców Podbabiogórz przez tworzenie warunków do sportu, rekreacji i kultury												PROW
P.I.3.1 Inwestycje i wyposażenie związane z kultywowaniem tradycji, rekreacją i sportem	Konkurs - Liczba operacji obejmujących remont i wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury Grant- Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze kultury	9 sztuk	81,87 %	451 700	8 sztuk	100%	100 000	0 sztuk	100%	0	17	551 700	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe/ Konkurs /Operacja własna LGD

	Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	15 sztuk	60%	0	10 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	25	Bez-kosztowo	-	
	Liczba inwestycji obejmujących podmioty działające w sferze sportu i rekreacji	5 sztuk	50%	75 000	5 sztuk	100%	75 000	0 sztuk	100%	0	10	150 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe/Konkurs/ Operacja własna LGD	
	Liczba inwestycji ogólnodostępnych i niekomercyjnych związanych z kultywowaniem tradycji i upowszechnieniem rekreacji i sportu	10 sztuk	100%	1 800 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	10	1 800 000	Wdrażanie LSR Konkurs	
Razem cel szczegółowy I.3.1							175 000			0		2 501 700		
Cel Ogólny I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Przedsięwzięcia													I.4 Rozwój oferty aktywnego spędzania wolnego czasu na Podbabiogórze	PROW
P. I.4.1 Organizacja przedsięwzięć	Liczba zorganizowanych imprez sportowo-	5 sztuk	50%	70 000	5 sztuk	100%	70 000	0 sztuk	100%	0	10	140 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe/Konkurs/	

związanych z sportem, rekreacją i kulturą	rekreacyjnych													Operacja własna LGD
	Liczba zorganizowanych działań w tym warsztatów i szkoleń związanych ze sportem i rekreacją	5 sztuk	50%	70 000	5 sztuk	100%	70 000	0 sztuk	100%	0	10	140 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe/Konkurs/ Operacja własna LGD	
Razem cel szczegółowy I.4.1				140 000			140 000			0		280 000		
Razem cel ogólny I				2977 700			556 000			0		3 533 700		

Cel ogólny II

Cel ogólny II Wzrost konkurencyjności gospodarczej w tym branży turystycznej Podbabiogórze													
Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Przedsięwzięcia	II.1 Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i rekreacyjnej Podbabiogórze											PROW	
P.II.1.1 Modernizacja i budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba nowych lub zmodernizowanych, ogólnodostępnych i niekomercyjnych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	12 sztuk	100%	494 737,88	1 sztuk	100%	78 562,12	0 sztuk	100%	0	13	573 300	Wdrażanie LSR Konkurs

	Liczba nowych lub zmodernizowanych lub oznakowanych tras i szlaków turystycznych w tym online	9 sztuk	100%	135 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	9	135 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe /Konkurs /Operacja własna LGD
Razem cel szczegółowy II.1.1				629 737,88			78 562,12			0		708 300	
Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Przedsięwzięcia													PROW
II.2 Wzmocnienie promocji i integracji turystycznej obszaru													
P.II.2.1 Promocja, integrowanie i sieciowanie oferty turystycznej obszaru LGD	Liczba działań promujących walory turystyczne Podbabiogórza	5 sztuk	50%	50 000	5 sztuk	100%	50 000	0 sztuk	100%	0	10	100 000	Wdrażanie LSR Projekty Grantowe /Konkurs/Opera cja własna LGD
	Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	1 sztuka	100%	100 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	1	100 000	Wdrażanie LSR Konkurs
Razem cel szczegółowy II.1.2.1				150 000			50 000			0		200 000	
Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program

	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	Poddziałanie / zakres programu
Przedsięwzięcia	II.3 Wzrost konkurencyjności gospodarczej szczególnie w zakresie innowacji i nowych technologii												PROW
P. II.3.1 Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania obszaru LGD	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	15 sztuk	75,47%	1 200 000	4 sztuk	100%	320 000	0 sztuk	100%	0	19	1 520 000	Wdrażanie LSR Konkurs
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	6 sztuk	57,31%	980 000	6 sztuk	100%	730 000	0 sztuk	100%	0	12	1 710 000	Wdrażanie LSR Konkurs
	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	8 sztuk	53,33%	640 000	7 sztuk	100%	630 000	0 sztuk	100%	0	15	1 270 000	Wdrażanie LSR Konkurs
Razem cel szczegółowy II.3.1				2 820 000			1 680 000			0		4 500 000	
Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Razem cel ogólny II				3 599 737,88			1 808 562,12			0		5 408 300	

Cel ogólny III

Cel główny III: Aktywizacja mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym													
Cel Ogólny III	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Przedsięwzięcia													PROW
III.1 Zmniejszanie barier społecznych dla grup defaworyzowanych													
P. III.1.1 Podnoszenie kompetencji grup defaworyzowanych ułatwiających im dostęp do rynku pracy	Liczba szkoleń w zakresie podnoszenia kompetencji grup defaworyzowanych ułatwiających im dostęp do rynku pracy	4 sztuki	100%	20 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	4	20 000	Wdrażanie LSR Operacja Własna
Razem cel szczegółowy III.1				20 000			0			0		20 000	
Cel Ogólny III	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Przedsięwzięcia													PROW
III.2 Wzrost świadomości mieszkańców dotyczących zagrożeń czyhających na młodych ludzi													
P. III.2.1 Kształcenie i doskonalenie specjalistów w zakresie pomocy	Liczba specjalistycznych kursów w zakresie kształcenia i doskonalenia	10 sztuk	100%	20 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	10	20 000	Wdrażanie LSR Operacja Własna

w nowych zagrożeniach cywilizacyjnych	specjalistów w zakresie pomocy w nowych zagrożeniach cywilizacyjnych															
Razem cel szczegółowy III.2				20 000			0			0			20 000			
Cel Ogólny III	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu			
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN				
Przedsięwzięcia		III.3 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatu											PROW			
P. III.3.1 Podejmowanie działań promocyjno – edukacyjnych związanych z innowacyjnością, ochroną środowiska i zmianami klimatu	Liczba inicjatyw proekologicznych i społecznych	9 sztuk	100%	18 000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	9	18 000	Wdrażanie LSR operacja własna			
Razem cel szczegółowy III.3				18 000			0			0		18 000				
Cel Ogólny III	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu			
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN				
Razem cel ogólny III				58 000			0			0		58 000				

Cel Ogólny IV

Cel główny IV: Wzmocnienie więzi i współpracy społeczności Podbabiogórze														
Cel Ogólny IV	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Przedsięwzięcia													IV.1 Podnoszenie kwalifikacji zespołu wdrażającego LSR	PROW
P. IV.1.1 Systematyczne zwiększanie wiedzy i umiejętności zespołu wdrażającego LSR	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	24 osobodni	54,54%	6 000	20 osobodni	100%	5 000	0 osobodni	100%	0	44	11 000	Koszty bieżące	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	204 osobodni	50%	6 000	204 osobodni	100%	6 000	0 osobodni	100%	0	408	12 000	Koszty bieżące	
Razem cel szczegółowy IV.1.1				12 000			11 000			0		23 000		
Cel Ogólny IV	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Przedsięwzięcia													IV.2 Aktywizacja społeczności lokalnej w zakresie RLKS	PROW
P. IV.2.1 Zwiększanie wiedzy i umiejętności potencjalnych beneficjentów w zakresie wdrażania LSR	Liczba szkoleń dla potencjalnych beneficjentów	10 sztuk	62,50%	15 068	6 sztuk	100%	9 042	0 sztuk	100%	0	16	24 110	Animacja	
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego	500 sztuk	62,50%	0	300 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	800	Bez kosztów	Koszty bieżące	

	doradztwa													
	Liczba spotkań informacyjno – konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	9 sztuk	100%	2 700	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	9	2 700	Animacja	
	Liczba materiałów informacyjnych dla beneficjentów (liczba edycji)	13 000 sztuk	50%	18 650	9 000 sztuk	100%	11260	0 edycji	100%	0	22 000	29 910	Animacja	
Razem cel szczegółowy IV.2.1				36 418			20 302			0		56 720		
Cel Ogólny IV	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Przedsięwzięcia												IV.3 Nawiązywanie współpracy i zacieśnienia więzi pomiędzy lokalnymi grupami działania		PROW
P. IV.3.1 Realizacja projektów współpracy LGD	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	2 sztuka	51,34%	230 000	2 sztuka	100%	670 000	0 sztuk	100%	0	4	900 000	Wdrażanie LSR - realizacja projektów współpracy	

	Liczba LGD uczestnicząca w projektach współpracy	5 LGD	62,5%	0	3 LGD	100%	0	0	100%	0	8	Bez kosztów	Wdrażanie LSR - realizacja projektów współpracy	
Razem cel szczegółowy IV.3.1				230 000			670 000			0		900 000		
Cel Ogólny IV	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program Poddziałanie / zakres programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Przedsięwzięcia													IV.4 Wykorzystanie lokalnych walorów dla rozwoju obszaru Podbabiogórze	PROW
P. IV.4.1 Promowanie obszaru działania LGD, lokalnych twórców i organizacji	Liczba imprez, wydarzeń promujących	42 sztuki	54,77%	70 000	34 sztuk	100%	57810	0 sztuk	100%	0	76	127 810	Animacja	
Razem cel szczegółowy IV.4.1				70 000			57810			0		127 810		
Przedsięwzięcia													IV.5 Monitorowanie i ewaluacja wdrażania LSR	PROW
P. IV.5.1 Badania nad obszarem LSR	Liczba badań i ewaluacji LSR	2 sztuk	66,66%	10 000	1 sztuka	66,66%	5 000	0 sztuk	100%	0	3	15 000	Animacja	
Razem cel szczegółowy IV.5.1				10 000			5 000			0		15 000		
Przedsięwzięcia													IV.6.1 Sprawne funkcjonowanie Biura Zarządu LGD	PROW
P. IV.6.1 Funkcjonowanie Biura Zarządu LGD	Koszty bieżące związane z funkcjonowaniem Biura Zarządu LGD	3 lata	50,76%	915 000	3 lata	94,45%	787 470	1 rok	100%	100 000	7	1 802 470	Koszty bieżące	

Razem cel szczegółowy IV.6.1			915 000			787 470			100 000		1 802 470		
Razem cel ogólny			1 273 418			1 551 582			100 000		2 925 000		

W ramach Przedsięwzięcia II.3.1 Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania obszaru LGD planuje się:

- a) Nazwa wskaźnika: Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa – planuje się utworzyć 19 miejsc pracy na kwotę 1 590 000 zł
- b) Nazwa wskaźnika: Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa – planuje się utworzyć i utrzymać 9 miejsc pracy na kwotę 1 710 000 zł
- c) Nazwa wskaźnika: Liczba operacji szczególnie ukierunkowanych na innowacje - planuje się utworzyć lub utrzymać 15 miejsc pracy na kwotę 1 200 000 zł

Załącznik 4: Budżet LSR

LSR Stowarzyszenia LGD „Podbabiogórze” jest jednofunduszowa. Działania zaplanowane w budżecie są zgodne z wytycznymi PROW na lata 2014-2020 i RLKS.

Tabela 11: Formularz budżet LSR

L.p.	ZAKRES WSPARCIA	Wsparcie finansowe (PLN)
		PROW
1.	Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	9 000 0000
2.	Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	180 000,00*
3.	Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 825 470,00
4.	Animacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	199 530,00
	RAZEM	11 205 000

* W ramach Załącznika 3 Plan Działania Cel IV, Przedsięwzięcie IV.3.1 Realizacja projektów współpracy LGD uwzględniono dodatkowe 300 tys zł wynikającą z przysługującego wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 dla jednej LGD wynosi nie więcej niż 5%.

TWORZENIE MIEJSC PRACY. W ramach przedsięwzięcia II.3.1 „Tworzenie i modernizowanie istniejących firm, szczególnie ukierunkowanych na innowacje i nowe technologie oraz ekologiczne rozwiązania obszaru LGD” planuje się utworzenie i utrzymanie 43 miejsc pracy:

- Wskaźnik: „Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa” (19 miejsc pracy; kwota: 1 590 000 zł);
- Wskaźnik: „Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa” (9 miejsc pracy kwota: 1 710 000 zł);
- Wskaźnik: „Liczba operacji szczególnie ukierunkowanych na innowacje” (15 miejsc pracy; kwota: 1 200 000 zł).

Łącznie na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy przeznaczono 4 500 000 złotych, czyli 50% budżetu LSR.

Tabela 12: Formularz: Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

		WKŁAD EFRROW	BUDŻET PAŃSTWA	WKŁAD WŁASNY będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
1.	Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	5 090 400	2 909 600		8 000 000
2.	Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	636 300		363 700	1 000 000
	RAZEM	5 726 700	2 909 600	363 700	9 000 000

Załącznik 5: Plan komunikacyjny

Kluczowym zadaniem komunikacji LSR jest wspieranie wykorzystania środków zaplanowanych w LSR dla realizacji – zapisanych w niej - celów rozwojowych obszaru, tj. Wzrostu konkurencyjności gospodarczej Podbabiogórza w tym branży turystycznej, włączanie społeczności lokalnej w poprawę jakości życia i stanu dziedzictwa kulturowego Podbabiogórza, aktywizację mieszkańców do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym oraz wzmocnienie więzi i współpracy społeczności Podbabiogórza.

Cel nadrzędny strategii komunikacji:

Komunikacja LSR wspomaga wykorzystanie środków dla realizacji celów rozwojowych LSR Podbabiogórza, tworząc korzystną atmosferę społeczną dla wdrażania PROW 2014-2020 (Leader) i dla budowanie pozytywnego wizerunku obszarów wiejskich, jako miejsca zamieszkania i pracy oraz dla upowszechniania modelu partnerstwa dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, w tym korzyści wynikających z EFRROW.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1. Komunikacja zapewnia mieszkańcom informację na temat projektów współfinansowanych z PROW (Leader) i partnerstwie LGD

Opis	Cel dotyczy: bieżącej informacji o PROW (Leader), celach programu oraz o możliwościach realizacji projektów przy wsparciu z EFROW z założeniem dotarcia do jak najszerzej grupy mieszkańców
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020; • Kampanie promujące LSR w kolejnych latach.

Cel szczegółowy 2. Komunikacja aktywizuje mieszkańców w ubieganiu się o wsparcie z PROW (Leader)

Opis	Cel dotyczy: działań kierowanych do grup potencjalnych beneficjentów (w tym grup defaworyzowanych) o zasadach wsparcia, celach LSR itp.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Kampanie związane z ogłoszeniami konkursów i organizowanymi spotkaniami szkoleniowo-warsztatowymi i doradczymi.

Cel szczegółowy 3. Komunikacja wspiera beneficjentów w procesie przygotowania i realizacji projektów

Opis	Cel dotyczy działań kierowanych do grup potencjalnych beneficjentów (w tym grup defaworyzowanych) o zasadach wsparcia, celach LSR itp.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Kampanie kierowane do poszczególnych grup beneficjentów

Cel szczegółowy 4. Komunikacja zapewnia akceptację społeczności lokalnej dla działań rozwojowych LGD

Opis	Dotyczy m.in. promocji dobrych własnych, jak i praktyk osiąganych w innych regionach kraju lub za granicą z założeniem ich pozytywnego i aktywizującego oddziaływania na kolejne operacje zgłaszane do LGD. Ponadto przewiduje się konsultacje zmian w dokumentach i kryteriach oraz komunikację wniosków z ewaluacji.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Kampanie promocyjne LGD

Powyższe cele szczegółowe realizowane będą poprzez działania o charakterze infor., edukacyjnym i wizerunkowym.

Działania Komunikacyjne. Wszystkie działania komunikacyjne będą zwizualizowane zgodnie z wytycznymi MRiROW.

Działania:

Termin	Działania	Adresaci komunikacji	Środki przekazu
<u>II i III kwartał 2016 r. oraz w kolejnych latach co najmniej raz do roku</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020 - Kampanie promujące LSR w kolejnych latach 	Potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy oraz organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru	Pakiet standardowy (informacja na stronie www LGD oraz wszystkich gmin oraz instytucji samorządowych obszaru, informacja w mediach społecznościowych, ulotki, plakaty, komunikaty do lokalnych mediów, biuletyn LGD), spotkania informacyjne itd.
III i IV kw. 2016 W kolejnych latach prawie ciągle, nasilane przed konkursami	- Kampanie związane z ogłoszeniami konkursów i organizowanymi spotkaniami szkoleniowo-warsztatowymi i doradczymi (ogólne)	Mieszkańcy, potencjalni projektodawcy zaplanowanych konkursów w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane, JST	Pakiet standardowy (jw.) oraz specyficzne metody kierowane do poszczególnych grup beneficjentów (instytucje pomocy społecznej, świetlice terapii zajęciowej, parafie, urzędy samorządowe)
Przed konkursami, zgodnie z harmonogramem naborów	- Kampanie kierowane do poszczególnych grup beneficjentów	Wszystkie zidentyfikowane grupy odbiorców komunikatów, szczególnie grupy defaworyzowane	Pakiet standardowy (jw.) oraz specyficzne metody kierowane do poszczególnych grup beneficjentów. Działania komunikacyjne będą odpowiednio dobrane do grupy docelowej tak, by osiągnąć jak największy efekt. Język i sposób przekazu będą dostosowane do grupy odbiorców kampanii
Przez cały okres, intensywniej co dwa lata, przy okazji zmian w dokumentach oraz na koniec wdrażania LSR	- Kampanie promocyjne LGD (promocja dobrych własnych z założeniem ich pozytywnego i aktywizującego oddziaływania na kolejne operacje, konsultacje zmian w dokumentach i kryteriach oraz	Wszystkie zidentyfikowane grupy odbiorców komunikatów, ponadto mieszkańcy, turyści, inne LGD (w zakresie promocji dobrych praktyk)	Pakiet standardowy (jw.) oraz specyficzne metody kierowane do poszczególnych grup beneficjentów. Na koniec wdrażania LSR: wystawy z ulotkami, plakatami, udział w programach radiowych i telewizyjnych (nieodpłatnie) i in. (działania zaplanowane w ramach funkcjonowania).

Działania ciągłe: Komunikacja wewnętrzna partnerów LGD oraz Monitoring oraz ewaluacja.

Grupy Docelowe i środki przekazu W kampaniach wzięte zostaną pod uwagę trzy rodzaje komunikowania się z odbiorcami: *niezróżnicowany* – ten sam komunikat do wszystkich odbiorców; *zróżnicowany* – różny komunikat do każdej grupy odbiorców; *skoncentrowany* – skoncentrowany na jednej grupie odbiorców.

Społeczność lokalna, rozumiana jako mieszkańcy obszaru. Jest to grupa bardzo niejednorodna obejmująca osoby w różnym wieku, o różnym poziomie wykształcenia, z różnych grup zawodowych. W związku z tym przekaz powinien być dostosowany pod względem jasności przekazu tekstowego i wizualnego, aby był zrozumiały dla wszystkich wchodzących w skład tej grupy odbiorców. W działaniach informacyjno-promocyjnych skierowanych do opinii publicznej/ogółu społeczeństwa należy skupiać się na budowaniu pozytywnego wizerunku wsi jako miejsca zamieszkania i pracy oraz na popularyzacji modelu partnerstwa dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, w tym korzyści z EFRROW.

Potencjalni beneficjenci. Potencjalni beneficjenci to zróżnicowana grupa pod względem doświadczeń zawodowych, wykształcenia (m. in.: przedsiębiorcy, osoby rozpoczynające lub planujące prowadzenie działalności gospodarczej, instytucje badawcze, publiczne i prywatne podmioty, gminy, powiaty, JST, instytucje kultury, LGD. Otrzymują oni informacje dot. warunków i trybu przyznawania pomocy, praktycznej wiedzy i umiejętności o sposobie przygotowania wniosków, biznesplanów natomiast beneficjenci otrzymują wiedzę w zakresie m. in. przygotowania wniosków o płatność, sankcji wynikających z niewywiązania się ze zobowiązań.

Beneficjenci. Podobnie jak potencjalni beneficjenci jest to bardzo niejednorodna grupa. W tej kategorii znajdują się wszystkie grupy wymienione jako potencjalni beneficjenci, dlatego prowadząc działania informacyjne będzie brane pod uwagę różnicowanie przekazu.

Grupy defaworyzowane. LGD zidentyfikowała ich na obszarze kilka, do których kierować będzie swoje działania (młodzi bez pracy, kobiety +45, mieszkańcy bez pracy, matki z dziećmi). Ponadto planuje się działania do ogółu mieszkańców w celu ich aktywizacji do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym.

Media regionalne i z obszaru LGD. To ważna grupa, będące przekaźnikami komunikatów LGD i promująca osiągnięcia Lidera. Sam proces komunikacji, oprócz elementów związanych z przygotowaniem komunikatu i zbieraniem do niego informacji, koncentruje się na takim opracowaniu przekazu, by był on dostosowany do potrzeb i wymagań mediów.

Instytucje i organizacje z obszaru LGD. Organizacje pozarządowe (w tym organizacje zajmujące się kwestiami środowiska naturalnego); urzędy gmin i powiatu i ich jednostki; lokalni liderzy, w tym sołtysi; partnerzy gospodarczy; doradcy wspierający potencjalnych beneficjentów oraz beneficjentów PROW. Działania informacyjne prowadzone z grupami docelowymi powinny umożliwiać interakcję między poszczególnymi grupami i przez to łatwy dostęp do nich. Takie podejście umożliwia stworzenie sieci powiązań, która pozwala na wymianę informacji bez dużych i obciążających nakładów finansowych i czasowych dla nadawców informacji. Ponadto beneficjenci PROW 2014-2020 mogą odegrać kluczową rolę w promocji Programu. W prowadzonych działaniach informacyjnych będzie się wykorzystywać ich potencjał w zakresie wiedzy i doświadczeń z realizacji przedsięwzięć, które były lub są współfinansowane z budżetu UE do promocji Programu.²⁰

Kanały komunikacyjne. Dla okresu programowania 2014-2020 wyróżniamy trzy podstawowe kanały komunikacji dla wszystkich grup docelowych. Są to punkty informacyjne, internet oraz media.²¹ Na obszarze LGD bardzo ważną rolę odgrywają spotkania oraz punkty informacyjno-promocyjne podczas imprez lokalnych.

Narzędzia komunikacji. Narzędzia informacyjno-promocyjne dobiera się w zależności od rodzaju odbiorców działań komunikacyjnych i poszczególnych grup docelowych. Wykorzystując te narzędzia należy stosować (podobnie jak we wszystkich działaniach informacyjnych) poniższe zasady: upraszczanie języka komunikatów, by był zrozumiały, przejrzysty dla odbiorcy, dbanie o przekazywanie aktualnych informacji z wyprzedzeniem.

Szkolenia, warsztaty, seminaria powinny uwzględniać w ramach swoich programów prowadzenie zajęć w sposób praktyczny/warsztatowy, który angażuje uczestników. W zakresie miejsca organizacji działań szkoleniowych, spotkań

²⁰ Na podstawie Strategii komunikacji PROW 2014-2020

²¹ J.w.

informacyjnych i seminariów istotne jest przeprowadzanie ich w różnych miejscach na obszarze LGD, tak by zoptymalizować dostępność tych działań dla poszczególnych grup docelowych.

Opis wskaźników i efektów działań komunikacyjnych

Cele szczegółowe	Wskaźnik	Planowany efekt
1. Komunikacja zapewnia mieszkańcom informację na temat projektów współfinansowanych z PROW (Leader) i partnerstwie LGD	Liczba działań informacyjno-promocyjnych z frekwencją na poziomie, co najmniej 90% od średniej z okresu 2007-2014 oraz <i>pakiet działań zwyczajowych*</i>	Wzrost zainteresowania mieszkańców działaniami Leader, przejawiający się konkretyzowaniem pomysłów na projekty
2. Komunikacja aktywizuje mieszkańców w ubieganiu się o wsparcie z PROW (Leader)	Liczba działań edukacyjnych (szkoleniowo-warsztatowych) z frekwencją na poziomie, co najmniej 90% od średniej z okresu 2007-2014 oraz <i>pakiet działań zwyczajowych*</i>	Uczestnicy oceniają dobrze szkolenia i deklarują intencję uczestniczenia w konkursach (element ewaluacji)
3. Komunikacja wspiera beneficjentów w procesie przygotowania i realizacji projektów	Liczba działań konsultacyjno-doradczych proponowanych beneficjentom (9) oraz <i>pakiet działań zwyczajowych*</i>	Uczestnicy korzystają z doradztwa, dobrze je oceniają, a wnioski są lepiej opracowane (element ewaluacji)
4. Komunikacja zapewnia akceptację społeczności lokalnej dla działań rozwojowych LGD	Liczba działań prezentacyjno-wystawienniczych promujących osiągnięcia Leader na obszarze (4) oraz <i>pakiet działań zwyczajowych*</i>	Zwiększa się krąg osób znających LGD oraz pozytywnie oceniających działanie partnerstwa (element ewaluacji)

*Pakiet działań zwyczajowych: Informacja na stronie internetowej (1), zamieszczenie informacji w mediach społecznościowych (1), mailing z baz danych własnych LGD (minimum 100 maili), telefony (co najmniej 30), ulotki (co najmniej 200 szt.), plakaty (50 szt.). Działania dobiera się w zależności od rodzaju odbiorców działań komunikacyjnych i poszczególnych grup docelowych.

Analiza efektywności działań. Wdrażanie Planu komunikacji będzie monitorowane w sposób ciągły. Natomiast co dwa lata przewidziana jest ewaluacja. W jej ramach nastąpi m.in. ocena realizacji LSR, ocena funkcjonowania LGD, ocena działalności biura oraz ocena skuteczności działań komunikacyjnych. Jednym z narzędzi oceny będą badania ankietowe beneficjentów związane z dostępem do informacji. Wnioski i opinie zebrane podczas działań komunikacyjnych, a także wyniki z oceny skuteczności działań komunikacyjnych będą podstawą do korygowania elementów planu komunikacyjnego w kolejnych latach.

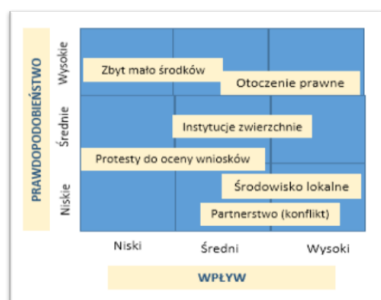
Budżet przewidziany na działania komunikacyjne. Nie planuje się wydzielenia odrębnego budżetu na realizację Planu komunikacji. Wszystkie działania mieszczą się w bieżącym funkcjonowaniu. Średnia kwota wydawana na ten cel w okresie 2007-2013 to około 30 tys. zł. rocznie. Planuje się podobne kwoty na okres 2014-2020. Ponadto zaplanowane są środki na ewaluację (co dwa lata), której częścią będzie badanie skuteczności działań komunikacyjnych (łącznie zaplanowano 15 tys. zł). W przypadku zaistnienia szczególnych okoliczności Zarząd podejmie decyzje o przeznaczeniu środków na działania nadzwyczajne w adekwatnej do sytuacji wysokości.

Harmonogram działań komunikacyjnych

DZIAŁANIE:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020								
Kampanie promujące LSR w kolejnych latach								
Kampanie związane z ogłoszeniami konkursów i organizowanymi spotkaniami szkoleniowo-warsztatowymi i doradczymi								
Kampanie kierowane do poszczególnych grup beneficjentów								
Kampanie promocyjne LGD								
Komunikacja wewnętrzna								

Monitoring								
Ewaluacja								

W planie komunikacji przewidziane są działania mające na celu pozyskanie informacji o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR w celu przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie. Dodatkowo informacje zbierane będą podczas działań informacyjnych o efektach wdrażania LSR na obszarze skierowane do potencjalnych wnioskodawców oraz mieszkańców. Pozyskane w ten sposób informacje zostaną wykorzystane do aktualizacji LSR, procedur oraz ewentualnej zmiany funkcjonowania procedur, w tym wybory operacji.

W sytuacji pojawienia się istotnych problemów z wdrażaniem LSR lub w sytuacji zmniejszonej akceptacji społeczności dla działań LGD przekładającej się np. na frekwencje w naborach Zarząd LGD może podjąć decyzję o wszczęciu przez LGD działań korygujących lub propozycji zmian w planie komunikacji. Przewidziane jest też badanie ryzyk, które mogą pojawić się w okresie wdrażania LSR. Ocena ryzyk każdego przedsięwzięcia jest standardową metodą od dawna przyjętą w pracy w LGD Podbabiogórze i polega na ocenie siły ich wpływu oraz prawdopodobieństwo wystąpienia. Podczas przygotowania Planu komunikacji zanalizowano ryzyka jego wdrażania oraz konsekwencje dla wdrażania LSR. Potencjalne ryzyka mogą pojawić się

podczas procesu wyboru operacji (i zgłoszonych protestów), w partnerstwie LGD (we współpracy członków i organów) i w środowisku lokalnym. Ryzykiem są także częste zmiany w wytycznych do wdrażania LSR i interpretacji. W sytuacji zaistnienia takich problemów wdrożone zostaną działania nadzwyczajne opracowane przez Zarząd Stowarzyszenia oraz zespół pracowników Biura.

Skuteczna komunikacja będzie wsparciem dla planowego wdrażania LSR. LGD będzie reagować na pojawianie się nowych metod, trendów i narzędzi komunikacji (podobnie jak było z Facebookiem, który jest użytkowany dopiero od kilku lat i nie był planowany w LSR 2007-2013).

Ponadto LGD dołoży starań, by komunikaty uwzględniały percepcję i perspektywę odbiorcy oraz były formułowane w sposób klarowny, zgodnie z następującymi zasadami:

- wyraźna struktura (np. dzielenie tekstu na akapity, nadawanie nagłówków)
- dyspozycja tekstu (najczęściej wg zasady — najważniejsza informacja na początku)
- skracanie tekstu
- „zaludnianie” tekstu (unikanie strony biernej i form bezosobowych)
- unikanie terminów, objaśnianie terminów niezbędnych
- unikanie archaizmów, używanie potocznego słownictwa (np. w oficjalnej publikacji pt. „Czarna lista” wskazuje się wyrażenia, których należy unikać i proponuje ich ekwiwalenty)
- przejrzysta forma graficzna (zaleca się długość wiersza 13 cm oraz czytelny odstęp między wierszami)
- tworzenie list wypunktowanych itp.

LGD liczy także, że oprócz celu „operacyjnego”, jakim jest skuteczne dotarcie do potencjalnych beneficjentów, po to by przede wszystkim wykorzystane zostały środki na realizację najlepszych operacji w zaplanowanych przedsięwzięciach, planowana komunikacja będzie miała także - dla mieszkańców obszaru - charakter edukacyjny poprzez podniesienie wiedzy o funduszach europejskich, a szczególnie o EFRROW. Realizacja celu głównego Planu komunikacyjnego to także budowanie **pozytywnego wizerunku obszarów wiejskich, jako miejsca zamieszkania i pracy oraz upowszechnianie modelu partnerstwa dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.**